exemplare, trebuie să știe ce gîndesc oamenii.

MORAN : În toate cazurile s-a înșelat complet la ultimele alegeri.

Poate că Max are dreptate dar conservatorii au îndoieli foarte mari. Spun peste tot că Winston este prea bătrîn și că nu ascultă nici un sfat — și, desigur, ar avea mare nevoie de sfaturi bune deoarece mulți oameni care își măsoară cuvintele vorbesc pe un ton grav despre situația economică a țării.

11 octombrie 1951

Winston protestează desigur dar, în sinea lui, știe că există ceva adevărat în ceea ce spun oamenii. În spatele bluff-ului lui, e ros de îndoieli. Azi dimineață, cînd am sosit la Hyde Park Gate, am fost prevenit imediat : noaptea trecută, cînd s-a întors de la Liverpool, unde plecase să țină un discurs electoral, era epuizat. Și cum am intrat în camera lui, înainte de a putea să spun un cuvînt, mi-a mărturisit : „Ieri am avut o reacție foarte proastă. Am fost foarte mulțumit să nu am nimic de făcut azi".

M-a anunțat că avea „o senzație de amețeală".

— Nu mai sînt atît de sigur ca înainte că voi mai trăi multă vreme.

Această reflecție m-a tulburat, deoarece nu spunea niciodată acest lucru. E adevărat, peste cîteva zile va împlini 77 de ani.

— Dacă învinge în alegeri, voi lua Ministerul Apărării.

I-am răspuns că trebuia să renunțe la această idee. Nu dorise niciodată să împartă cu cineva povara pe care o purtase în timpul războiului. Dar, în momentul de față, lucrurile se schimbaseră ; era un om bătrîn. Am încercat să discut cu el. Mi-a răspuns că-i ceruse lui Portal să ia acest portofoliu, dar Portal îi răspunsese că ar face aproape orice pe lume pentru dl Churchill, afară de a se lasa atras în viața politică. Ar fi dorit ca Alex să ia ministerul apărării, dar nu era liber. [3]

Mă întrebam ce se petrecea în mintea lui. A rîvnit totdeauna puterea și este foarte probabil că o va rîvni totdeauna, dar de ce ține atîta să fie prim-ministru cînd știe că nu mai este omul care era ?

27 octombrie 1951

Winston s-a întors la Downing Street. Majoritatea lui asupra celorlalte partide este de 18 locuri. După toate speculațiile cu privire la o majoritate de 150, trebuie să fie foarte dezamăgit. Dar cînd am întrebat-o pe una din secretarele lui dacă cifrele îl nemulțumiseră, mi-a răspuns : „Oh, nu cred ; răsuflă ușurat că s-a întors aici".

[3] Mareșalul Alexander a fost guvernator general al Canadei în anii 1946—1952.

5 ianuarie 1952

Cum am debarcat, primul ministru a fost luat în primire de ziariști, care se împingeau curioși pentru a se apropia de el. Cînd a reușit să scape, am plecat la aerodrom în automobil, împreună cu Leslie Rowan. Cred că nimeni nu l-a frecventat atît de mult pe primul ministru în cursul războiului ; a fost secretarul său particular pînă la alegerile generale din 1945 și este un om atît de capabil încît toată lumea îl vede în fruntea Serviciului civil. L-am întrebat dacă a remarcat schimbări la Winston.

— Da, a răspuns el trist. Și-a pierdut perseverența, nu mai duce lucrurile pînă la capăt. Și-a pierdut, de asemenea, capacitatea de a coordona problemele. Uită și cifrele, ceea ce nu se întîmpla niciodată în cursul războiului. Uite, chiar zilele trecute, i-am citat o cifră pe care o menționase în Camera Comunelor. O uitase cu totul. Și apoi, problemele sînt acum complet diferite ; sînt probleme economice și, prin pregătirea lui, nu este deloc apt să le trateze.

Pe aeroport, primul ministru a urcat sprinten în avionul „Independence", împrumutat de președintele Statelor Unite. În cursul zborului s-a cufundat în lectura ziarelor dar, cînd ne-am apropiat de Washington, a ridicat capul spunînd :

— Au trecut 50 de ani de cînd am sosit aici pentru prima oară. Gazda mea de atunci a fost Mark Twain.

Imediat după aterizare și-a luat pălăria și mănușile cu o mînă, bastonul cu mîner de aur cu cealaltă și a rămas în picioare pe marginea rampei, căutînd din ochi pe președintele Truman și pe colaboratorii săi care, de pe pista gudronată, îi făceau semne de bun venit.

7 ianuarie 1952

Azi dimineață, la micul dejun, s-a ivit o situație neplăcută în legătură cu atitudinea rigidă a americanilor. Dacă ar fi să-i dăm crezare lui Norman Brook, primul ministru este atît de fericit că se află la Washington încît, chiar dacă i s-ar arunca cu pietre în cap, ar fi mulțumit. Adevărul este că nu-i displace discuția brutală ; ciocnirile sînt chiar pe gustul lui.

În cursul dejunului a început o discuție — a durat pînă la ora 3 și jumătate — în cursul căreia Churchill a criticat violent hotărîrea de a încredința unui american comandamentul atlantic. [4] Rînd pe rînd, șeful statului major imperial, primul lord al Amiralității [5] și Pug Ismay au insistat pe lîngă el să accepte planul ; spuneau că noi aveam tot ceea ce contează cu adevărat deoarece, într-un război, primul lord al Amiralității ar deține în realitate pîrghiile de comandă. Franks a intervenit spunînd că problema nu exista decît pe hîrtie, dar primul ministru nu a vrut să țină seama de aceste considerente.

Cînd l-am trezit, la ora 4 și jumătate, mi-a spus că n-a dormit, dar că este odihnitor să stai lungit pe întuneric.

— În privința comandamentului atlantic, am ajuns la un punct mort. Voi fi, fără îndoială, nevoit să mă supun.

A vorbit încă o dată de acel sentiment de inegalitate care îl roade ca un cancer. Faptul că Anglia nu mai poate vorbi cu America de la egal la egal și este nevoită să vină să primească ordine cu pălăria în mînă, îl face profund nefericit.

[4] În 1951, înainte de revenirea lui Churchill la putere, se stabilise în mod oficios că postul de comandant suprem al Organizației atlantice va fi încredințat unui american. Comandamentul atlantic (SACLANT) a fost înființat în cele din urmă la 11 aprilie 1952, sub ordinele amiralului Lyndon McCormick, din marina americană.

[5] Sir Rhoderick R. McGrigor, primul Lord al Amiralității și șeful statului major naval între 1951—1955.

8 ianuarie 1952

Eram în camera mea, înainte de dejun, cînd ambasadorul a deschis ușa. La început s-a scuzat că este o gazdă foarte proastă. Apoi, a trecut la scopul vizitei. Nu dorește ca primul ministru să-și prelungească șederea la Washington ; atîta timp cît va fi aici va constitui o povară morală pentru Truman și Dean Acheson. [6] Ambasadorul a avut impresia că primul ministru intenționează să rămînă ; or, ar trebui să plece la 19 ianuarie. Dacă vrea să rămînă mai mult timp în America, trebuie să stea la New York, nu la Washington.

Franks nu seamănă cu nimeni. Mintea lui limpede îți reamintește că este un savant, format de o disciplină la care nu a fost supus nici unul din cei de față. În calitate de gazdă a primului ministru, este în același timp ferm și curtenitor. E de părere că numai Clemmie poate să-l convingă pe Winston să se retragă, dar speră că ea n-o va face, deoarece dorește ca actualul guvern să rămînă la putere timp de trei ani. I-am explicat în ce măsură suferă primul ministru din cauza inegalității dintre Anglia și Statele Unite.

— Da, a spus el, e o umilință.

Franks este de acord că dacă primul ministru nu posedă cunoștințe în materie economică, va avea cel puțin curajul să spună adevărul poporului atunci cînd i se va arăta soluția problemelor noastre financiare. Franks e sincer, spune lucruri pe care acei dintre noi care au lucrat în echipă nu ar îndrăzni niciodată să le spună. Înainte de dejun, l-a interpelat pe Eden :

— Azi dimineață, ministrul afacerilor externe nu a fost autorizat să răspundă de afacerile externe. Dacă aș fi fost ministru, m-aș fi înfuriat.

EDEN : M-am înfuriat și eu.

La dejun, singurul invitat era senatorul McMahon, președintele Comisiei senatoriale pentru energia atomică. Primul ministru a cerut să i se aducă documentul oficial care stabilea termenii acordului cu președintele Roosevelt cu privire la bomba atomică. [7] L-a citit senatorului.

PRIMUL MINISTRU : Am fost profund dezamăgiți. Aici s-a produs ruperea unui angajament.

Comunicatul a fost modificat dar, cînd a fost prezentat primului ministru, acesta și-a manifestat tot disprețul :

— Luați-l de aici, nu pot să fac nimic cu el.

Washington, 16 ianuarie 1952

— În 1940, spune el, ar fi fost nevoie de 750 000 de germani pentru ca invazia să aibă cea mai mică șansă de succes ; în 1941, ar fi fost nevoie de un milion și jumătate. Dacă Hitler ar fi pus în acțiune toate uzinele lui pentru a fabrica vase de debarcare... Dacă...

De fapt, e obsedat de perspectivele precare ale Marii Britanii. Sîntem 50 de milioane de locuitori — îmi spunea el trist — și nu producem hrană decît pentru 30 de milioane ; spre a trăi, ceilalți 20 de milioane depind de ingeniozitatea de care trebuie să dăm dovadă în desfacerea produselor noastre de export. Nici o mare putere, ajunsă pe culmea măreției victoriene ca Anglia, nu a cunoscut un echilibru atît de precar.

10 noiembrie 1953

Primul ministru urmează să se întîlnească cu președintele Statelor Unite în Bermude, la 4 decembrie. Această perspectivă îi provoacă o puternică agitație.

12 noiembrie 1953

Perspectiva întîlnirii din Bermude este departe de a-l încînta pe Jock. Aldrich [8] ne-a vorbit foarte sincer. Este de acord că acțiunile lui Winston în Statele Unite au scăzut. Aldrich se teme aproape la fel de mult ca mine că din întîlnirea de la Bermude nu va ieși mare lucru.

Știe ceea ce uită mulți americani ; prestigiul lui Winston nu mai poate constitui un sprijin în lume, în sensul că el nu va mai rămîne multă vreme în viața publică. Cînd America va fi dispusă să facă ceva, poate că el nu va mai exista.

[7] În 1943, la Conferința de la Quebec, Roosevelt și Churchill căzuseră de acord că Anglia și Statele Unite vor face schimb de informații în domeniul dezvoltării tehnice a armelor atomice. În 1946, senatorul McMahon, care ignora acordul, a susținut în fața Congresului american un decret care reducea considerabil acest schimb reciproc. Întrucît guvernul laburist s-a abținut să revendice drepturile britanice în această privință, decretul a dobîndit forță de lege.

[8] Winthrop Aldrich, ambasadorul Statelor Unite la Londra între 1953—1957.

[6] Secretar de stat în administrația președintelui Truman.

New Statesman
LONDRA

ÎNCEPE FUGA DE „GLOBALISM?"

ÎNREGISTRÎND eşecuri în aproape toate întreprinderile sale terestre, politica externă a Statelor Unite a marcat singurul său succes din 1968 în spaţiul extraplanetar, la adăpost de forţele pămîntene cărora, în mod clar, nu le mai poate face faţă. Cu cît ar fi fost mai fericit Dean Rusk dacă ar fi condus problemele interplanetare, nu cele internaţionale ! Gravitaţia şi inerţia sînt mai uşor de calculat decît insurecţia, devalorizarea şi războiul.

Desprinderea Americii de Pămînt în ultimele zile ale anului poate fi luată drept o metaforă pentru fuga de „globalism" care e pe cale să înceapă. În ultimele cîteva săptămîni, multă lume de la Washington a avut sentimentul că politica externă americană se află la o răscruce. Întreaga greutate a forţei americane se află în echilibru între un expansionism fără rezerve şi o retragere prudentă, iar primele semne sugerează că cei care hotărăsc cursul politicii ar putea urma cea de-a doua cale.

Administraţia Nixon ar putea fi agentul unei „dezangajări tactice", dar nu şi cauza acesteia. Este vădit că ţara s-a plictisit de moarte de intervenţionism. Şi ceea ce este mai important, interesele cercurilor de afaceri şi militare, care timp de 20 de ani au creat paravanul legitimităţii pentru a masca rapida expansiune imperialistă, au descoperit că beneficiile nu mai merită cheltuielile făcute. Procesul delegitimizării globalismului a fost grăbit de războiul din Vietnam, dar dinamica este mult mai complexă decît o simplă reacţie la acest eşec.

În ultimii trei ani, fondurile americane destinate ajutoarelor pentru dezvoltare în străinătate (propuse de preşedinte şi votate de Congres) au fost reduse, ajungînd la o simplă pomană. În total, sumele prevăzute pentru anul în curs reprezintă nivelul cel mai scăzut de cînd a început programul de ajutor pentru străinătate, o dată cu planul Marshall ; în cifre relative (în raport cu produsul naţional brut) creditele par şi mai lipsite de generozitate.

Cu cîţiva ani în urmă, Robert McNamara a declarat, într-o cuvîntare ţinută la Montreal, că pentru Statele Unite „dezvoltare înseamnă securitate". Fraza nu a fost nici pe departe atît de banală pe cît părea. Strategia dezvoltării reprezintă partea critică a doctrinei intervenţionismului. În zilele de glorie ale globalismului, „Alianza Para el Progreso" a reprezentat o latură a unei politici care includea, de asemenea, loviturile de stat puse la cale de C.I.A., intervenţiile „beretelor verzi" împotriva insurgenţilor, invaziile militare ale Statelor Unite, corpul păcii şi investiţiile de capitaluri subvenţionate în străinătate. Moartea „Alianzei" şi a programelor similare merge paralel cu înlăturarea accentului pus pe întregul grup de acţiuni de dezvoltare, ca doctrină dominantă de politică externă.

Americanii vor avea nevoie de cîtva timp ca să-şi dea seama ce s-a întîmplat cu această politică şi cum a fost schimbată. Primele teorii sînt incomplete. Săptămîna trecută, de exemplu, principalul redactor politic al lui „Washington Post" explica lucrurile printr-o „teorie ciclică" a istoriei americane : din cînd în cînd (şi intrăm acum în al cincilea ciclu plin), poate cînd constelaţiile sînt în conjunctură favorabilă sau cînd rîndunelele revin la Capistrano, politica externă americană trece de la modalitatea „extravertită" la cea „introvertită". Jumătatea „extravertită" a ciclului durează în medie 27 de ani ; ultima a început în 1940 şi s-ar putea să asistăm acum la sfîrşitul ei. De fapt, redactorul lui „Washington Post" fixează momentul de cotitură în iulie 1967, atunci cînd preşedintele Johnson i-a trimis un oarecare ajutor generalului Mobutu în Congo şi a provocat furia Congresului fiind acuzat că dă naştere „unui nou Vietnam".

Dar ziariştii care au un simţ mai redus al coincidenţelor istoriei ar putea considera că rădăcinile reorientării politicii se află în înseşi vechile orientări. Globalismul nu a apărut din senin ; el a avut o funcţiune — şi a dat rezultate atunci cînd motorul mergea din plin — în ceea ce priveşte stabilirea unei hegemonii a Statelor Unite asupra unei bune părţi a lumii. Formele erau sofisticate şi flexibile, ceea ce multă lume numea cu cîţiva ani în urmă „bomboane dimineaţa şi napalm după-amiază". Au fost imaginate diferite subtilităţi pentru a se permite variaţiile stilurilor şi aspiraţiilor străine şi a existat un ambalaj gros de umanitarism şi altruism moral care a găsit un ecou real în unele ţări ale lumii.

Dar principala racilă a globalismului este incapacitatea sa de a impune soluţii de durată unor conflicte reale în numeroase societăţi aflate sub umbrela dezvoltării. Corpul păcii şi „punctul 4" al lui Truman, fabricile de aluminiu şi şoselele pavate ca şi liderii descoperiţi de C.I.A. (Diem, Magsaysay şi alţii) pot da rezultat un timp oarecare, dar apoi se prăbuşesc şi Statele Unite sînt lăsate cu avioanele „Phantom" şi cu forţele speciale. Urmează Cuba, urmează Vietnamul. Dar nici măcar *aceasta* nu dă rezultate.

Chiar şi eşecurile minore au efecte neintenţionate care sporesc importanţa lor. De la Playa Giron, Cuba a obsedat pe cei ce stabilesc politica externă a Statelor Unite. Comerţul cu străinătatea al Statelor Unite suferă datorită anticastrismului fanatic al Washingtonului : pe de o parte, dictaturile militare din America Latină, care sînt încurajate (intenţionat sau nu) de anticastrism, creează de fapt un climat nefavorabil pentru investiţii pe termen lung. Pe de altă parte, politica Statelor Unite faţă de Cuba a creat reacţii antiamericane în aproape toate ţările Americii Latine, în rîndurile claselor de mijloc ca şi ale ţărănimii. Consecinţele „neintenţionate" pentru S.U.A. ale politicii în Vietnam sînt foarte evidente atît americanilor cît şi restului lumii. Eşecul forţei imperialiste de a-şi impune voinţa aici va avea efecte asupra imaginii pe care lumea şi-o face despre America timp de generaţii de acum înainte.

Marile corporaţii internaţionale americane — jumătate din complexul militaro-industrial — urmează de-abia să-şi dea seama în mod clar de interesul lor propriu de a se renunţa la globalism. Unii dintre cei mai inteligenţi directori ai acestor întreprinderi, împreună cu unii şefi de la Pentagon, au fost vădit nemulţumiţi de calea pe care a apucat-o politica externă a S.U.A. în ultimul an, dar „complexul" în majoritatea sa a continuat să-l sprijine pe Humphrey în timpul campaniei prezi-

O demonstraţie la Washington împotriva discriminărilor practicate faţă de negri la angajările de personal

denţiale, şi aceasta dintr-o teamă lesne de înţeles faţă de izolaţionismul lui Nixon.

Acum, însă, Nixon nu pare chiar atît de rău. Se spune că el caută o cale grabnică şi necostisitoare pentru a se retrage din Vietnam, cît mai curînd posibil după 20 ianuarie. S-ar putea ca Nixon să mai întîmpine o serie de dificultăţi la Paris şi la Saigon, dar în orice caz intenţiile sale semnalează cursul viitoarei politici, chiar dacă el va da greş în încercările sale iniţiale. După aceea, va trebui să reactiveze metoda „destindere-înţelegere" cît mai curînd posibil.

Andrew KOPKIND

Newsweek

NEW YORK

Stewart Alsop

„RELAŢIILE SPECIALE" ÎN AGONIE

UNEORI, un eveniment relativ minor aruncă lumină asupra unui proces care s-a desfăşurat multă vreme cu mult mai amplu, aproape neobservat. Astfel, iminenta sosire a unui nou ambasador britanic la Washington scoate în evidenţă degradarea înceată şi dizolvarea virtuală a vechii alianţe anglo-americane.

Noul ambasador britanic, care urmează să sosească la scurt timp după instalarea lui Richard Nixon, este un fost ziarist, John Freeman. Acesta, la fel ca mulţi dintre predecesorii săi, este, după cîte se afirmă, un om cu calităţi strălucite. Se deosebeşte însă de toţi predecesorii săi într-o singură privinţă : atît în scris cît şi verbal l-a atacat vehement pe preşedintele Statelor Unite căruia urmează să-i prezinte scrisorile de acreditare.

Înainte de a fi fost numit înalt comisar în India în 1965, Freeman a fost redactor-şef al revistei „New Statesman", o revistă intelectuală de stînga, bine scrisă şi uneori strălucit redactată, o revistă permanent şi categoric antiamericană. Freeman a scris pentru această revistă o serie de articole critice despre politica americană, fie sub propriul său nume, fie sub pseudonimul Flavius.

Sosirea la Washington a unui ambasador britanic, care a scris aşa cum a scris Freeman, are o mare semnificaţie simbolică. Predecesorii lui Harold Wilson, pînă la Winston Churchill şi chiar înainte de acesta, acordau o prioritate absolută la ceea ce Churchill numea „legătura specială" dintre Anglia şi Statele Unite. Desigur că relaţiile dintre preşedintele Nixon şi ambasadorul Freeman vor fi corecte, dar ele vor fi cu greu „speciale" cel puţin în sensul cuvintelor lui Churchill.

Realitatea este că sosirea lui Freeman la Washington va marca moartea şi înmormîntarea publică a „legăturii speciale", adică a strînsei şi intimei alianţe anglo-americane.

Despre această alianţă, Churchill spunea : „Dacă populaţia de limbă engleză a Commonwealthului va fi adăugată la aceea a Statelor Unite, cu tot ceea ce această cooperare implică în domeniul aviaţiei, al flotei, al ştiinţei şi industriei, nu va exista un echilibru de forţe precar şi nestabil. Dimpotrivă, va fi o garanţie covîrşitoare de securitate... Căile viitorului vor fi clare nu numai pentru noi, ci pentru toţi, nu numai pentru timpul nostru ci şi pentru un secol de acum înainte".

Aceste cuvinte sună astăzi curios de demodate, căci „legătura specială" a înregistrat în ultimul timp un proces de degradare. În primii ani de după război, într-o serie de crize ca blocada Berlinului şi războiul coreean, Anglia şi Statele Unite au fost aliaţi apropiaţi. Procesul de degradare a început o dată cu nesăbuita aventură de la Suez, la care s-au dedat englezii în 1956 şi cu furioasa reacţie americană faţă de această aventură. Suezul a zdruncinat încrederea englezilor nu numai în aliaţii lor americani ci şi în ei înşişi. O naţiune încetează de a fi o mare putere atunci cînd îşi pierde încrederea în propria ei măreţie...

S-a mai produs o scurtă lună de miere în anii administraţiei Kennedy cînd David Ormsby-Gore (acum lord Harlech), prietenul apropiat al lui John Kennedy, era ambasador al Angliei. Dar luna de miere s-a terminat o dată cu moartea lui Kennedy, cu plecarea lui Ormsby-Gore şi cu intervenţia americană în Vietnam în 1965.

Vietnamul a furnizat intelectualilor de stînga britanici, cum sînt aceia care scriu pentru „New Statesman", o ocazie deosebit de favorabilă pentru a-i prezenta negativ pe americani. Intelectualii britanici, într-o măsură mai mare chiar decît cei americani, dispun de o mare influenţă politică şi în presă şi este clar că războiul din Vietnam a grăbit dizolvarea vechii alianţe.

Süddeutsche Zeitung

MUNCHEN

NEUTRALITATEA ACTIVĂ A SUEDIEI

MINISTRUL de externe suedez, Nilsson, a anunţat crearea pe lîngă reprezentanţa diplomatică a ţării sale în Vietnamul de sud şi a uneia în Vietnamul de nord, precum şi ridicarea legaţiei suedeze din Cuba la rangul de ambasadă.Toate acestea sînt însă conforme principiilor de politică externă ale guvernului social-democrat al Suediei. Politica internaţională a Suediei de după cel de-al doilea război mondial a fost definită ca fiind „liberă de orice alianţe". Premierul Erlander şi ministrul său de externe o numesc, în ultima vreme, din ce în ce mai des „politică de neutralitate". Această definiţie este menită nu numai să accentueze independenţa Suediei faţă de toate blocurile, ci, în acelaşi timp, să fixeze, o dată pentru totdeauna, atitudinea ţării ca stat nordic de sine stătător, îndependent faţă de toate puterile şi interesele din afară. Neutralitatea nu înseamnă însă pentru Suedia o atitudine pasivă, cum o proclamau odinioară cantoanele elveţiene. Prin politica sa externă, Stockholmul vrea — fără să-şi supraaprecieze posibilităţile — să contribuie la promovarea securităţii şi a păcii internaţionale.

Aceasta s-a manifestat, mai întîi, atunci cînd Suedia, spre deosebire de Elveţia, s-a folosit de prima ocazie pentru a adera la Organizaţia Naţiunilor Unite. Stat neutru, ea n-a jucat acolo nicidecum rolul de figurant, ci şi-a pus întotdeauna la dispoziţie forţe diplomatice valoroase. E astfel intrată, în analele O.N.U., activitatea diplomatică a suedezilor Folke Bernadotte şi Dag Hammerskjoeld. Alţii, ca de pildă specialista în problemele dezarmării, Alva Myrdal, sau şeful misiunii de pace în Orientul Apropiat, Gunnar Jarring, fac parte dintre cei mai răbdători şi pricepuţi colaboratori la rezolvarea unor probleme internaţionale dintre cele mai delicate. Şi în cadrul ajutorului tehnic şi economic pentru ţările în curs de dezvoltare, organizaţii şi persoane particulare suedeze joacă un rol care întrece cu mult contribuţia altor state cu aceeaşi populaţie sau putere economică.

Prin politică de neutralitate, suedezii — ca şi elveţienii sau austriecii la rîndul lor — nu înţeleg cîtuşi de puţin o neutralitate a convingerilor. Suedia este, fără îndoială, o parte componentă a lumii occidentale, şi chiar o ţară-cheie a occidentului european. Aceasta însă nu contravine — ca şi în cazul Elveţiei — unei politici externe de consecventă neutralitate.

→

„Relaţiile statului nostru cu străinătatea sînt bune", spune regele suedez în fiecare an, cu prilejul cuvîntării tronului ; prin aceasta, el se referă la întreaga străinătate. Aceasta este în deplin acord şi cu interesele economice ale ţării, strîns împletite cu imperativele comerţului mondial. Ridicarea la rang de ambasadă a legaţiei suedeze de la Havana a fost motivată de ministrul de externe prin necesitatea lărgirii contactelor economice cu Cuba. La înfiinţarea legaţiei suedeze de la Hanoi, hotărîtor a fost un alt punct de vedere, şi anume dorinţa de a restabili un echilibru în relaţiile cu ambele state de pe teritoriul Vietnamului.

Şefii diplomaţiei de la Stockholm au ştiut dinainte că aceste măsuri nu vor provoca o prea bună dispoziţie la Washington. Cu acest gînd s-au împăcat însă mai demult, şi anume de cînd au permis membrilor guvernului să ia, oficial, poziţie împotriva politicii Administraţiei Johnson în Vietnam. Tînărul ministru al învăţămîntului, Olaf Palme, aparţinînd aripii de stînga a partidului său, s-a folosit de această posibilitate în repetate rînduri. Dar şi ministrul de externe, Torsten Nilsson, care, în virtutea funcţiei sale, s-a arătat mai reţinut, n-a ascuns niciodată regretul său profund faţă de intervenţia americană în Vietnam şi metodele folosite de S.U.A. acolo.

Immanuel BIRNBAUM

Le Monde
PARIS

IMPASUL BELGIAN

DÎND drept cuvînt de ordine guvernului pe care îl prezidează : „mai curînd demisia decît paralizia", Gaston Eyskens, primul ministru belgian, a definit clar perspectivele puţin strălucitoare pe care le poate contempla azi, la un an după căderea cabinetului Van den Boeynants. Alianţa dintre creştin-sociali şi socialişti, care urmase coaliţiei creştin-liberale dizlocate de un diferend asupra statutului lingvistic al universităţii Louvain, îşi propunea — cum declara la 25 iunie premierul Eyskens la investitura sa — de „a prezenta Parlamentului un ansamblu de măsuri care vor fi executate paralel" pentru a regla — printr-o soluţie de ansamblu — motivele care opun de decenii comunităţile ţării.

O ambiţie atît de mare cerea însă şi mijloacele respective care au lipsit, evident, unei echipe constituite într-o atmosferă de confuzie şi privată de cîteva zile, datorită accidentului a cărui victimă a fost J. Merlot, de principalul membru socialist. G. Eyskens, ce-i drept, a întreprins nu puţine eforturi meritorii, sugerînd un plan de ansamblu care comportă autonomia culturală a regiunilor, descentralizarea economică şi garanţii pentru fiecare comunitate contra oricărei „minorizări". Autonomia culturală, piesă de prim rang în acest dispozitiv complex şi relativ coerent, e cerută de flamanzi, pe care-i neliniştește paradoxul surprinzător al unei îngrădiri crescînde a limbii franceze, chiar în momentul în care numărul şi dinamismul flamand deplasează, dincolo de zonele francofone, centrul de gravitate al ţării.

Valonii, exigenţi în materie de economie, s-au ridicat puternic contra proiectatei instalări a unei oţelării în Limbourg-ul flamand, obligînd guvernul să dea înapoi şi sesizînd problema la conferinţa naţională de siderurgie. Climatul de rivalitate arţăgoasă pe care l-au creat exigenţele culturale flamande şi învălmăşeala economică valonă a complicat situaţia Bruxelles-ului — pus la „stîlpul infamiei" de un statut lingvistic depăşit. El îşi refuză condiţia de mizâ a unui conflict în care valonii şi flamanzii îi interzic să joace rolul de arbitru.

Reglementarea de ansamblu propusă de primul ministru Eyskens, fără prea multe iluzii, pare să prezinte inconvenientul de a pune în funcţiune noile instituţii greoaie, de o eficacitate îndoielnică şi de a accentua „partitocraţia" de care suferă Belgia. El cere, în orice caz, o majoritate de două treimi, pe care guvernul nu o poate obţine decît prin alăturarea unei părţi din opoziţie. Or, socialiştii, care de la punerea pe picioare a actualei coaliţii, se opun energic unei coaliţii „în trei", preconizată de Van den Boeynants, şi-au menţinut alergia faţă de orice colaborare cu liberalii. Conducătorul acestora din urmă, Van Audenhover, s-a lovit de veto-ul lor atunci cînd a propus, de curînd, o „masă rotundă", chemată să elaboreze un „pact lingvistic". De aici el a tras imediat concluzia că „guvernul s-ar orienta spre un eşec, a cărui responsabilitate o va suporta singur".

Chiar dacă a vrut, nu fără curaj, să pună capăt, printr-o soluţie globală, trăncănelilor „lingvistice", G. Eyskens n-a putut să-şi asigure marea majoritate, fără de care un asemenea proiect e irealizabil. Chiar în propria echipă, miniştrii social-creştini valoni au amenînţat de a se retrage dacă regiunea lor nu va obţine garanţiile pe care le cere. Primului ministru i se promite soarta pe care a avut-o Van den Boeynants.

Premierul Eyskens

Dincolo de riscurile unei viitoare crize, impasul politic pe care-l cunoaşte Belgia trezeşte preocupări serioase. Eşecul succesiv al oricărei formule, aceasta incluzînd şi schiţa de federalizare actual propusă Parlamentului, întăreşte frontul celor care consideră ţara ca fiind de neguvernat şi predică recurgerea la un om puternic şi la o democraţie „temperată".

La Mañana
MONTEVIDEO

PREOCUPĂRI VENEZUELANE

CU TOATĂ imaginea încurajatoare pe care au prezentat-o în ajunul alegerilor prezidenţiale, în legătură cu situaţia din ţară, fostul preşedinte al ţării, Raul Leoni şi purtătorii săi de cuvînt, cea de-a 24-a reuniune anuală a puternicei „Fedecamaras" (Federaţia Camerelor de comerţ din Venezuela) a atras atenţia asupra pericolului unei posibile stagnări economice. Ea a cerut „o intervenţie energică" din partea guvernului pentru a se înlătura factorii negativi în acest sens.

Populaţia venezueleană (de aproximativ 10 milioane, din care 46 la sută în vîrstă sub 15 ani, dispersată pe o suprafaţă de 1 milion de kilometri pătraţi) creşte cu un spor anual de 3,6 la sută. Pe de altă parte, din Columbia (20 milioane) şi Brazilia (90 milioane locuitori), se exercită o presiune migratoare, care agravează problema demografică şi presupune, în scurt timp, o cerere acută de locuri de muncă, bunuri şi servicii, atît de greu de satisfăcut.

Stabilitatea monetară şi echilibrul balanţei de plăţi a Venezuelei sînt condiţionate, ca şi acum 10 ani, de soarta petrolului (guvernul primeşte 69 la sută din cîştigurile întreprinderilor ce operează pe solul ei). Petrolul furnizează 63 la sută din veniturile fiscale şi 90 la sută din devizele străine. Dar viitorul nu pare promiţător în acest sector în parte dominat de unele companii străine. În acelaşi timp stagnarea investiţiilor pentru prospectarea de noi zăcăminte şi pentru exploatarea celor actualmente active constituie simptome neliniştitoare de la care nu se poate aştepta, desigur, o creştere a producţiei de hidrocarburi, supusă şi condiţiilor nefavorabile de preţ de pe piaţa nord-americană.

A diversifica o economie susţinută într-o oarecare măsură de investiţii străine (5,1 miliarde dolari din care 70 la sută aparţin S.U.A. care controlează, practic, trei pătrimi din sectorul petrolier şi aproape jumătate din bogatele rezerve de minereu de fier) — iată ce şi-a propus să realizeze încă de acum

10 ani „Acțiunea Democratică". Reformele tarifelor vamale și monetare din 1962 și 1967 au ridicat un zid protector care a permis compensarea înaltelor costuri ale producției, ce stînjeneau, din lipsa posibilității de competitivitate, dezvoltarea factorilor naționali. Astfel s-a netezit drumul statornicirii unui sector industrial. Ne referim la industria mijlocie și ușoară și, înaintea tuturor, la industria petrochimică, pentru care țara este excepțional dotată. Dar devizele care provin din exportul petrolului sînt totuși insuficiente pentru a acoperi necesitățile crescînde de materii prime, produse semifabricate și introducerea tehnologiei moderne.

În ultimii ani, Venezuela a putut să se rezume la cafea și cacao, articole tradiționale ale exportului său, la zahăr și orez, ajungînd să obțină din solul propriu 90 la sută din necesarul de produse alimentare ale populației. Dar curba rigidă a producției agricole nu pare a fi corelată cu cererea unei populații care se dublează la fiecare douăzeci de ani.

Pe de altă parte, venitul anual pe cap de locuitor este evaluat la 900 de dolari — o cifră inegalată pe continentul latino-american — dar distribuția lui este foarte diferită : mult mai mare în zona metropolei decît în restul țării, ajungînd abia la 200 dolari pentru muncitorii agricoli.

Aceste diferențe dau naștere la tulburări sociale, restrîng piața consumului, limitează investițiile.

În fața acestei situații, Rafael Caldera, democrat-creștin ieșit victorios în alegerile din decembrie, nu pare să dispună de un aparat politic suficient de puternic și eficient și nici de o structură statală adecvată pentru a înfrunta această grea listă de dificultăți. Învingător în confruntarea prezidențială, Caldera a rămas totuși în minoritate în Congres, în administrația de stat și municipală. O alianță cu Luis B. Prieto, sau chiar cu „Acțiunea Democratică", rezultă a fi indispensabilă.

În oricare din aceste cazuri, drumul se prezintă în mod sigur presărat cu dificultăți.

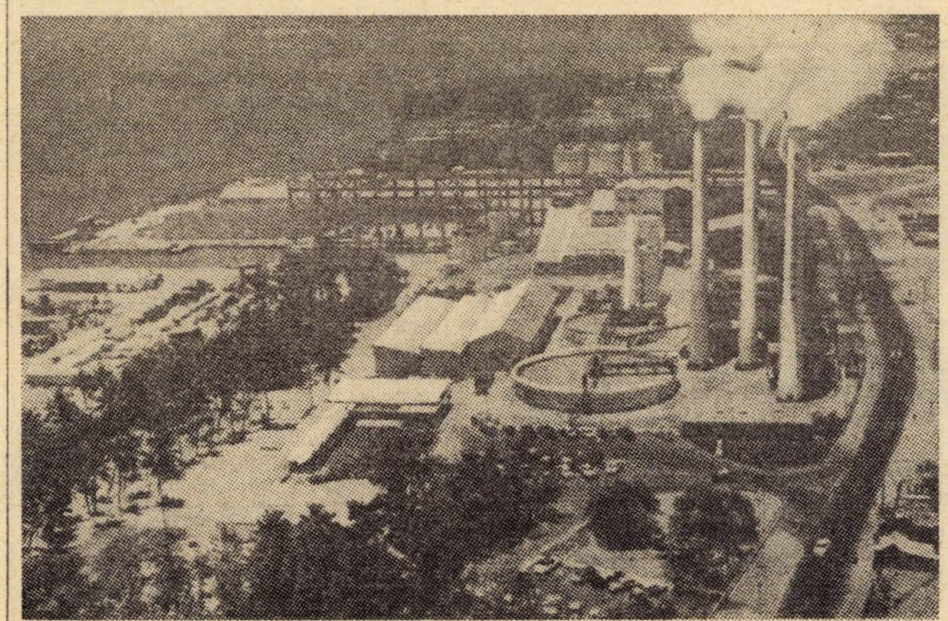

Venezuela. Uzina de ciment de la Maracaibo

CROISSANCE DES JEUNES NATIONS

PARIS

NECESITATEA UNITĂȚII AFRICANE

ÎN NIGERIA lucrurile se prezintă astfel : guvernul e militar. Iar pentru că cei care au făcut lovitura de stat și care erau în special șefi militari din Nord (Haussa) și-au dat seama de dificultatea situației, ei și-au spus că spre a menține unitatea națională nu trebuie ca în fruntea statului să se afle o persoană originară din una din cele trei entități dominante. De aceea, ei l-au ales pe generalul Yakubu Gowon, fiul unui pastor metodist, originar din una din micile entități creștine care trăiesc în Nord. Cei ce gîndesc că guvernul federal este un guvern musulman împotriva unui guvern creștin, care ar fi cel din Biafra, greșesc. Șeful guvernului federal este un creștin, ceea ce nu înseamnă însă că musulmanii nu au nici o influență. Mai mult, chiar Vestul, care este 55 la sută creștin, sprijină guvernul federal.

În realitate, problema se pune în felul următor : populațiile din Biafra și tribul Ibo au declarat că nu mai acceptă să fie cetățeni nigerieni, ci numai ai provinciei orientale. Ori Nigeria e ansamblul acestei țări și, ca nigerieni, ei au dreptul, în baza competenței, onestității și credinței pentru acest stat, de a putea munci oriunde și de a trăi în securitate sau, dacă ceilalți nu vor, trebuie ca ei să accepte ca populațiile biafreze și Ibo să formeze un stat aparte. Cu alte cuvinte, acestea nu vor să accepte o egalitate de îndatoriri care nu implică însă și o egalitate în drepturi. Ceilalți răspund „da", însă nu vor să discute problema ieșirii sau rămînerii acestor populații în Federație. A începe cu această problemă înseamnă a nu mai avea loc nici o discuție, pentru că, după părerea lor, aceste populații trebuie să rămînă în Federație.

Ceea ce, în fond, se omite însă a se recunoaște este că unitatea națională a Nigeriei este o unitate de drepturi și obligații pentru toți nigerienii de pe toată întinderea teritoriului. În ce privește Biafra, se insistă asupra caracterului etnic. Toată lumea vorbește de Ibo. Or, Biafra e formată din 14 milioane de locuitori — sau cel puțin avea 14 milioane de locuitori. Din 14 milioane de locuitori, 8 milioane erau Ibo, 6 milioane — nu. Mai sînt Ekoi, Efik, Ibibio și Iyom. A accepta ca tribul Ibos să-și aibă propriul său stat numai în baza faptului că ei sînt Ibo nu înseamnă oare că celelalte 6 milioane ar putea chiar mîine în cadrul acestui stat Biafra să-și ceară dreptul la autodeterminare ?

Tocmai aici problema depășește frontierele Nigeriei și devine o problemă africană în general. Dacă africanii acceptă acest principiu al autodeterminării pe bază etnică, n-ar mai exista nici un stat african viabil ; Camerunul va exploda pentru că Bamiléké, Peulh, Bassa, Enoudo își vor cere independența. Ghana nu poate trăi între Ashante din Nord și cei din Sud, Kenya va dispare pentru că Kikuyu și ceilalți nu se acceptă, și așa mai departe. Nu există un singur stat african pe care să nu-l privească această problemă.

Pentru noi, în Africa, problema se pune astăzi sub forma a trei întrebări :

1) Ce tip de democrație acceptăm noi ? Democrația numărului sau democrația competenței ?

2) Care e elementul pe care noi îl găsim fundamental pentru organizarea societăților noastre : relațiile naționale care țin cont de datele economice, politice și sociale ale momentului actual, sec. XX, sau legăturile tribale care, e adevărat, constituie istoria noastră, dar istoria unei perioade trecute ?

3) Cunoaștem noi exact implicațiile alegerii pe care o facem și în special sîntem noi gata să le acceptăm ?

Tocmai în alegerea noastră, în speranța că alții ne vor lăsa să o facem — și aceasta nu e decît o rugăminte — se află soluția problemelor noastre.

Aaron TOLEN

RELAZIONI INTERNAZIONALI
SETTIMANALE DI POLITICA ESTERA

MILANO

CARLISMUL ÎN DIZGRAȚIE

NOUL an va aduce în Spania o oarecare clarificare în legătură cu persoana care va urca pe tron? Aceasta e întrebarea care circulă în țară după expulzarea familiei Bourbon-Parma. Evenimentul s-a produs în două etape: la 2 decembrie a primit ordinul de plecare prințul Carlos Hugo, fiul lui don Francisco Xavier și soțul Irenei de Olanda; la 27 aceeași lună, au fost îndepărtați însuși Francisco Xavier, soția sa Magdalena și fiica María de Las Nieves. Cauza imediată a sancțiunii pare să fi fost o ceremonie carlistă desfășurată la 15 decembrie în mînăstirea Nuestra Señora de Valvanera, la Logroño, în cursul căreia Carlos Hugo și alte personalități ale „Comunión Tradicionalista" (organizația politică carlistă) au ținut discursuri prea puțin ortodoxe în ce privește regimul și mai ales cu referiri la problema dinastică. Evident, generalul Franco a prins mingea din zbor și nu a lăsat să-i scape ocazia pentru a se elibera de niște nemulțumiți atît de incomozi. După cum se știe, familia Bourbon-Parma e nemulțumită din cauza pretențiilor și drepturilor la coroană ale Bourbonilor alfonsini, adică don Juan și fiul său Juan Carlos.

Protestelor pe care „Comunión Tradicionalista" le-a ridicat împotriva expulzării membrilor din familia Bourbon-Parma, guvernul le-a dat răspunsul: nu s-a făcut altceva decît să se aplice legea pentru străinii indezirabili. Într-adevăr, prinții în discuție sînt cetățeni francezi și nu spanioli; mai mult, cînd cu cîțiva ani în urmă au vrut să obțină naționalitatea spaniolă, cererea le-a fost respinsă. Dar presa franchistă și în special cea monarhică, de partea alfonsină, a adăugat ulterior un alt argument: a amintit că nu se poate vorbi de Bourbon-Parma ca despre niște adevărați pretendenți carliști pentru că revendicarea lor a luat naștere într-o manieră discutabilă. În realitate lucrurile s-au desfășurat în felul următor: sortit să moară fără moștenitori, principele Alfonso Carlos și-a numit propriul nepot, Francisco Xavier de Bourbon-Parma, regent al „Comunión Tradicionalista" și i-a încredințat sarcina să-l indice pe noul pretendent oficial. Francisco Xavier s-a proclamat pe el însuși, la Barcelona, în 1952. Această rezolvare a trezit nemulțumiri fără a da naștere însă pe moment la ruptură. În schimb, cîțiva ani mai tîrziu, polemicile s-au intensificat pînă cînd, în 1957, o delegație de carliști s-a dus în Portugalia pentru a face act de supunere lui don Juan de Bourbon. El a recunoscut cu acest prilej unele principii tradiționale (dar nu și componența regională). În orice caz astăzi există carliști (puțini) care se consideră integrați în curentul alfonsist, carliști (cel mai mare număr) care se identifică cu cauza Bourbon-Parma și chiar carliști (foarte puțini) care își încredințează speranțele Bourbonilor din Sicilia.

Oricum ar fi însă, din punct de vedere politic nu aceste dispute contează. Au în schimb importanță preferințele lui Franco și e clar că ele sînt îndreptate spre alfonsiști. Dar chiar și aici e o zonă de umbră: se știe că Caudillo îl preferă pe don Juan Carlos; dar don Juan — tatăl — nu e dispus să „abdice", fie chiar în avantajul fiului. Nimeni nu poate să prevadă cum va fi rezolvată problema. La acest punct apare însă adevărata, autentica necunoscută: voința populară. Și cine va îndrăzni să se măsoare cu ea cînd va veni momentul? Poate tocmai de aceea Franco continuă să amîne hotărîrea.

Un violent incendiu a izbucnit recent la unul din marile depozite de mărfuri din portul Barcelona

Stefan JEDRYCHOWSKI

ministru al afacerilor externe al Republicii Populare Polone

În timpul Sesiunii Seimului Republicii Populare Polone din 20—23 decembrie 1968, la propunerea făcută de către președintele Consiliului de Miniștri, Josef Cyrankiewicz, a fost numit ministru al afacerilor externe al R.P. Polone Stefan Jedrychowski, membru al Biroului Politic al P.M.U.P., președintele Comisiei de Planificare de pe lîngă Consiliul de Miniștri.

Stefan Jedrychowski s-a născut în ziua de 19 mai 1910, la Varșovia, într-o familie de profesori. A studiat la Universitatea din Wilno, obținînd titlul de doctor în științe juridice și economice.

În perioada interbelică a fost membru activ al Organizației Unitare Antifasciste, care colabora cu Partidul Comunist Polonez. S-a numărat printre activiștii de frunte ai grupei „De-a dreptul" din Wilno. A colaborat cu ziarele de stînga „Casta" și „De-a dreptul", care au jucat un rol important în organizarea mișcării antifasciste în rîndurile tineretului. Pentru activitatea politică desfășurată, în anul 1937 a fost arestat și condamnat la 4 ani închisoare.

În timpul celui de-al doilea război mondial Stefan Jedrychowski a fost printre organizatorii Uniunii Patrioților Polonezi (Z.P.P.) și ai Diviziei I-a „Tadeusz Kosciuszko" pe teritoriul Uniunii Sovietice. Participă activ la editarea revistei Uniunii Patrioților Polonezi, „Orizonturi Noi".

După eliberarea orașului Lublin, conduce Departamentul de Informație și Propagandă, iar în perioada 1944—1945 este însărcinatul Comitetului Polonez de Eliberare Națională la Moscova. Din 1945 reprezintă Guvernul Provizoriu la Paris pînă în 1947, cînd este numit ministrul navigației și al comerțului exterior.

În 1948—1949 este vicepreședinte al Oficiului Central de Planificare iar din 1951 — vicepreședinte al Comisiei de Stat pentru Planificarea Economiei. Între anii 1955—1956 este vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. În anul 1956 a fost numit președinte al Comisiei de Planificare de pe lîngă Consiliul de Miniștri, funcție pe care a îndeplinit-o pînă la sfîrșitul anului 1968, cînd a preluat conducerea Ministerului Afacerilor Externe al R. P. Polone.

Stefan Jedrychowski este membru al C.C. al P.M.U.P. din 1948 și membru al Biroului Politic din 1956.

N. D. M.

poșta redacției

ARMATA JAPONEZĂ

V. Bîrlădeanu, orașul Gh. Gheorghiu-Dej. 1) După război, forțele armate japoneze au fost înlocuite de așa-zisele forțe de autoapărare, cu efective reduse și înzestrate numai cu armament ușor. Locul flotei imperiale a fost luat de un număr de nave militare încadrate în forțele navale de autoapărare. Pentru prima oară după război, nave aparținînd acestor forțe navale vor întreprinde vizite de curtoazie în India, Ceylon, Pakistan, Tailanda, Filipine, Australia, Noua Zeelandă, Malayezia și Singapore. 2) Programul cosmic sovietic prevede și obiectivele menționate de dv., fără a preciza datele la care vor fi realizate. 3) Întrucît Aristoteles Onassis are și el copii, din prima sa căsătorie, este greu de presupus că va lăsa întreaga sa avere copiilor lui John Kennedy.

O REVISTĂ PUȚIN CUNOSCUTĂ

Începuturile mișcării feministe în țara noastră sînt oglindite încă în paginile primelor gazete românești. Într-un articol al său (publicat în „Lumea" nr. 50, decembrie 1964, pag. 20—21), Adrian Marino amintește în acest sens publicațiile „Foaie literară" (1838), „Foaie pentru minte, inimă și literatură" (1839), „Icoana lumii" (1840) ș.a., în paginile cărora se găsesc și „evidente preocupări feministe", consemnînd totodată că „în preajma lui 1848, feminismul românesc incipient capătă o direcție tot mai accentuat patriotică". Dar publicații închinate exclusiv chestiunilor feministe vor apărea mult mai tîrziu în orașele mari, cînd însăși mișcarea feministă va căpăta forme organizate. La 25 decembrie 1868 apărea însă la Roman prima revistă românească cu titlul „Femeia". Inițiativa aparținea gazetarului băcăoan Iancu Gheorghiu Budu, în acel an procuror la Roman. Considerată un „jurnalu nepoliticu" și o „operă a societății", „Femeia" își propunea să apară lunar, dar acest lucru nu se va întîmpla decît cu primele 5—6 numere, pentru ca apoi să apară cînd dispunea de fonduri conducătorul ei, fără a mai preciza data apariției pe frontispiciu și existînd pînă la nr. 12 (anul 1873). Între timp, Iancu Budu se stabilește la Bacău, ca judecător, dar revista continuă să fie tipărită la Iași (tipografia „Buciumul român"). Însuflețit de ideile înaintate ale vremii (cunoscut anterior și ca un înflăcărat luptător pentru Unire), Iancu Gheorghiu Budu își va închina revista sa luptei pentru ridicarea și emanciparea femeii. Urmărind titlurile rubricilor permanente ale revistei, nu este greu să-ți dai seama de preocupările sale vădit instructiv-educative: „Educațiunea femeilor", „Educațiunea fetelor", „Moda și comodul", „Higiena", „Bucătăria", „Cunoștințî utile", „Comptabilitatea domestică", „Abecedarul mumelor", „Maternitatea" ș.a. „Femeia" a fost bine primită de cititori, adesea cu cuvinte de încurajare, avînd printre susținătorii ei nume ilustre din intelectualitatea vremii, ca de pildă: Vasile Alecsandri, D. Bolintineanu, Ion Heliade Rădulescu, Cezar Bolliac, M. Kogălniceanu, B. P. Hașdeu, Iacob Negruzzi, și mulți alții, menționați în listele publicate în paginile revistei.

Prof. Marin COSMESCU
Bacău

MUMIILE

Iacob Petru, Vaslui. Evident, mumiile sînt înseși trupurile faraonilor, îmbălsămate după un sistem special, nu statui metalice ale acestora. În timpurile preistorice, egiptenii au observat că trupurile celor morți îngropate direct în nisip, se conservau, în mod natural, vreme foarte îndelungată. Nisipul fierbinte și uscat al deșertului oprea — uneori cu desăvîrșire — procesul de descompunere a organismului. Aceste observații au determinat, se crede, inițial, credința în supraviețuirea fizică a celor morți. Morții au început să fie înconjurați de bunuri necesare vieții (alimente, unelte etc.). Ca atare, mormintele trebuiau să fie mai spațioase. Dar în aceste morminte, special construite, cadavrele nu mai veneau în contact direct cu nisipul și, ca atare, putrezeau. S-au căutat, atunci, metode artificiale de conservare a corpurilor. Arta îmbălsămării a făcut progrese continue, după cum o atestă starea din ce în ce mai bună de conservare a mumiilor descoperite. În timpul dinastiilor a 21-a și a 22-a, procesul îmbălsămării dura circa 70 de zile. După ce trupul, golit pe dinăuntru, era păstrat cîteva săptămîni într-o soluție de sare (numai capul rămînea afară, pentru a nu i se distruge epiderma), organele interne erau repuse la locul lor, viitoarea mumie fiind umplută cu substanțe de conservare și învelită într-o succesiune complicată de bandaje, straturi de rășină etc., iar apoi pictată pe față pentru a da impresia vieții. Ulterior, arta mumificării a decăzut pentru ca, în cele din urmă, secretul ei să se piardă cu totul.

UN POD PESTE STRÎMTOAREA BERING?

Vasile Pop, Carei. Strîmtoarea Bering, care desparte, la nord, America de Asia, fiind punctul de întîlnire între apele Oceanului Pacific și ale Oceanului Înghețat, are lățimea de 85 de km și adîncimea medie de 42 de metri. Ea poartă numele exploratorului rus, de origine daneză, Vitus Jonassen Bering, care a cercetat-o și a măsurat-o pentru prima dată în anul 1728. Ideea unirii celor două maluri ale strîmtorii printr-un dig a fost abordată, pentru prima dată în mod științific, de un grup de ingineri sovietici, în anul 1964. Planul acestor specialiști prevedea construirea unui digpod, lung de 85 de km și atît de lat încît să permită amenajarea unei căi ferate duble și a unei șosele. Cîteva sute de pompe gigantice, care ar urma să fie montate în corpul digului, ar permite trecerea apelor calde ale Pacificului în apele reci ale Oceanului Înghețat pentru a se obține îndulcirea climei Arcticii. Proiectul pare realist, principalul obstacol în calea desăvîrșirii lui fiind finanțarea. Executarea planului ar însemna realizarea celei mai uriașe și mai costisitoare lucrări din toate timpurile.

PRIMELE NAVE MILITARE ROMÂNEȘTI

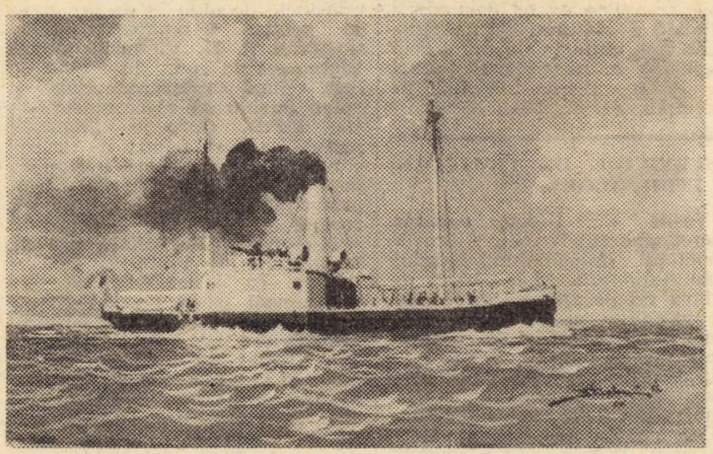

Nicolae Ionașcu, comuna Tulgheș, județul Harghita. 1) În anul 1858 și-a făcut apariția în apele Dunării prima navă românească acționată cu abur — remorcherul „Prințul Vogoride", pe care un negustor bucureștean, Ciocan, îl achiziționase de la Viena, pentru transportul sării (de la Vadul Rașcu — pe Siret — la Galați). În anul 1862, acest vas a fost preluat de stat și transformat în navă militară. La 2 august 1864, fostul remorcher a fost relansat sub numele de „România", ca navă de război, echipată cu două tunuri de 75 mm. Dimensiunile navei: 35 metri lungime; 4,75 metri lățime; pescaj 0,95 m. Forța mașinilor — 240 C.P. „România" a fost prima navă-școală pe care au învățat arta navigației militare ofițerii noștri de marină, pînă la războiul din 1877. Al doilea vas de război românesc a fost „Ștefan cel Mare", intrat în serviciu în anul 1865. Avea 4 tunuri de oțel și un echipaj format din 100 de oameni. (În fotografie: „România", după o pictură de Dimitrie Știubei). 2) Prima publicație exclusiv militară din țara noastră a fost „Monitorul Oastei", care a apărut la 6 februarie 1860. În primele luni, publicația a apărut în două ediții — una la Iași și alta la București; apoi într-o singură ediție — formă pe care a păstrat-o timp de șaizeci de ani (și-a încetat apariția în anul 1920). În secolul trecut au mai apărut numeroase alte reviste cu caracter militar, dintre care cele mai de seamă au fost: „România militară" (1864—1866), „Revista armatei" (1877), „Revista artileriei" (1877), „România militară ilustrată" (1898—1912).

RUDOLF HESS

Gheorghe-Dide Ignătescu, comuna Vădastra, județul Olt. Despre felul în care s-a sfîrșit cariera lui Rudolf Hess se relatează în „Lumea" nr. 3/1969, pag. 24. El se află și în prezent în închisoarea Spandau, unde a rămas, de altfel, singurul deținut.

LUNA

Radu Andrieș, comuna Handu, județul Neamț. Concluziile studiilor efectuate asupra Lunii sînt categorice: satelitul nostru natural este complet lipsit atît de apă cît și de oxigen.

Maria Nicolescu, Deva. Interesul cu care urmăriți cucerirea spațiului cosmic vă va fi satisfăcut și de acum înainte de revista noastră prin articole cansacrate fiecărui eveniment remarcabil. În ceea ce privește mesajele de felicitare, cel mai bine este să le adresați direct celor cărora le sînt destinate.

CE FACE JIM GARRISON?

Adam Bartok, comuna Cătușca, județul Botoșani. 1) În America nu se obișnuiește, ca la noi, să se adauge, la numele unei persoane, inițiala tatălui său. În schimb, este foarte frecventă atribuirea a două sau mai multe nume unui copil. De aceea, frații Kennedy se numeau unul John Fitzgerald, iar celălalt Robert Francis. 2) Procurorul Jim Garrison a obținut punerea sub acuzare și judecarea omului de afaceri Clay Show, pe care îl învinuiește de participarea la un complot pentru asasinarea lui John Kennedy. Întrucît procesul are loc în aceste zile, vă vom ține la curent cu desfășurarea lui. Orice legătură între Garrison și Robert Kennedy pare, în orice caz, improbabilă. 3) „Micul dicționar ortografic" recomandă să se scrie Izrael. Cum această ortografie nu are însă justificare fonetică sau istorică, presa a revenit în

→

poșta redacției

ultima vreme la forma Israel, care transcrie exact denumirea oficială a statului. 4) Ultima problemă ridicată de dv. a fost explicată în numeroase rînduri la „Poșta redacției". Vedeți, de exemplu, nr. 45/1968.

„SERVICIUL DE PROTECȚIE A INDIENILOR"

Vasile C. Bejan, comuna Borca, județul Neamț. 1) Starea sănătății președintelui Salazar este staționară. El a părăsit de cîtăva vreme spitalul și se află la reședința sa. 2) Activitatea unor funcționari ai Serviciului de Protecție a Indienilor (S.P.I.) din Brazilia, acuzați în primăvara anului trecut de comiterea unui genocid în rîndurile indienilor, a făcut într-adevăr obiectul unui proces. El a început imediat după descoperirea acțiunii de genocid dar, se pare, a fost abandonat pe parcurs. Între timp, locul S.P.I. a fost luat de „Fundația Națională a Indienilor", care încearcă în prezent să răscumpere atrocitățile comise împotriva indienilor prin găsirea unei soluționări juste a problemei acestora. Întîmpină, însă, o serie de rezistențe, în special din partea așa-numiților „fazendeiros" (moșieri, crescători de bovine). Unele amănunte în acest sens le puteți găsi în nr. 51/1968 al revistei „Lumea", la rubrica „Reflector". 3) James H. Lovell s-a născut la 25 martie 1928 la Cleveland, statul Ohio.

QUAKERII

Tache Teodorescu, Tulcea. În Statele Unite activează în mod legal un număr extrem de mare de secte religioase, printre care și cea a quakerilor. Doctrina lor pacifistă îi determină să întreprindă o serie de acțiuni utile cauzei păcii. Despre caracteristicile ei s-a scris pe larg în „Lumea" nr. 26/1966. Richard și Patricia Nixon fac parte din familii de quakeri ; nu au abandonat religia părinților lor, dar nici nu o practică în mod activ. Ca atare, răspunsul la întrebarea dv. este negativ.

„ENTERPRISE", MORTON SOBELL

Ștefan Alexandrescu, student, București. 1) Într-adevăr, știrea respectivă conținea o cifră eronată : puntea de aterizare a purtătorului de avioane „Enterprise" este nu de 80 de hectare, ci de 1,80 hectare. Pe această punte sînt amenajate două piste de zbor, dintre care una, oblică, poate primi și cele mai mari avioane de recunoaștere aflate la bord, avioanele tip „Vigilante". „Enterprise" este singurul purtător de avioane cu motoare atomice. El poate face de 20 de ori ocolul lumii fără a se aproviziona cu combustibil. A costat 444 de milioane de dolari. Escadrilele de avioane având ca bază nava „Enterprise" au participat vreme îndelungată la bombardamentele asupra R. D. Vietnam. În perioada respectivă, purtătorul de avioane staționa în golful Tonkin, iar avioanele decolau 24 de ore din 24 pentru a bombarda atît teritoriul R. D. Vietnam cît și Vietnamul de sud. În ianuarie 1968, după capturarea navei-spion Pueblo de către autoritățile R.P.D. Coreene, „Enterprise" a fost trimis în apele coreene. Ultimul mare incendiu pe un port-avion american s-a produs la 29 iulie 1967, cînd o rachetă a explodat la bordul uriașei nave „Forrestal", aflată în misiune de luptă în golful Tonkin. În octombrie 1966, 43 de oameni și-au pierdut viața în incendiul declarat la bordul purtătorului de avioane „Oriskany", aflat tot în golful Tonkin. 2). Morton Sobell, despre a cărui punere în libertate ați citit în ziare, era fratele lui Ethel Rosenberg. El a fost condamnat la 30 de ani închisoare, sub acuzația că ar fi furnizat soților Rosenberg, în scopuri de spionaj, o schiță a mecanismului de explozie al bombei atomice. Schița, depusă la dosar fără a fi făcută publică, a fost însă prezentată de avocații apărării ca un fals grosolan. Apărarea a făcut zadarnic apel de 12 ori, din momentul condamnării, cerînd ca Sobell să compară din nou în fața justiției, pentru a-și dovedi nevinovăția. Procesul nu a mai fost redeschis. Se presupune că acum, după ce și-a recăpătat libertatea, Morton Sobell va încerca să obțină reabilitarea postumă a surorii și a cumnatului său, executați pe scaunul electric în 1953. El va încerca, de asemenea, să elucideze rolul lui David Greenglass, a cărui depoziție a fost decisivă pentru condamnarea soților Rosenberg. Se presupune că Greenglass s-a făcut vinovat de sperjur.

BIRMANIA, 1957—1962

Prof. Spiridon Popescu, Oradea. 1) Numele conducătorilor partizanilor congolezi au fost menționate la rubrica „Săptămîna în telegrame" din nr. 4/1969. 2) U Nu a fost ales prim-ministru al Birmaniei la 28 februarie 1957. La 22 aprilie 1958, el anunța că partidul său, Liga antifascistă a libertății poporului, s-a scindat în două grupări, una condusă de primul ministru-adjunct, U Kyaw Ngein, cealaltă condusă de secretarul partidului, Thakin Kyaw Hthun. La 4 iunie 1958, U Nu și-a reorganizat cabinetul după demisia a 15 miniștri. La 21 iunie 1958 a fost exclus din Liga antifascistă a libertății poporului, al cărei președinte fusese. La 26 septembrie 1958, U Nu a anunțat că l-a invitat pe comandantul suprem al forțelor armate, generalul Ne Win, să formeze un nou guvern, care urma să organizeze, înainte de 30 aprilie, alegeri generale. Parlamentul a fost convocat la 28 octombrie pentru a ratifica transferarea puterii. La 29 octombrie, noul guvern a depus jurămîntul. La 26 februarie 1959, parlamentul a aprobat un amendament temporar la Constituție pentru a-i permite generalului Ne Win să rămînă premier pînă la alegerile amînate pentru 1960 (Constituția permitea unor nemembri ai parlamentului să dețină funcții ministeriale cel mult șase luni. La 12 februarie, Ne Win demisiona, considerînd că organizarea alegerilor în aprilie este cu neputință). La 19 decembrie 1959, președintele Birmaniei, U Win Maung, a dizolvat parlamentul. Alegerile au avut loc la 6 februarie, victoria revenind aripii lui U Nu din fostul său partid. La 27 martie 1960, U Nu, din nou premier, a devenit călugăr budist. După 20 august 1961, cînd parlamentul a decretat budismul religie de stat, influența politică a călugărilor în viața publică a țării a crescut în mod deosebit. În noiembrie 1961 au izbucnit ciocniri violente între budiști și musulmani. La 2 martie 1962, generalul Ne Win preia puterea printr-o lovitură de stat nesîngeroasă. U Nu și ceilalți membri ai cabinetului său sînt arestați. Parlamentul este suspendat. Se anunță schimbarea constituției. De la 3 martie 1962, budismul încetează de a mai fi religie de stat. Cabinetul este înlocuit de un Consiliu revoluționar condus de Ne Win. 3) Nu deținem celelalte informații solicitate de dv. 4) De acord cu aprecierile dv., vă asigurăm că problema „densității" fiecărui număr al revistei ne preocupă în mod deosebit.

UN PIRAT CELEBRU

Nicolae Nițoi, Breaza, județul Prahova. 1) Căpitanul Kidd s-a născut în anul 1665 în Scoția. Era fiu de preot. În 1695 a fost însărcinat de autoritățile britanice să lupte împotriva piraților care atacau corăbiile Companiei Indiilor răsăritene în Marea Roșie și în Oceanul Indian. I s-a dat, în acest scop, o corabie — „Adventure Galley". Kidd s-a îmbarcat la Deptford, la 27 februarie 1696, a făcut o escală la Plymouth, iar apoi s-a îndreptat spre New York, unde a ajuns la 4 iulie. În decembrie 1696 ocolea Capul Bunei Speranțe, în drum spre Madagascar. În loc să se îndrepte spre rutele maritime bîntuite de pirați, a pornit spre Insulele Comore, unde a ajuns în februarie 1697. Se pare că acolo, Kidd, al cărui contract nu prevedea remunerarea sa ori a oamenilor săi decît în cazul unor capturi importante, a început să practice pirateria. În august 1697 a atacat fără succes flota Mocha din Yemen. Refuzul său de a ataca o corabie olandeză a provocat răzmeriță la bord. Cea mai importantă captură a faimosului pirat a fost vasul armean „Neguțătorul Quedagh", pe care l-a și folosit, de la 30 ianuarie 1698, ca navă proprie. În aprilie 1699 a ajuns în insula Anguilla, unde a aflat că fusese denunțat ca pirat. Lăsînd „Neguțătorul Quedagh" la Hispaniola, a plecat spre Noua Anglie cu o corabie nouă „Antorico", pentru a încerca să-l convingă pe guvernatorul New York-ului de nevinovăția sa. A fost, totuși, trimis în Anglia pentru a fi judecat. În mai 1701 a fost condamnat la moarte pentru piraterie și spînzurat. O parte dintre comorile adunate de el au fost descoperite chiar atunci pe Insula Grădinarului, în apropiere de Long Island. 2) Cel mai tînăr președinte al Statelor Unite a fost Theodore Roosevelt, care în anul 1901, cînd și-a început primul mandat, avea 42 de ani.

ETIOPIA

Marcela Vasile, Mizil. 1) Denumirea oficială a Etiopiei în limba amhari este Yaityopya Nigusa Nagast Manguist. Numele Etiopia derivă din tradiția potrivit căreia Etiops, fiul personajului biblic Cuș, a fost tatăl lui Aksumawi, iar fiii lui Aksumawi au fost „Părinții Aksumului", străvechiul imperiu Saba, din nordul țării. Denumirea Abisinia (pe teritoriul țării nu este folosită) derivă de la Habastat, unul din cele două triburi arabe care au format regatul aksumit. 2) Despre „Alianța pentru progres" și motivele eșecului acestui program destinat Americii Latine am scris pe larg. Vom mai reveni.

Laur Preda. București. La data cînd ne-a parvenit scrisoarea dv., cele două rubrici „Pe urmele istoriei" erau pregătite de mult. Nici unul dintre faptele esențiale nu a fost trecut cu vederea în articolele noastre. Amănuntele adăugate de dv. nu ni s-au părut totuși revelatorii pentru esența actului istoric. Ceea ce nu înseamnă că n-am aștepta cu interes alte contribuții și colaborări.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05, și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

Uzina mecanică de maşini şi utilaj minier

BAIA MARE

str. Baia Sprie nr. 170 — telefon 2411

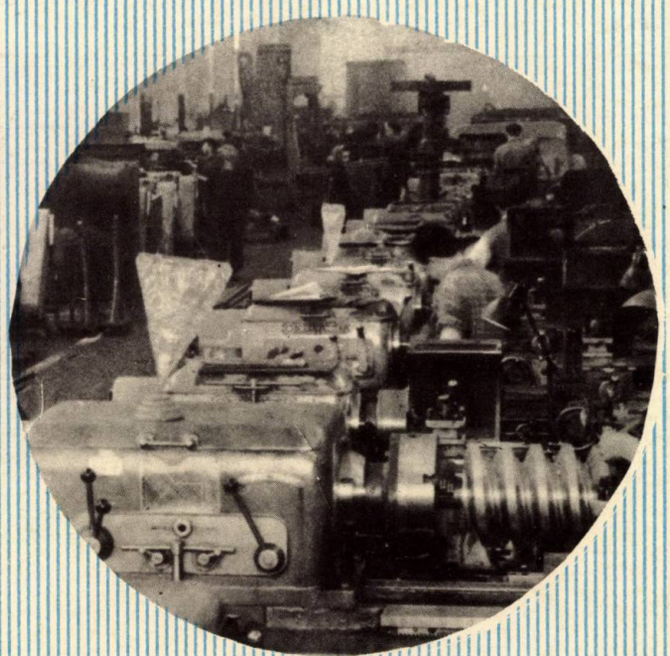

- Filtre de vid
- Celule de flotare
- Agitatoare
- Colivii de extracţie
- Pompă de tulbureală şi antiacide de mină
- Instalaţii de manevrat vagonete la rampa puţului
- Clasare spirale şi cu greblă
- Îngroşătoare
- Alimentatoare diferite
- Vagonete de funiculare
- Ciururi vibratoare

C I L

CIL PITEȘTI

PRODUCE :
făină de lemn
din lemn de fag
în următoarele granulații :
0,18 ; 0,25 și 0,42
Întrebuințări : la formarea
miezurilor pentru turnarea
metalelor și în industria
maselor plastice
Se ambalează în saci de hîrtie
Se livrează, la cerere,
orice cantitate

Lei 3

Nr. 6 30 ianuarie 1969

CABINETUL DE PARTID
SIBIU

LUMEA

VIETNAM: dezbaterea reglementării politice

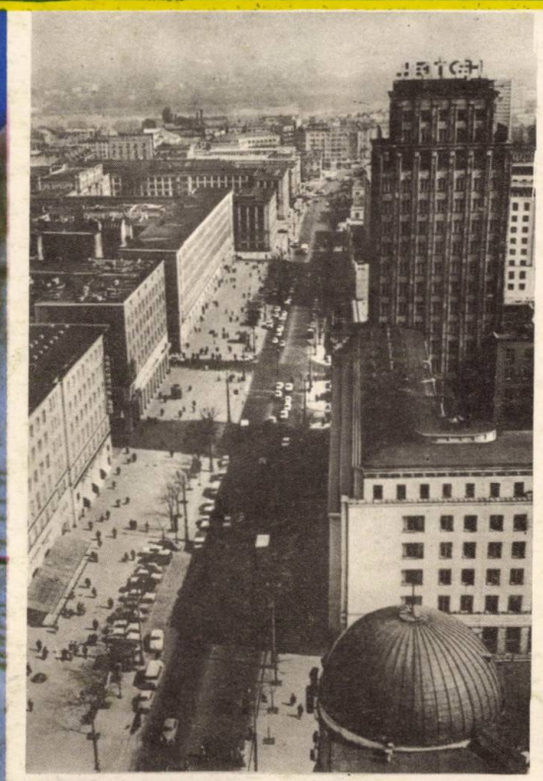

reportaj pe glob

VARȘOVIA – POZNAN – CRACOVIA

Actualitate diplomatică în Orientul Apropiat

●

ARGENTINA

Relația industrie – independență națională

●

O nouă carte a lui William Manchester:

„ARMELE LUI KRUPP"

DIN ŢĂRILE SOCIALISMULUI

Cosmonauții Vladimir Șatalov, Boris Volinov, Alexei Eliseev și Evgheni Hrunov (de la stînga la dreapta), după decorarea lor în cadrul solemnității care a avut loc la Palatul Congreselor din Moscova

Specialiștii din R. P. Chineză au construit peste fluviul Ianți un nou pod cu o lungime de 6 700 metri

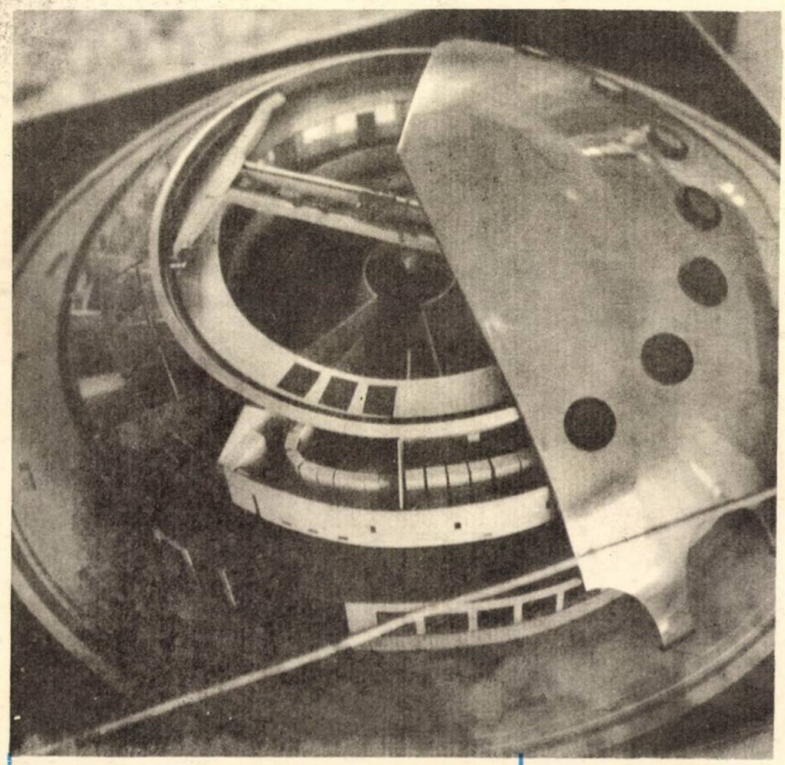

La Universitatea Tehnică din Budapesta a fost realizat un reactor atomic pentru activitatea științifică și didactică

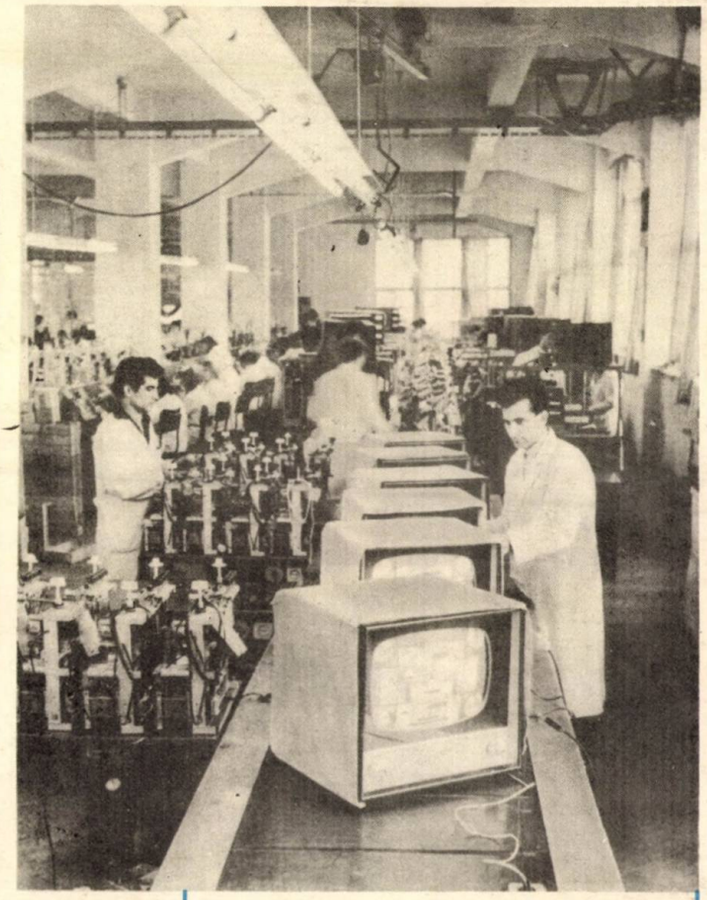

Sofia. Într-o secție a uzinei de aparataj pentru curenți slabi, unde se fabrică televizoare

LUMEA

Nr. 6 (275) — 30 IANUARIE 1969

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Ilie Şerbănescu*

DE LA TRIMIŞII NOŞTRI SPECIALI

5 BELGRAD. Din agenda actualităţii politice. *Cristian Popişteanu*
12 LONDRA Reforma sindicatelor : riscuri pentru laburişti. *Mihai Matei*

ARTICOLE

4 Vietnam. Dezbaterea reglementării politice. *Radu Budeanu*
8 Cooperarea scandinavă şi dezavantajele „integrării". *Felicia Antip*
14 Argentina. Relaţia industrie — independenţă naţională. *Eugen Pop*
18 Cipru. Retrospectivă şi perspectivă. *Dumitru Constantin*
19 Război în „menajeria de sticlă". *Florica Şelmaru*

INTERVIUL NOSTRU

7 Dr. AHMED LARAKI, *ministrul afacerilor externe al Regatului Maroc* : Fundamentul bunelor relaţii între state şi popoare

SINTEZE

10 Teoria „societăţii industriale" şi revoluţia tehnico-ştiinţifică. *Conf. univ. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu*

REPORTAJ PE GLOB

16 Varşovia—Poznan—Cracovia. *Ştefan Vela*

LUMEA ÎN CĂRŢI ŞI REVISTE

21 Un teoretician în subsolul Casei Albe. *Eugen Preda*

SERIAL

24 Krupp. *William Manchester*

CONTRAPUNCT

26 Dragă Dick şi Pat... *Art Buchwald*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 International Herald Tribune, Neue Zürcher Zeitung, The Times of India, Siempre, Afrique Nouvelle

PROFIL

30 RICHARD MILHOUS NIXON, preşedintele Statelor Unite ale Americii

POŞTA REDACŢIEI (31—32)

CABINETUL DE PARTID BIBLIOTECA SIBIU

În acest număr :

În exclusivitate pentru „Lumea"

Interviu cu

Dr. AHMED LARAKI

ministrul afacerilor externe al Marocului

pag. 7

Reportaje şi corespondenţe din

VARŞOVIA ● LONDRA ● BELGRAD

Sinteze

TEORIA „SOCIETĂŢII INDUSTRIALE" ŞI REVOLUŢIA TEHNICO-ŞTIINŢIFICĂ

pag. 10

DILEME SCANDINAVE

pag. 8

UN TEORETICIAN ÎN SUBSOLUL CASEI ALBE

pag. 21

DUELUL B. S. N. — SAINT-GOBAIN

pag. 19

Un nou serial

KRUPP

de William Manchester

pag. 24

săptămîna

în telegrame

Orientul Mijlociu

ACTIVITATE DIPLOMATICĂ INTENSĂ

„Sperăm că raţiunea va predomina şi o nouă izbucnire a ostilităţilor va fi evitată". Desigur, această declaraţie, — referitoare la siuţaţia din Orientul Mijlociu — făcută de premierul indian Indira Gandhi, este pusă în legătură cu starea de fapt existentă în momentul de faţă în această parte a lumii, care ar putea determina o nouă declanşare a conflictului armat, ceea ce nu este, evident, în folosul popoarelor din Orientul Mijlociu şi nu serveşte cauzei păcii în lume. Opinia publică asistă, de altfel, în ultimul timp, la intensificarea încercărilor de a se găsi o soluţie negociată acestei probleme. S-a remarcat şi a devenit caracteristic ultimelor săptămîni înmulţirea demersurilor şi contactelor diplomatice între ţările interesate şi alte ţări (în special cele patru mari puteri) în vederea evitării unei reizbucniri a conflictului şi spre căutarea unei rezolvări pe cale paşnică a situaţiei.

Ministrul afacerilor externe francez, Michel Debré, aprecia că în momentul actual „reglementarea problemei palestiniene trebuie să fie înglobată într-o reglementare generală". Potrivit acestei concepţii, se ştie că guvernul francez a făcut propunerea convocării unei reuniuni a celor patru membri permanenţi ai Consiliului de Securitate în vederea examinării mijloacelor de punere în aplicare a rezoluţiei din 22 noiembrie 1967 a acestui organism. Arătînd că propunerea franceză nu urmează să indice calea rezolvării conflictului din Orientul Mijlociu ci, în cazul în care cele patru mari puteri ar cădea la un acord, acesta ar fi comunicat Consiliului de Securitate, care ar lua hotărîrile ce le crede de cuviinţă, Michel Debré s-a exprimat că această propunere ar putea fi de natură să impulsioneze discuţiile atît în ceea ce priveşte ajungerea la o reglementare cît şi în căutarea unei poziţii comune în acest sens.

Guvernul britanic s-a declarat în principiu de acord cu propunerea franceză, menţionînd că o astfel de reuniune trebuie să fie organizată în cadrul O.N.U. şi să constituie o contribuţie la succesul misiunii Jarring. Asupra datei, Whitehall-ul s-a exprimat că aceasta trebuie să facă obiectul unei convorbiri cu guvernele interesate precum şi cu secretarul general al O.N.U., U Thant, şi cu ambasadorul său, Jarring.

S.U.A. nu au dat deocamdată un răspuns la propunerea franceză, dar noul reprezentant al Statelor Unite la O.N.U., Charles Yost, a declarat că Administraţia Nixon consideră situaţia din Orientul Apropiat ca una din cele mai urgente şi că „cele patru mari puteri sînt interesate în adoptarea unor acţiuni pozitive în această regiune".

In schimb, Uniunea Sovietică a declarat că sprijină propunerea franceză, exprimîndu-se favorabil convocării unei reuniuni a celor patru mari puteri, membre permanente al Consiliului de Securitate. Citînd un articol publicat în ziarul „Pravda", agenţia TASS face cunoscute formulările ziarului în legătură cu măsurile posibile privind îndeplinirea în două etape a rezoluţiei Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967 — considerată cheia reglementării paşnice în Orientul Mijlociu, măsuri menite să ducă la instaurarea unei păci juste şi trainice în această parte a lumii. După cum se relevă în articol, în urma confirmării de către Israel şi ţările arabe vecine că sînt de acord cu rezoluţia Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967 „ar trebui să se ajungă în primul rînd la un acord prin care guvernul Israelului şi guvernele ţărilor arabe vecine să declare simultan că sînt gata să pună capăt stării de beligeranţă dintre ele şi să ajungă la o reglementare paşnică după retragerea trupelor israeliene de pe teritoriile arabe ocupate. In legătură cu aceasta, Israelul să declare că este gata să înceapă prin a fixa data retragerii trupelor de pe teritoriile arabe ocupate".

„In ziua începerii retragerii trupelor israeliene care s-ar desfăşura sub supravegherea reprezentanţilor O.N.U., scrie ziarul, ţările arabe, precum şi Israelul, ar trebui să depună la O.N.U. documente corespunzătoare privind încetarea stării de război, respectarea şi recunoaşterea suveranităţii, integrităţii teritoriale şi independenţei politice a fiecărui stat din această regiune şi dreptul lor de a trăi în pace şi securitate în cadrul unor frontiere recunoscute — conform rezoluţiei Consiliului de Securitate. In baza unei înţelegeri care ar putea fi realizată prin intermediul lui Jarring ar urma să fie puse de acord prevederile referitoare la frontierele sigure şi recunoscute, asigurarea navigaţiei şi pe căile navigabile internaţionale din această regiune, reglementarea justă a problemei refugiaţilor, asigurarea inviolabilităţii teritoriale şi a independenţei politice a fiecărui stat din regiunea respectivă. Totodată ar putea fi stabilite zone demilitarizate. Acordul asupra tuturor acestor probleme, în conformitate cu rezoluţia Consiliului de Securitate, ar trebui să fie privit ca un întreg referitor la toate aspectele reglementării din întreaga regiune a Orientului Mijlociu, ca un „pachet".

O altă caracteristică a ultimei săptămîni poate fi reafirmarea poziţiilor ţărilor din această regiune. Atît R.A.U. cît şi Israelul au ţinut să-şi reconfirme poziţiile, care se ştie sînt divergente. Pe de altă parte, cele două ţări s-au exprimat diferit faţă de propunerea franceză, numai R.A.U. declarîndu-se de acord cu convocarea şi eficienţa unei reuniuni a celor patru mari puteri.

In acest timp situaţia din Orientul Mijlociu se menţine încordată. Conflictele şi schimburile de focuri arabo-israeliene continuă, organizaţiile de rezistenţă palestiniene şi-au reafirmat poziţia de respingere a rezoluţiei Consiliului de Securitate, acordînd exclusivitate căii armate. Au reţinut de asemenea atenţia executarea a 16 persoane considerate spioni în serviciile Israelului. După cum transmite France Presse, la Tel-Aviv agenţia israeliană de presă a dat publicităţii o declaraţie în care arată că acest fapt ar putea întări presiunea exercitată asupra conducătorilor israelieni de către partizanii pedepsei cu moartea pentru arabii autori de atentate.

In ciuda acestei situaţii „explozive", există posibilităţi în ceea ce priveşte găsirea unei căi în legătură cu rezolvarea paşnică a situaţiei din Orientul Mijlociu, care, în orice caz, trebuie să incumbe retragerea trupelor din teritoriile ocupate şi recunoaşterea dreptului la existenţă şi independenţă a fiecărei ţări din această parte a globului. In acest sens, rezoluţia Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967 poate oferi o bază viabilă de plecare.

Praga

ÎN SPRIJINUL LINIEI POLITICE DE DUPĂ IANUARIE

Săptămîna politică a debutat cu deschiderea primului Congres a sindicatelor cehe. In cadrul lucrărilor au rostit cuvîntări conducătorii cehoslovaci. Subliniind importanţa acestui Congres, Jozef Smrkovski a arătat :

„Şedinţa dv. este o mărturie vie a faptului că ianuarie 1968 a constituit începutul noii etape a evoluţiei socialiste în Cehoslovacia. O etapă nouă pentru că pe arena politică au apărut cei care din cauza sistemului dinainte de ianuarie al puterii personale şi administrative erau nevoiţi să stea după culise. Poporul nostru, în frunte cu clasa muncitoare, a devenit nu numai obiectul politicii, ci participantul ei."

Cu aceeaşi ocazie, L. Svoboda sublinia : „Este vorba ca, prin eforturi comune, cu cooperarea activă dintre conducerea partidului şi statului, împreună cu toţi oamenii muncii să se apere şi să se obţină realizarea telurilor noastre pozitive de după ianuarie. Este necesar să se obţină înfăptuirea lor aşa cum se concretizează în hotărîrile plenarei din noiembrie

Duetul celor două mari concerne de sticlărie B.S.N. şi Saint-Gobain a provocat tensiune la bursa pariziană (citiţi în interiorul revistei articolul de la pag. 19).

săptămîna

în telegrame

și ale altor plenare ale C.C. al P.C.C.".

La sfîrșitul săptămînii trecute au avut loc de asemenea ședințele guvernelor Republicii Socialiste Cehe și Republicii Socialiste Slovace, cu care prilej au fost adoptate declarații care constituie programul de acțiune al guvernelor ceh și slovac. Un loc important este rezervat problemelor economice, ambele declarații preconizînd măsuri eficiente în vederea îmbunătățirii activității economice în cele două republici, cu scopul general al creșterii bunăstării întregului popor cehoslovac.

Un eveniment deosebit de important l-a constituit întrunirea la Praga a guvernului Republicii Socialiste Cehoslovace care a dezbătut situația politică din țară. În documentul adoptat se apreciază că în pofida faptului că majoritatea covîrșitoare a cetățenilor înțelege și sprijină eforturile guvernului, totuși, unele tendințe spre anarhie, însoțite de manifestări antisocialiste, zdruncină consolidarea politică și economică a țării. De aceea, „guvernul este hotărît să înfăptuiască politica de după ianuarie în mod consecvent, concret și pe baza termenelor reale. El nu va îngădui nici unor presiuni extremiste să-l abată de pe această cale".

În ziua de 25 ianuarie au avut loc funeraliile studentului Jan Palach. Au participat și au depus coroane reprezentanți ai guvernului și organelor obștești, cadre didactice și universitare, studenți. Mii de locuitori din Praga, delegați din alte orașe ale Republicii Socialiste Cehoslovace l-au condus pe ultimul său drum.

Situația politică creată în legătură cu evoluția ultimelor evenimente din țară a fost dezbătută și în ședința Prezidiului C.C. al P.C.C. „Acesta — subliniază Agenția C.T.K. — a dat o înaltă apreciere spiritului realist manifestat de majoritatea cetățenilor și a tineretului, care nu au permis să fie atrași în campania irresponsabilă spre atîtarea căreia tindeau unele elemente extremiste. Prezidiul mulțumește tuturor celor care prin calmul lor și-au exprimat acordul și au sprijinit linia politică a partidului și tendințele sale de a lichida încordarea din societatea noastră".

Numeroase colective de muncă, simpli oameni ai muncii din R. S. Cehoslovacă adresează în aceste zile conducătorilor cehoslovaci scrisori în care își exprimă adeziunea și încrederea în politica partidului și statului cehoslovac.

ÎN FAVOAREA RESTABILIRII UNUI DREPT LEGITIM

Devine un fapt tot mai anacronic ca unul din statele cele mai mari ale lumii să fie frustrat în exercitarea drepturilor sale legitime, să fie oprit să-și aducă contribuția pe arena internațională.

Începutul anului 1969 a marcat, printr-o serie de poziții realiste exprimate de guvernele unor țări, un pas înainte spre restabilirea drepturilor la O.N.U. ale Republicii Populare Chineze. Tot mai numeroase au devenit declarațiile făcute în acest sens chiar de reprezentanți ai unor guverne occidentale. Încă din primele zile ale lui ianuarie, cu prilejul unei conferințe de presă ținută la Londra cu ocazia participării sale la reuniunea Commonwealthului, primul ministru al Canadei, Pierre Elliot Trudeau, declara că avînd în vedere necesitatea creării unui dialog tot mai larg între guverne și popoare, Canada dorește să recunoască Republica Populară Chineză. De altfel, marți, ministrul de externe canadian Mitchell Sharp a declarat în Camera Comunelor că vor începe negocieri oficiale privind un schimb posibil de ambasadori.

Într-o declarație recentă ministrul de externe suedez, Torsten Nilsson, menționa că țara sa a fost totdeauna printre primele care au pledat în favoarea recunoașterii la timpul respectiv a unor țări — dintre care a citat Republica Populară Chineză, Algeria, Uniunea Sovietică, chiar și S.U.A.

Zilele trecute, ministrul afacerilor externe al Italiei, Pietro Nenni, a afirmat poziția favorabilă a Italiei față de intrarea Republicii Populare Chineze în O.N.U. și a anunțat că va propune guvernului italian stabilirea de relații diplomatice cu R.P. Chineză. De altfel, Italia a stabilit relații comerciale cu această țară încă din 1964. «De mai mulți ani, poziția Italiei asupra problemei recunoașterii R.P. Chineze a fost caracterizată printr-un „da" de principiu, lăsîndu-se însă deschisă chestiunea „cînd" și „cum". Apreciez că asupra chestiunii „cînd" trebuie să răspundem „acum" și voi arăta foarte curînd Parlamentului și „cum". Cred că această problemă poate fi rezolvată».

Luni, în cadrul unui discurs în Dieta japoneză, premierul Eisaku Sato a declarat că intenționează să mențină contactele cu China. El a adăugat că Japonia „va saluta momentul în care China va fi acceptată ca membră în societatea mondială".

Interesant de menționat că în chiar Statele Unite s-au făcut auzite asemenea poziții. Reținînd, îndeosebi, atenția declarațiile făcute recent în acest sens de fostul reprezentant permanent al S.U.A. la O.N.U., Arthur Goldberg, și de senatorul Edward Kennedy, care, de altfel, a declarat că „S.U.A. trebuie să ia inițiative pentru a redacta și susține la viitoarea Adunare Generală a O.N.U. o rezoluție privind intrarea Republicii Populare Chineze în O.N.U."

Washington

PRIMA CONFERINȚĂ DE PRESĂ

„Doamnelor și domnilor, deoarece aceasta este prima mea conferință de presă după instalarea în funcția de președinte, sînt convins că aveți de pus o serie de întrebări. În consecință, nu voi începe prin nici o declarație introductivă și vom trece direct la întrebările dv.". Ascultat de 456 ziariști, președintele Nixon a răspuns timp de 28 de minute la 15 întrebări, care s-au axat atît pe probleme interne cît și internaționale.

Nixon a ținut să precizeze că noua sa echipă va reexamina toate hotărîrile luate de Administrația Johnson, că dorește să reducă bugetul alcătuit de vechea Administrație, în valoare de 195 miliarde dolari, însă nu poate spune încă în ce domenii va fi posibil să se procedeze la reduceri. Această reducere este preconizată din două motive : în primul rînd, pentru că noua Administrație ar dori să reducă suma totală a cheltuielilor ; în al doilea rînd, pentru că „am dori să lăsăm loc pentru unele din noile programe ale acestei Administrații". Nixon a mai spus că „o atenție urgentă" necesită problema orașelor și în general problemele economice. În privința tendințelor inflaționiste manifestate în S.U.A. în ultimul timp, el a arătat că este preocupat de această problemă menționînd că în vederea rezolvării ei „tot ce încercăm să facem, fără a interveni prea mult în economie, este să punem la punct problemele fiscale și monetare pentru a controla inflația".

Dintre problemele internaționale abordate au reținut atenția răspunsurile privind ratificarea Tratatului de neproliferare a armelor nucleare, Vietnamul și Orientul Mijlociu. Președintele a declarat că este „în favoarea Tratatului de neproliferare. Singura problemă este stabilirea datei ratificării acestui tratat... Cred că tratatul va fi ratificat și voi cere aceasta la o dată corespunzătoare ; sper, nu prea tîrziu". În altă ordine de idei, Nixon s-a arătat favorabil purtării unor convorbiri cu Uniunea Sovietică pentru reducerea stocurilor de arme strategice.

Răspunzînd la numeroasele întrebări puse în legătură cu războiul din Vietnam, președintele a apreciat că în privința tratativelor de pace de la Paris „deși a fost făcut un început bun", în această problemă, „nu pot fi de folos declarațiile deosebit de optimiste : acestea, de fapt, ar putea împiedica și poate ar face tratativele deosebit de grele". Nixon a afirmat că în ceea ce privește Statele Unite, acestea vor avea „o nouă tactică care sperăm, va avea mai mult succes decît aceea din trecut".

În legătură cu problema Orientului Mijlociu, președintele Nixon a spus : „După cum știți, a fost făcută o propunere de a avea loc convorbiri între cele patru mari puteri. De asemenea, s-a făcut propunerea ca Națiunile Unite să fie forul principal al unor asemenea convorbiri. Totodată, s-a sugerat ca S.U.A. și Uniunea Sovietică să aibă discuții bilaterale privind Orientul Mijlociu. Desigur, în afară de aceasta, problema va fi rezolvată în cele din urmă de părțile din această regiune". „Eu cred că avem nevoie de noi inițiative și de o conducere nouă din partea Statelor Unite, cu scopul de a calma situația în Orientul Mijlociu. Pot fi abordat pentru orice propuneri care ar putea calma situația în această regiune, deoarece o viitoare explozie în Orientul Mijlociu cred că ar putea să implice o confruntare între puterile nucleare pe care noi vrem să o evităm".

În privința problemei raporturilor cu Republica Populară Chineză, președintele s-a situat pe vechile poziții ale Statelor Unite pronunțîndu-se împotriva recunoașterii drepturilor legitime ale R.P. Chineze la O.N.U. El a declarat însă că așteaptă cu interes întîlnirea americano-chineză care va avea loc, după cum se știe, la Varșovia, la 20 februarie.

Ilie ȘERBĂNESCU

Vietnam

Dezbaterea reglementării politice

Simbătă 25 ianuarie 1969, la orele 10, pe Avenue Kléber, eleganta arteră pariziană unde este plasat centrul de conferințe internaționale, mașinile oficiale au rulat lent, depunînd în fața clădirii cele patru delegații venite să înceapă mult așteptata conferință asupra modalităților de instalare a păcii în Vietnam. La 10,03 Xuan Thuy, șeful delegației nord-vietnameze însoțit de consilierul special Le Duc Tho, colonelul Ha Van Lau și Mai Van Bo, la 10,12 Tran Buu Kiem, șeful delegației F.N.E. însoțit de Nguyen Thi Binh și Tran Hoat Nam, la 10,17 ambasadorul Pham Dang Lam, șeful delegației sud-vietnameze acompaniat de Ngui Thi Vin și Nguen Xoan Thong, în fine la 10,19 ambasadorul Cabot Lodge, șeful delegației S.U.A., și Lawrence Walsh au salutat grupul de ziariști și fotoreporteri masați de-a lungul fațadei.

Cele patru delegații și-au făcut apariția în sala oficială îndreptîndu-se prin două uși separate spre masa rotundă cu diametrul de 8,60 metri și acoperită cu postav verde. Diplomații s-au instalat în tăcere în jurul mesei circulare, secretarii și interpreții la două dreptunghiulare, dispuse simetric, la 45 de centimetri de circumferința mesei oficiale. Două tapiserii monumentale cu porumbei albi împodobesc simbolic sala conferinței. Timp de 15 minute, 80 de ziariști din toată lumea, fotoreporteri, operatori cinematografici și de televiziune au participat la actul deschiderii acestei conferințe, a cărei importanță și semnificație au fost subliniate și comentate în întreaga presă internațională.

Forma rotundă a mesei întîlnirii sugerează egalitatea partenerilor, iar faptul că întîlnirea are loc între patru delegații înseamnă, în fond, recunoașterea ca interlocutor de sine stătător a delegației F.N.E. — reprezentantul de drept al poporului sud-vietnamez.

„Perspectiva unei reglementări politice pe cale pașnică — aprecia ziarul «The Times» — este evenimentul de pe urma căruia întreaga lume va avea de cîștigat, chiar dacă examinarea problemelor de fond va fi destul de dificilă". In același timp — scria un comentator de la „Le Monde" — „desfășurarea negocierilor va depinde de o serie de factori : politica Administrației Nixon, evoluția situației militare din Vietnamul de sud etc. — încît este greu de pe acum a se face pronosticuri".

La 10,30 conferința a început prin prezentarea primelor alocuțiuni.

În cuvîntul său, Tran Buu Kiem, șeful delegației F.N.E., a subliniat premisele fundamentale care ar conferi poporului sud-vietnamez statutul politic la care are dreptul, afirmînd necesitatea „unirii întregului popor pentru a pune capăt agresiunii americane și a reprezentanților lor — guvernul fantomă de la Saigon —, înfăptuirea unei administrații de largă coaliție națională și democratică, edificarea unui stat independent, democratic, pașnic, neutru și prosper în vederea creării condițiilor reunificării pașnice a țării". Realizarea acestui statut politic — posibilă numai în condițiile unei păci durabile — presupune din partea forțelor de intervenție americane nu numai limitarea sau sistarea operațiunilor militare ci, în mod necesar, retragerea necondiționată a trupelor și respectarea acordurilor din 1954 de la Geneva, „sabotate în mod continuu pînă acum". În încheierea discursului său, șeful delegației F.N.E. a reafirmat programul în cinci puncte, sinteză a dosarului diplomatic pe care F.N.E. înțelege să-l depună pe masa conferinței.

La rîndul său, precizînd că F.N.E. este, în afara oricăror discuții, „adevăratul organizator și conducător al populației din Vietnamul de sud în lupta împotriva agresiunii americane", Xuan Thuy, șeful delegației R. D. Vietnam, a dovedit încă o dată tendința realistă a delegației sale de a nu distanța discuțiile conferinței de obiectul ei : acela de a contribui, prin rațiune și bunăvoință, la împlinirea destinului poporului vietnamez în condițiile elementare ale păcii, „independenței, suveranității, unității și integrității teritoriale", drepturi recunoscute de altfel și de acordurile de la Geneva din 1954.

Fără a exclude o eventuală perioadă tranzitorie, Xuan Thuy a definit, în cadrul aceleeași cuvîntări, poziția delegației R.D.V. în legătură cu punctul de vedere expus de delegația F.N.E. privind formarea unui cabinet capabil să „restabilească pacea în Vietnamul de sud". Referindu-se la această perspectivă, delegația R.D.V. a subliniat necesitatea ca problemele politice ale poporului sud-vietnamez să fie rezolvate de el însuși, fără presiuni sau dependențe, așa cum se prezintă actualmente situația în teritoriile administrate de guvernul saigonez. Șeful delegației R. D. Vietnam și-a încheiat discursul, declarînd că „dacă S.U.A. vizează într-adevăr o pace onorabilă, așa cum susțin, atunci trebuie să renunțe la războiul de agresiune din Vietnam, la toate actele care atentează la suveranitatea R.D.V. ; S.U.A. trebuie să-și retragă trupele lor și ale sateliților din Vietnamul de sud, o dată cu lichidarea bazelor militare ; problemele politice interne ale poporului sud-vietnamez trebuie rezolvate de el însuși fără amestec străin, conform programului F.N.E. ; reunificarea celor două zone, de sud și de nord, este o chestiune a poporului vietnamez și nu are nevoie de imixtiuni".

Delegațiilor F.N.E. și R.D.V. le-a urmat la cuvînt șeful delegației saigoneze, Pham Dang Lam. El a pledat pentru staționarea, în continuare, a trupelor străine ale Statelor Unite și sateliților lor pe teritoriul sud-vietnamez încercînd, în același timp, să justifice existența actualului guvern de la Saigon, „existență" întreținută în fapt de forțele militare americane. Cît de dificilă este însă misiunea militarilor americani o dovedesc și recentele ciocniri de la Tan Du, soldate cu reușita trupelor F.N.E. de a străpunge liniile inamice.

Ultimul discurs al ședinței a fost rostit de Henry Cabot Lodge — fostul ambasador al S.U.A. la Saigon și apoi la Bonn, sub Administrația Johnson — chemat de noul președinte Nixon să conducă delegația americană la Paris. Fără să atingă alte aspecte presante, Lodge a acordat un larg spațiu al expunerii sale „elaborării unui statut al zonei demilitarizate, fapt care ar constitui o primă etapă practică", continuată cu „retragerea tuturor forțelor străine de pe teritoriul Vietnamului de sud". Conferința — e de părere Lodge — vizează „nu numai restabilirea păcii în Vietnam ci în întreaga Asie". Fără să vorbească despre încălcarea acordurilor din 1954, el a apreciat că acordurile de la Geneva s-au dovedit „ineficace" și, în consecință, delegația americană ar opina ca „zonele din regiunea în discuție să facă parte din noul sistem de control care urmează să fie pus la punct de actuala conferință". Referindu-se la statutul zonei demilitarizate, Lodge a avansat propunerea potrivit căreia coridoarele situate de o parte și de alta a paralelei 17 să fie „scutite de prezența ori-

Parizienii salutînd sosirea delegației R. D. Vietnam și a delegației Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud la convorbirile din Avenue Kléber

căror efective militare sau instalații", zona devenind o suprafață în care să se exercite „un regim eficace de inspecție și verificare internațională".

Prima ședință plenară a conferinței s-a încheiat după șase ore. Următoarea a fost fixată pentru joi 30 ianuarie. Între timp, delegațiile — în urma unui acord intervenit în faza pregătitoare a primei întîlniri — s-au succedat la centrul internațional de presă, pentru a susține, fiecare în parte, conferințe de presă.

Parcurgînd prima repriză a întîlnirii, observatorii politici au remarcat că poziția americană nu este în general, inedită, Cabot Lodge preluînd, cel puțin pentru moment, „pachetul" propunerilor lui Harriman, care anunțase, în perioada prezenței sale pariziene, intenția părții americane cu privire la statutul zonei demilitarizate și a retragerii trupelor, fără să elaboreze însă formula punerii într-o practică realistă a acestor puncte. In legătură cu aceasta, Tran Buu Kiem a declarat că propunerile părții americane „nu reprezintă decît o manevră care urmărește mascarea războiului de agresiune pe care îl duc Statele Unite în Vietnam", accentuînd că delegația americană „nu a declarat că S.U.A. au de gînd să pună capăt agresiunii".

Conferința de la Paris, debutînd în condițiile în care, între 27 ianuarie și 3 februarie, în întreaga lume se desfășoară săptămîna internațională a solidarității cu lupta poporului vietnamez, a devenit mai mult decît o importantă întîlnire diplomatică. Opinia publică mondială, care a sprijinit și sprijină cauza dreaptă a Vietnamului, desfășoară în continuare largi acțiuni în vederea obținerii la Paris a acelor rezultate care să garanteze respectarea drepturilor inalienabile ale poporului vietnamez.

În întreaga lume, manifestările de sprijinire a luptei poporului vietnamez au căpătat, în ultima vreme, o amploare fără precedent. Mișcările de protest împotriva agresiunii din Vietnam, desfășurate în Franța, Anglia, Japonia și cele deosebit de largi din Statele Unite, hotărîrea recentă a Suediei de a stabili relații diplomatice cu R. D. Vietnam sînt cîteva din acțiunile care marchează hotărîrea popoarelor lumii de a nu permite adîncirea dramei poporului vietnamez.

Poporul român și-a manifestat și își manifestă deplina solidaritate cu lupta dreaptă pentru libertate și independență a poporului vietnamez. Poziția țării noastre izvorăște din convingerea că numai respectarea acordurilor de la Geneva, retragerea trupelor intervenționiste din Vietnam, încetarea agresiunii, recunoașterea dreptului poporului vietnamez de a-și hotărî singur soarta reprezintă singura formulă aptă de a reglementa problema vietnameză.

Soluționarea politică a acestei probleme înseamnă nu numai stingerea unui focar de război într-o anume parte a globului, ci eliminarea din viața politică mondială a unei surse de încordare primejdioasă, resimțită de întreaga lume. Eliminarea acestei surse s-ar răsfrînge pozitiv asupra climatului politic internațional, ar servi cauza destinderii și securității mondiale.

Radu BUDEANU

Corespondență din Belgrad de la Cristian Popișteanu

Clădirea Skupștinei Federale

Din agenda actualității politice

Convorbiri cu Iosip Djerdja și Dimce Belovski

...Noul Belgrad. A fost descris în atîtea feluri acest oraș de pe malul stîng al Dunării, încît ordonarea sutelor de clădiri noi, moderne, situarea lor într-o rigoare spațială care îmbină avantajele construcțiilor pe verticală cu răspîndirea zonelor verzi, încadrarea arhitectonică plină de originalitate îți apar ca imagini pe care le-ai mai privit. De fapt, abia poposind lîngă un grup de locuințe noi, încă în construcție, îți poți da seama că noul Belgrad are o personalitate *a sa*, pe care nu ai întîlnit-o în descrierile anterioare. A trebuit să mai revin în Noul Belgrad de cîteva ori pentru a intui mai exact tiparele de exprimări ale acestei personalități, tipare în care clădirile nu mai sînt despărțite de oamenii ce le locuiesc, împrumutîndu-și suflul tinereții. Tinerețea, ca dimensiune majoră a personalității Noului Belgrad, ar fi tema pe care mi-a ilustrat-o contactul cu această frumoasă aglomerare umană. Tot în Noul Belgrad, la acel prim popas, am extras dintr-o discuție cu un tînăr inginer constructor, șef al grupului de locuințe, cîteva date (în afară de informația că în seama sa intră grija pentru darea în folosire, în următoarele șase luni, a încă 3 000 de apartamente): în anul 1968, s-au construit peste 135 000 de apartamente în întreaga țară. Iar în prezent sînt în curs de zidire alte peste 180 000. Ceea ce înseamnă aproape cu 50 la sută mai mult decît în anul 1962. Nu ne despărțim de inginerul Dušan, înainte de a afla că nu peste mult timp Noul Belgrad va avea una dintre cele mai moderne centrale telefonice din Europa.

Este ușor de sesizat că Noul Belgrad adaugă un contur îndrăzneț și interesant personalității capitalei iugoslave, aflată într-o rapidă dezvoltare în planul construcțiilor și urbanisticii.

Mă îndrept spre Skupștina Federală, unde am prima convorbire.

IOSIP DJERDJA, președintele Comisiei de politică externă a Alianței socialiste a poporului muncitor din Iugoslavia, se scuză pentru răgazul scurt consacrat convorbirii. Anul acesta—îmi spune — Iugoslavia are, pe lîngă obiectivele curente de îndeplinit în dezvoltarea ei socială și economică, cîteva momente importante în viața politică: Congresul al IX-lea al Uniunii Comuniștilor, alegerile generale, aniversarea a 25 de ani de la eliberare, 50 de ani de la crearea avangărzii de luptă a popoarelor Iugoslaviei, partidul comunist.

Discuția se angajează în acest context. Deputat în Skupștina Federală, Iosip Djerdja îmi furnizează cîteva amănunte asupra dezvoltării țării. „Producția industrială a crescut de zece ori — cea de energie electrică de 20 de ori, cea de aparataj electrotehnic de 12 ori. Cifrele sînt raportate la 1939. Populația a ajuns la 20 000 000 de locuitori. Venitul național a cunoscut în această perioadă creșteri con-

→

siderabile. Dar toate aceste rezultate nu ne satisfac. Vin de la o şedinţă a unei comisii de deputaţi. Am auzit formulîndu-se critici la adresa cîtorva ministere federale. Fără îndoială că pînă la alegeri vom mai auzi şi alte asemenea critici. Însemnătatea evenimentelor politice ale anului, pe care vi le-am amintit, stă în ampla mobilizare a oamenilor muncii în scopul accelerării dezvoltării, modernizării Republicii Socialiste Federative Iugoslavia, corespunzător bazei orînduirii noastre. În acest sens îşi îndreaptă eforturile — remarcă Iosip Djerdja — şi Alianţa noastră, care reprezintă organizaţia tuturor forţelor societăţii socialiste iugoslave. Desigur, în această activitate intensă, din ce în ce mai condensată şi eficientă, comuniştii sînt cei care trebuie să fie în frunte, să fie exemplul viu, aşa cum au fost în lupta de eliberare a ţării de sub ocupanţii fascişti. Dar, alături de comunişti, ceilalţi cetăţeni sînt chemaţi să-şi aducă contribuţia creatoare la dezvoltarea societăţii noastre noi. Alianţa socialistă — care numără acum cîteva milioane de membri — este o formă principală, organizată, de manifestare a puterii politice a poporului muncitor. Mobilizarea eforturilor noastre (într-o sferă vastă de activitate, de la reforma economică şi perfecţionarea sistemului autoconducerii, pînă la educaţia tinerei generaţii) are drept ţel întărirea statului socialist federal iugoslav, întărirea societăţii noastre în perspectiva unei cît mai depline înfloriri a forţelor creatoare ale omului".

Cîteva cuvinte despre activitatea internaţională a Alianţei. „Dezvoltăm legături şi contacte cu 92 de partide şi organizaţii politice şi mişcări de eliberare naţională din Europa, Africa, Asia şi America — îmi spune Iosip Djerdja. Orientarea noastră este de a sprijini şi avea schimburi de păreri şi experienţe cu toate organizaţiile politice care într-o problemă sau alta a dezvoltării contemporane se situează pe o poziţie progresistă. Bineînţeles, în primul rînd, cu cele socialiste. Respingem, însă, categoric pe cei care adoptă o atitudine reacţionară, încercînd să frîneze ascensiunea forţelor progresului. Scopul nostru primordial este tocmai acela de a lupta pentru politica externă a R. S. F. Iugoslavia în direcţia păcii, democraţiei, socialismului, a respectării independenţei, egalităţii, suveranităţii naţiunilor şi statelor, în direcţia cooperării şi securităţii internaţionale". Vechi militant pentru ideile socialismului, vechi luptător antifascist, om care a răzbit prin ani de închisoare şi război, Iosip Djerdja mi-a spus, ca o concluzie a unei prea scurte convorbiri: „Ceea ce cred că este esenţial în viaţa noastră din ultimul sfert de veac, ceea ce poate fi considerat a fi devenit vocaţia popoarelor Iugoslaviei este afaşamentul fără rezerve faţă de orînduirea socialistă a ţării noastre libere şi suverane".

■

DIMCE BELOVSKI, adjunct al secretarului de stat pentru afaceri externe. Mă primeşte în pauzele unei consfătuiri de lucru. Îmi spune despre relaţiile româno-iugoslave: „Relaţiile dintre ţările noastre sînt pe deplin satisfăcătoare şi rodnice. Preocupările noastre de a contribui la cauza păcii şi socialismului, întărirea colaborării internaţionale, precum şi schimburile noastre comerciale şi culturale, cooperarea noastră în diferite domenii de interes reciproc constituie forme concrete de manifestare a unei prietenii tradiţionale, mereu reînnoite".

Cel de-al doilea subiect — Europa. „Privesc cu optimism evoluţia intereuropeană în noul an — declară Dimce Belovski. Tendinţele spre cooperare, destindere, asigurarea securităţii sînt, după părerea guvernului iugoslav, ireversibile. Ele au cu adevărat un caracter şi o orientare de perspectivă, ceea ce nu se poate spune despre politica de forţă. De altfel, singurul antidot al politicii forţei este tocmai acest proces obiectiv şi subiectiv de întărire a colaborării europene paşnice. Iugoslavia este deosebit de interesată ca problematica europeană să fie dominată de cooperarea tuturor statelor continentului. O dovedesc, între altele, vizita recentă a primului ministru, Mika Spiljak, în Franţa şi importanţa acordată, în tratativele franco-iugoslave, problemelor europene. Personal, consider că o cooperare europeană trebuie să fie cît mai largă, fără discriminări, fără restricţii şi, mai ales, fără amintirea războiului rece. Cu precădere sîntem preocupaţi noi, iugoslavii, de cooperarea paşnică a ţărilor riverane mediteraneene şi de cea a statelor balcanice, o cooperare pe care o dorim corespunzătoare intereselor popoarelor respective".

Mărturisesc că pentru o primă cronică belgrădeană, familiarizarea cu acele cîteva direcţii principale ale preocupărilor politice de actualitate, înfăţişate de interlocutorii mei, a fost de natură să-mi investească impresiile reportericeşti cu înţelegerea mai completă a realităţilor cu care luam contact pentru prima oară. Dintr-o asemenea ipostază ceea ce am aflat în diferitele mele vizite la instituţii sau întreprinderi iugoslave în legătură cu dezvoltarea producţiei materiale sau cu profilul societăţii iugoslave contemporane, succesele sau greutăţile pe care mi le descriau tovarăşii iugoslavi, semnalarea unora sau altora dintre fenomenele vieţii sociale capătă contururi mai pregnante. Transcriu deci cîteva dintre însemnările lapidare de la aceste întîlniri. Asistînd la o demonstraţie, pe machetă, a prototipului viitorului tren rapid care va acoperi distanţa Belgrad—Zagreb cu o viteză de 160 km pe oră, am fost informat nu numai despre lucrările cercetătorilor, inginerilor, tehnicienilor şi muncitorilor din domeniul căilor ferate privind introducerea vitezelor sporite în circulaţia feroviară, ci şi despre importanţa pe care o are dezvoltarea transporturilor pentru ridicarea economică a republicilor şi regiunilor iugoslave. Am putut, de asemenea, afla că producţia în flux de înaltă tehnicitate a Uzinelor de automobile de la Kragujevac este pe cale de a fi lărgită, sporind ponderea unuia din sectoarele de importanţă ale construcţiilor de maşini din Iugoslavia.

...Parcurg bulevardele Revoluţiei şi Mareşal Tito, străzile Nemanjina şi Kneaz Miloş, pe axul principal al vechiului Belgrad, şi înţeleg exact de ce un prieten sîrb îmi spusese înainte de a veni în Iugoslavia că aici voi întîlni un oraş ca oricare altul. Aş putea adăuga că fiind, într-adevăr, un oraş asemănător altora, vechiul Belgrad trăieşte laolaltă cu Noul Belgrad o viaţă intensă, al cărei dinamism are perspectivele indicate de politica de construire şi dezvoltare a noii orînduiri sociale. Către miezul nopţii, strecurîndu-mă printre autoturismele parcate de-a lungul trotuarelor, urc şi cobor cîteva din colinele vechiului Belgrad, urmărind jocul de lumini vizibile ale Noului Belgrad care clipesc, semnalizînd, parcă, locuitorilor capitalei, noile sale dimensiuni.

Belgrad, 25 ianuarie

reflector

CLIMAT ŞI CALENDAR

De pe acum, la Bonn şi la Paris există preocupări în legătură cu convorbirile franco—vest-germane la nivel înalt, care urmează să aibă loc la 13 martie. Potrivit prevederilor tratatului de prietenie dintre cele două ţări, aceste contacte sînt bianuale şi, firesc, ele trebuie să aibă loc indiferent de climatul relaţiilor dintre cele două ţări în perioada respectivă. În momentul de faţă, climatul nu este prea însorit: vechilor divergenţe din sînul Pieţei comune şi poziţiilor opuse cu privire la intrarea Marii Britanii în C.E.E. li s-au adăugat recentele contradicţii de interese cu privire la problemele monetare. În penultimul week-end, cancelarul Kiesinger a primit la Nagold, orăşel din Pădurea Neagră, pe ambasadorul R.F.G. la Paris, Sigismund von Braun. Acesta i-a putut relata amănunţit cum a decurs vizita pe care, cîteva zile mai devreme, o făcuse preşedintelui de Gaulle şi în cursul căreia, scrie presa pariziană, „generalul ar fi pus mai mult accent pe punctele de discordie decît pe temele de înţelegere" („L'Express").

SUCCESIUNEA LUI GERSTENMAIER

După demisia lui Gerstenmaier din funcţia de preşedinte al Bundestagului — ca urmare a presiunii opiniei publice care l-a acuzat de a fi beneficiat, în mod abuziv, de o îndemnizaţie (281 107 mărci) acordată sub motivul (de altfel contestat de unele cercuri politice şi ziare vest-germane) că în timpul celui de-al III-lea Reich nu ar fi putut beneficia de o carieră profesorală universitară normală datorită activităţilor sale de „rezistent" antinazist — problema succesiunii sale suscită un interes deosebit la Bonn. Se indică astfel că, cel mai tîrziu pînă la 15 februarie, Bundestagul va trebui să aibă la conducere o nouă personalitate politică. Cele mai multe şanse se pare că le au deputatul Will Rasner, Kai Uwe von Hassel, fostul ministru al apărării, Hans Wilhelmi, ministru al trezoreriei, şi Paul Lücke, ministrul de interne.

DIN ACTIVITATEA UNIUNII MEDICALE BALCANICE

O delegaţie a Uniunii Medicale Balcanice, formată din dr. docent M. Popescu Buzeu, preşedinte de onoare, prof. K. I. Gürkan (Istanbul), preşedinte, şi conf. dr. V. Prodescu, trezorier, a vizitat Franţa ca oaspete al Asociaţiei Internaţionale pentru Cercetări Medicale şi Schimburi Culturale (A.I.R.M.E.C.), cu sediul la Paris. În urma discuţiilor purtate cu această asociaţie, prezidată de prof. M. Payet, s-a semnat un acord de colaborare între cele două organizaţii internaţionale, prin care s-a stabilit organizarea în comun a „Zilelor medicale" din doi în doi ani, în una din ţările balcanice.

De asemenea, delegaţia Uniunii Medicale Balcanice a participat recent la „A 6-a sesiune a Zilelor Medicale" ca oaspete al Universităţii din Dakar (Senegal).

Dr.
Ahmed
LARAKI

ministrul afacerilor externe
al Regatului Maroc

Fundamentul bunelor relaţii dintre state şi popoare

La invitaţia ministrului afacerilor externe al Republicii Socialiste România, Corneliu Mănescu, dr. Ahmed Laraki, ministrul afacerilor externe al Regatului Maroc, a făcut o vizită în România în perioada 20—25 ianuarie. În timpul şederii sale, ministrul de externe marocan a fost primit de preşedintele Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceauşescu, şi de preşedintele Consiliului de Miniştri, Ion Gheorghe Maurer. La sfîrşitul vizitei a fost dat publicităţii un comunicat.

În după-amiaza semnării acordurilor de colaborare marocano-române dr. Ahmed Laraki a binevoit, la solicitarea revistei „Lumea", să dezvolte, în cadrul unui interviu, cîteva subiecte definitorii pentru actuala evoluţie a politicii externe marocane, cu referinţă particulară la perspectivele relaţiilor de colaborare între România şi Maroc.

— Care sînt după opinia dv., domnule ministru, principiile de natură să asigure o evoluţie sănătoasă relaţiilor dintre state ? Cum apreciaţi contribuţia acestor principii la îmbunătăţirea continuă a climatului internaţional ?

— Este o plăcere deosebită pentru mine de a răspunde la această întrebare a dv., aici, în România, ţară prietenă, atît de ataşată păcii, înţelegerii reciproce şi cooperării între popoare. Principiile care trebuie să prezideze bunele relaţii între state sînt larg cunoscute, deşi, din nefericire, ele sînt adesea nesocotite de către unele ţări. Carta Naţiunilor Unite le acordă o importanţă deosebită şi nu numai că le recomandă, dar le consideră obligatorii pentru toate ţările membre ale O.N.U.

Există, mai întîi, ca prim fundament al oricărei bune colaborări, respectul reciproc, spiritul de sinceritate şi loialitate. Aceste principii merg mînă în mînă cu altele, nu mai puţin importante — neamestecul în treburile interne ale altor state şi, în acelaşi timp, neintervenţia altor ţări în afacerile interne ale unui stat. Nu este nevoie să mai adaug că toate acestea trebuie să fie însoţite de o altă regulă — respectarea suveranităţii, a independenţei şi a integrităţii teritoriale a altor state ; altfel, prin încălcarea oricăruia din aceste principii, nu ar mai putea exista bune relaţii între state. Reglementarea paşnică a litigiilor şi conflictelor, nerecurgerea la forţă sînt, de asemenea, fundamentale pentru salvgardarea bunelor relaţii între ţări. Iar înţelegerea reciprocă şi colaborarea sînt de natură să consolideze legăturile prieteneşti interstatale.

Toate acestea sînt principii de bază pentru stabilirea unor bune relaţii între state. Orice încălcare a lor compromite climatul internaţional şi deteriorează — mai curînd sau mai tîrziu — relaţiile dintre state, de regulă cu repercusiuni grave : tensiuni, crize sau chiar conflagraţii de amploare. Aceste principii, în primul rînd, laolaltă cu bunăvoinţa manifestată de o parte şi de cealaltă, chezăşuiesc stabilirea bunelor relaţii şi a legăturilor de prietenie liber consimţite între state, fără nici un fel de rezerve.

Acestor idealuri, Marocul, sub conducerea luminată a Maiestăţii Sale regele Hassan al II-lea, le este ataşat ; ţara noastră este însufleţită de dorinţa de a stabili şi întări raporturi cu toate ţările care împărtăşesc aceleaşi preocupări în acest sens. Şi nouă, ţărilor mici, ne incumbă sarcina, pe cît de delicată pe atît de însufleţitoare, de a promova şi de a face să triumfe aceste idealuri, singurele care garantează un viitor mai bun şi o colaborare întinsă şi durabilă între ţări, într-o atmosferă de prietenie, înţelegere, încredere şi respect mutual.

— Vorbind despre politica externă a ţării dv., am dori să continuaţi cu expunerea cîtorva din principalele coordonate ale evoluţiei sale.

— Nu intenţionez să trasez un tablou complet al politicii externe a Regatului Maroc, acest lucru depăşind posibilităţile oferite de un interviu. Voi încerca totuşi să formulez cîteva puncte de reper, care dau o idee generală asupra principalelor linii directoare ale politicii externe a ţării mele, aşa cum au fost ele enunţate de şeful statului şi din care v-am amintit unele cu puţin înainte. Din momentul eliberării, în 1956, Marocul s-a devotat datoriei de a-şi consolida independenţa. Pe două planuri paralele, dar complementare : angajîndu-se pe calea dezvoltării economice şi sociale armonioase, în politica internă ; înnoind şi multiplicînd relaţiile amicale cu alte ţări, în conformitate cu politica de neatîrnare pe care fondatorul Marocului modern, regretatul Mohammed al V-lea, a proclamat-o în ajunul independenţei, în politica externă. Este o politică promovată în continuare şi astăzi de Maiestatea Sa regele Hassan al II-lea — politică de înţelegere şi de colaborare, în spiritul respectului reciproc şi al neangajării. Şeful statului marocan a explicat în felul următor concepţia noastră privind neangajarea, cu prilejul primei Conferinţe a ţărilor nealiniate de la Belgrad, din 1961 : „Neutralismul şi nealinierea nu sînt concepute ca o atitudine îndreptată sistematic împotriva ideilor venind din Est sau din Vest... Neutralismul nostru nu înseamnă izolare sau dezinteres faţă de o parte a umanităţii ; dimpotrivă, el este căutare şi asimilare a tot ce este adevărat şi drept în gîndirea umană. Neutralismul nostru este dinamic şi viu, el are ca singură preocupare afirmarea valorilor umane şi promovarea păcii şi

→

progresului în lume". Iată principiul de bază al politicii externe a Regatului Maroc. De aici decurge politica noastră de pace, loialitate, înțelegere și cooperare pe plan internațional. Nutrim grija constantă de a acționa riguros în spiritul principiilor Cartei O.N.U.

Procedînd în același spirit al înțelegerii și solidarității, aderăm la Carta Organizației Unității Africane, care tinde spre apropierea între țările africane, în vederea realizării unei cooperări tot mai intense ; sîntem membri ai Ligii țărilor arabe și activăm în cadrul Maghrebului pentru valorificarea potențelor sale în cele mai diverse domenii, cu scopul asigurării prosperității și bunăstării popoarelor din Africa de nord.

— La încheierea vizitei dv. în România, cum apreciați evoluția relațiilor româno-marocane prin perspectiva convorbirilor pe care le-ați purtat în aceste zile ?

— Privesc cu optimism dezvoltarea relațiilor dintre țările noastre în toate domeniile, mai ales în cel economic, științific și cultural. Am convingerea fermă că, animate de aceleași idealuri, de pace, înțelegere, cooperare sinceră și loială, Republica Socialistă România și Regatul Maroc vor intensifica tot mai mult legăturile lor, în beneficiul celor două popoare ale noastre, al progresului și prosperității lor. Cele două acorduri — comercial și cultural — pe care le-am semnat în această după-amiază cu colegii mei, Excelențele Lor ministrul afacerilor externe, Corneliu Mănescu, și ministrul comerțului exterior, Gheorghe Cioară, reprezintă premise încurajatoare pentru această cooperare care — sînt convins — nu poate fi decît binefăcătoare pentru cele două țări. Ele se adaugă acordului de cooperare economică și tehnică încheiat între țările noastre și semnat la Rabat în cursul vizitei colegului și prietenului meu, domnul ministru Corneliu Mănescu.

Aceste acorduri sînt, bineînțeles, doar simple cadre, dar ele vor deschide calea unor schimburi mai mari între țările noastre, cărora sperăm că le vom găsi modalitatea de aplicare într-un viitor foarte apropiat. Precum știți, Marocul este o țară în curs de dezvoltare ; el este angajat în construcția economică și dorește, în atingerea obiectivelor propuse, participarea și cooperarea tuturor țărilor prietene, între care România.

Părăsesc cu o foarte bună impresie țara dv., după contacte foarte fructuoase la toate nivelurile. Ele ne-au permis să degajăm vederi identice ori similare în analizarea problemelor, ceea ce mă face să prevăd un viitor excelent raporturilor dintre țările noastre, cu largi perspective de colaborare, în interesul celor două țări, fapt care nu poate decît să constituie o contribuție, oricît de modestă, la consolidarea păcii mondiale și la înțelegerea între popoare.

În sfîrșit, aș vrea să folosesc prilejul care mi s-a oferit pentru a dori poporului român și conducătorilor săi, fericire, progres și prosperitate.

Corneliu VLAD

Cooperarea scandinavă și dezavantajele „integrării"

Premierul danez Hilmar Baunsgaard în discuții cu primul ministru norvegian Per Borten (în dreapta, în fotografia din stînga) și cu premierul suedez Tage Erlander

În apropiere de Elsinor, o santinelă daneză scrutează și acum, zi și noapte, țărmul suedez, foarte apropiat. Așa cere tradiția. Soldatul este conștient că joacă un rol simbolic, că reprezintă o simplă curiozitate turistică, un fel de anexă a castelului lui Hamlet, derivată însă din altă legendă — aceea a unor străvechi înfruntări pe mare și pe uscat. Astăzi, între popoarele danez și suedez există legături dintre cele mai prietenești, atît de extinse și de multilaterale, încît au devenit componente ale modului de viață scandinav. Un finlandez sau un norvegian poate călători, se poate angaja să muncească, fără impedimente administrative, în oricare dintre țările nordice. Pretutindeni se bucură de aceleași înlesniri și drepturi în domeniul asigurărilor sociale. Cu excepția finlandezilor, scandinavii se pot înțelege între ei, limbile lor fiind destul de asemănătoare. Între norvegiană și daneză, de pildă, deosebirile privesc aproape numai pronunțarea. Oamenii se simt, în oricare din țările prietene, ca acasă.

De 18 ani, un organism interparlamentar, Consiliul nordic, elaborează planurile de colaborare în domeniile amintite mai sus și în altele, ca, de pildă, învățămîntul, cultura, cercetarea științifică.

Cheia succesului Consiliului nordic — aproape niciodată tulburat de divergențe — rezidă în limitele pe care și le-a impus el însuși : nu discută niciodată probleme de orientare politică sau economică, nu inițiază nici o acțiune de natură să afecteze suveranitatea națională sau libertatea de hotărîre în privința orientării externe sau a regimului intern al vreuneia dintre țările membre. O singură dată a eșuat Consiliul nordic, și anume în 1958, cînd a formulat propunerea de a se crea o Piață comună a țărilor nordice. Au apărut de îndată atîtea divergențe, atîtea conflicte de interese, încît Consiliul, pentru a-și prezerva autoritatea și eficiența proprie, a abandonat de îndată proiectul. Izbutise pînă atunci, și a izbutit și de atunci încoace, să armonizeze pe multe planuri punctele de vedere ale unor țări neutre (Suedia, Finlanda) cu cele ale unor țări membre ale Pactului Atlantic (Danemarca, Norvegia, Islanda), să organizeze acțiuni comune privind ajutorul pentru țările în curs de dezvoltare, participarea la forțele militare de supraveghere ale O.N.U. etc. Ocolind obstacolul planurilor de integrare economică — ce îi părea insurmontabil — experimentatul Consiliu nordic a revenit pe făgașul cooperării line, normale.

Caracterul special al legăturilor strînse dintre cele cinci țări, care atît în raport cu Comunitatea Economică Europeană, cît și în interiorul Asociației europene a liberului schimb, au acționat întotdeauna în mod unitar, conferă o semnificație deosebită dificultăților întîmpinate de noile încercări de a constitui o Piață comună nordică. Reuniți la 18 ianuarie în apropiere de Stockholm, primul ministru al Suediei, Tage Erlander, primul ministru al Danemarcei, Hilmar Baunsgaard, primul ministru al Finlandei, Mauno Koivisto, și Kjell Bondevik, ministrul cultelor și al educației din Norvegia care îl reprezenta pe primul ministru Per Borten, bolnav, au constatat că, în limita de timp de șase luni stabilită, experții nu au reușit să pună la punct planurile de integrare economică. Principalele dezacorduri privesc, a declarat primul ministru suedez ziariștilor, politica agrară, integrarea industriei piscicole, crearea unei piețe nordice a capitalurilor și a unei uniuni vamale complete. Experții au căpătat un nou „ultim" termen : 18 februarie, cînd prim-miniștrii se vor întruni iar la Helsinki pentru a pregăti sesiunea de la 1 martie a Consiliului nordic.

În capitalele interesate, șansele de realizare a unui acord pînă la noul termen sînt privite cu un scepticism cu atît mai accentuat cu cît, deși înainte de 1 ianuarie s-a lucrat cu maximum de energie și elan, rezultatele au fost practic nule. Or, după cum scria în cursul verii trecute revista „The Scandinavian Times" (ea însăși atît expresie cît și promotoare a cooperării internordice), un eventual eșec al eforturilor depuse în perioada respectivă de experți trebuia să fie considerat „înmormîntarea definitivă" a planurilor de integrare. Chiar dacă ele se vor materializa, totuși, în cele din urmă, așa cum speră premierul Tage Erlander — „lucrăm la aceste probleme de 25 de ani, nu vom avea nevoie de alți 25 de ani pentru a le rezolva", a declarat el — istoricul celor 25 de ani de încercări zadarnice atestă caracterul structural, fundamental al obstacolelor.

Discutînd cu reprezentanţi ai ministerelor de externe din Suedia şi din Danemarca şi Federaţiei industriilor suedeze, care pledau cauza integrării economice, susţinută de guvernele celor două ţări, am reconstituit, în linii mari, evoluţia ideii unei pieţe comune nordice în sfertul de veac evocat de primul ministru suedez. Spre sfîrşitul celui de-al doilea război mondial, Suedia, singura ţară scandinavă cu o economie intactă şi prosperă, a considerat de datoria ei să studieze structura industrială a ţărilor vecine, necesităţile lor de import etc. pentru ca să le poată ajuta în mod eficient să se refacă. S-au stabilit contacte care ulterior, pe măsură ce organizarea instituţiilor internaţionale postbelice progresa, au devenit tot mai strînse. Astfel, ţările nordice s-au pregătit, împreună, pentru a participa la a doua rundă a tratativelor G.A.T.T. din 1949. Tot pe atunci a apărut şi prima tentativă concretă de organizare a unei uniuni vamale. Vecinii Suediei nutreau însă temeri serioase faţă de concurenţa produselor acestei ţări pe pieţele lor înterne încă dezorganizate şi sărace. Raportul de forţe era net favorabil Suediei şi cu un deceniu mai tîrziu. În 1958, totalul valorii nou create în economia suedeză reprezenta circa 3,2 miliarde de dolari, în timp ce pentru Danemarca, Finlanda şi Norvegia, luate la un loc, cifra corespunzătoare era de 2,8 miliarde de dolari. Se înţelege deci, de ce propunerea formulată în acel an în Consiliul nordic — crearea unei pieţe comune — a fost prost primită de cercurile de afaceri din cele trei ţări economiceşte mai slabe. De notat că, în toată această perioadă şi chiar mai tîrziu, Danemarca s-a arătat extrem de rezervată faţă de perspectivele unei integrări economice nordice.

Între timp în Europa occidentală se produceau regrupări şi structurări care nu puteau lăsa indiferente ţări cu o economie bazată în mare măsură pe export-import. (În prezent, comerţul exterior reprezintă între 25 şi 40 la sută din venitul naţional al ţărilor nordice). A apărut mai întîi Comunitatea europeană a cărbunelui şi oţelului şi, ulterior, Comunitatea Economică Europeană. De la început, Suedia, apreciind comunitatea europeană a cărbunelui şi oţelului ca un organism politic menit să joace un anumit rol în cadrul războiului rece, a refuzat să adere. Oricît de puternică a fost şi este în această ţară preocuparea pentru sporirea continuă a debuşeelor, considerentul neutralităţii politice a rămas întotdeauna prioritar. Finlanda, de asemenea neutră, se afla într-o situaţie asemănătoare. La fel s-a întîmplat şi la apariţia Comunităţii Economice Europene, cunoscută uzual sub numele de Piaţa comună, care reprezenta iniţial un fel de prelungire pe tărîmul economiei a blocului nord-atlantic. Pentru Norvegia şi Danemarca, membre ale N.A.T.O., angajarea politică implicată de aderarea la Piaţa comună n-ar fi constituit o problemă. Ele au preferat însă să se alăture Suediei care a iniţiat în 1958, la Paris, discuţiile în vederea creării unei zone a liberului schimb. Nu e locul să facem aici un istoric al Asociaţiei europene a liberului schimb, care a apărut ca o replică la Piaţa comună şi s-a dezvoltat în rivalitate cu aceasta. Ajunge să arătăm că, pentru ţările scandinave, participarea la A.E.L.S. s-a soldat cu un dublu avantaj : în primul rînd, mai puţin încorsetate de reglementări exterioare decît dacă ar fi făcut parte din C.E.E., şi-au dezvoltat economia orientîndu-se după propriile lor interese. În al doilea rînd, desfiinţarea barierelor tarifare reciproce, patronată de A.E.L.S., le-a determinat să intensifice legăturile comerciale internordice. Dacă în 1960, de pildă, 19,9 la sută din exporturile Suediei se îndreptau către partenerii nordici, în 1967 cifra a fost de 26,5 la sută. Evident, împărţirea pieţei vest-europene în două blocuri concurente — Piaţa comună şi A.E.L.S. — nu era de natură să mulţumească guvernele scandinave. Discutînd cu guvernele Austriei şi Elveţiei, guvernul suedez a ajuns în 1961, la concluzia că statutul de membru al Pieţei comune continuă să comporte o angajare politică incompatibilă cu neutralitatea. De aceea, au optat pentru o soluţie intermediară : statutul de membri asociaţi. În 1962, ministrul suedez al comerţului, Gunnar Lange, s-a dus pentru prima şi ultima oară la o sesiune a Consiliului ministerial al Pieţei comune pentru a expune poziţia ţării sale şi a propune o asociere care să nu împieteze asupra politicii de neutralitate. Blocarea intrării Angliei în Piaţa comună a creat însă o situaţie de criză între cele două organisme şi lucrurile n-au mers mai departe. În 1965, A.E.L.S. a făcut din nou demersuri urmărind o cooperare cu Piaţa comună, dar aceasta se afla tocmai atunci într-o situaţie internă conflictuală ca urmare a neînţelegerilor privind finanţarea agriculturii şi n-a dat nici un răspuns.

Reexaminînd situaţia în 1967, după noua respingere a candidaturii britanice la Piaţa comună guvernul suedez a considerat că riscurile politice decurgînd din aderarea la aceasta din urmă s-ar fi redus într-o oarecare măsură. În iulie 1967, urmînd exemplul Angliei, al Irlandei, al Danemarcei şi al Norvegiei, Suedia a propus oficial începerea de tratative în vederea aderării la Piaţa comună, „într-o formă compatibilă cu politica ei de neutralitate", după cum se preciza în scrisoarea trimisă de Gunnar Lange preşedintelui Consiliului C.E.E. Tratativele n-au început şi este probabil că ele nu vor avea loc atîta timp cît se va menţine veto-ul francez faţă de primirea Marii Britanii. Motivele interesului ţărilor nordice faţă de Piaţa comună este lesne de înţeles : ele doresc să pătrundă înăuntrul unei citadele care şi-a închis porţile în faţa lor, împiedicîndu-le să-şi dezvolte în mod normal exporturile. Respingînd şi acum ideea oricărui for supranaţional care să le dicteze politica economică, ele doresc însă să redobîndească posibilitatea de a-şi vinde nestînjenit produsele clienţilor lor tradiţionali. Pentru a da un singur exemplu, din cauza barierelor tarifare cu care s-a înconjurat Piaţa comună, exporturile suedeze în ţările membre ale C.E.E., care în 1960 au reprezentat 31,7 la sută din totalul mărfurilor exportate, au însumat în 1967 numai 26,8 la sută. Pentru Danemarca situaţia a devenit realmente dramatică din momentul creării Pieţei comune agricole a C.E.E. La Ministerul de Externe danez mi s-a vorbit despre stocuri de unt pentru care încep să nu mai existe spaţii de depozitare. În comerţul cu Republica Federală a Germaniei, înainte cel mai important dintre clienţii ei, înregistrase un deficit de două miliarde de coroane daneze. Pe cale de a se sufoca sub povara propriilor ei produse de fermă, cărora li s-a interzis, practic, accesul în ţările vest-europene învecinate, Danemarca a adoptat o orientare nouă. De unde, pînă la sfîrşitul anului 1967, privise cu neîncredere orice tentativă de integrare economică nordică — situîndu-se alături de Norvegia şi Finlanda şi în opoziţie cu Suedia — la începutul lui 1968 primul ministru danez Baunsgaard a lansat două ofensive : una pentru revizuirea convenţiei de la Stockholm în vederea includerii produselor agricole în nomenclatura celor scutite de taxe vamale în interiorul A.E.L.S., a doua, cea care ne interesează aici, în direcţia ţărilor scandinave : realizarea rapidă a unei Pieţe comune nordice. O primă întîlnire a şefilor de guverne în aprilie 1968 a declanşat procesul în curs : consultări între experţi, reuniunea la nivel înalt de la Stockholm şi acum amînarea hotărîrilor pentru februarie-martie.

Cel mai reticent se arată a fi guvernul norvegian. Ministrul comerţului, Kare Willoch, a spus chiar de la începerea tratativelor că ţării sale „i se cere să plătească un preţ exagerat pentru o uniune vamală pe care nu o doreşte cu prea multă înfocare". Cu mai puţină diplomaţie şi mai multă precizie, ziarul „Aftenposten" sublinia : „Oricît de dragi ne-ar fi danezii şi suedezii şi oricît de mult le-am dori binele, nu putem să mîncăm toate produsele de fermă ale celor dintîi sau să consumăm toate fabricatele celorlalţi. Pe de altă parte, nici scumpii noştri prieteni şi vecini nu ne prea pot ajuta cumpărîndu-ne peştele sau folosind flota noastră comercială". A rămas, de asemenea, întru totul valabilă constatarea făcută de reprezentantul Norvegiei, Getz Wold, la conferinţa de la Hässelby : „În multe sectoare importante, industriile nordice sînt competitive, nu complementare".

Nu numai Norvegia ar fi dezavantajată de o eventuală integrare economică. Primul ministru finlandez, Koivisto, a calculat că, dacă ar fi expuşi concurenţei daneze, în cadrul unei pieţe integrate, 200 000 de finlandezi ar trebui să-şi părăsească fermele. În această eventualitate, Suedia, care pînă acum a absorbit aproape integral surplusul de mînă de lucru din Finlanda, ar fi în situaţia de a primi un nou influx masiv de muncitori necalificaţi pentru industrie. Dacă, în anii precedenţi, ei erau primiţi cu plăcere, pentru acoperirea nevoilor presante ale acestei ţări slab populate dar puternic industrializate, cele mai recente calcule economice au dus la concluzia că angajarea muncitorilor străini este nerentabilă : trebuie să li se construiască locuinţe (ceea ce înseamnă că va fi nevoie de şi mai mulţi muncitori), trebuie instruiţi, învăţaţi limba suedeză etc. iar randamentul lor iniţial nu justifică investiţiile. Se preconizează, de aceea, construirea de întreprinderi chiar acolo unde se află viitorii lor salariaţi. O piaţă comună a capitalurilor ar înlesni această politică expansionistă, accentuînd şi mai mult decalajele economice dintre ţările scandinave. Ca în toate cazurile similare, integrarea ar reprezenta o invitaţie la exploatarea ţărilor mai slabe din punct de vedere economic de către cele mai puternice. Este o lege inerentă procesului economic implicat. Prin consecinţele ei mai îndepărtate, însăşi independenţa economică a unora dintre statele implicate ar ajunge la un moment dat sub semnul întrebării.

Experienţa cooperării nordice este rodnică, stimulatoare, pentru că s-a dezvoltat firesc, pornind de la necesităţile şi interesele tuturor partenerilor. Atunci însă cînd interesele unora încep să fie sacrificate în numele unor „principii" al căror singur merit constă în faptul că sînt profitabile pentru alţii, colaborarea riscă să se transforme în dominarea unui partener de către celălalt.

Felicia ANTIP

SINTEZE

Teoria „societăţii industriale" şi revoluţia tehnico-ştiinţifică

Conf. univ. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu

Desfăşurarea precipitată şi de mare amploare a revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane este însoţită de preocuparea intensă pentru descifrarea temeinică a sensurilor şi implicaţiilor ei. S-au emis, nu o dată, păreri cu privire la formularea unei teorii speciale socio-filozofo-economice a revoluţiei tehnico-ştiinţifice. Dar întrucît lumea contemporană este împărţită în orînduiri, clase şi grupuri sociale diferite, fenomenele, consecinţele şi implicaţiile problemei majore amintite sînt interpretate în chipurile cele mai diferite, emiţîndu-se o mare varietate de teorii, care, în linii esenţiale, se împart în marxiste şi nemarxiste.

Un produs recent al gîndirii nemarxiste — de care ne vom ocupa în rîndurile de mai jos — este teoria „societăţii industriale". Prin conţinutul şi implicaţiile sale ideologice ea s-a impus la loc de seamă în circuitul de idei burgheze şi mic-burgheze contemporane. Economişti, sociologi, antropologi, filozofi ai istoriei şi filozofi ai culturii operează frecvent cu teoria „societăţii industriale". Sociologi ca A. Feldman şi W. Moor, G. Fridman, P. Naville, Raymond Aron, politologi ca M. Duverger, economişti şi ingineri ca J. Fourastier, A. Laleuf etc. au o contribuţie de seamă la formularea şi punerea în circulaţie a teoriei amintite.

Sub raport conceptual, teoria „societăţii industriale" absolutizează sau supralicitează latura tehnico-economică legată de forţele de producţie a dezvoltării sociale şi neglijează sau minimalizează latura social-economică, cea legată de relaţiile de producţie. Pe fondul acestei concepţii, revoluţia tehnico-ştiinţifică contemporană capătă o interpretare deformată, ajungîndu-se la negarea importanţei formei orînduirii sociale, la estomparea deosebirilor esenţiale dintre capitalism şi socialism, la promovarea ideii dispariţiei claselor şi a luptei de clasă, la deformarea scopului producţiei sociale în capitalism şi socialism. Din acest punct de vedere, teoria „societăţii industriale" este o concepţie burgheză asupra dezvoltării societăţii omeneşti în trecut, asupra stării ei actuale şi asupra viitorului acesteia, concepţie opusă materialismului istoric marxist.

„SOCIETATE INDUSTRIALĂ UNICĂ" SAU SOCIETĂŢI DIVERSE?

Industrialismul, considerat ca o latură importantă a dezvoltării societăţii omeneşti de la revoluţia industrială încoace, cunoaşte, în zilele noastre, cuceriri şi salturi de-a dreptul spectaculoase. Maşinile cu abur, motoarele cu explozie, electricitatea, cuptoarele Bessemer, avioanele cu motor etc., considerate în secolul trecut sau la începutul secolului nostru drept mari cuceriri ale geniului omenesc, par astăzi destul de pitice în comparaţie cu automatizarea şi folosirea industrială a ciberneticii, fisiunea şi fuziunea nucleară, semiconductori, chimia micro şi macromoleculară, maşinile electronice, avioanele supersonice, rachetele cosmice etc. Fără îndoială că aceste mari realizări — elemente componente ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice — au influenţat şi influenţează dezvoltarea contemporană. Numai nişte căutători ai „veacului de aur" în timpuri de mult apuse s-ar putea ridica împotriva revoluţiei tehnico-ştiinţifice ca atare. Dar ea se desfăşoară în lumea contemporană în condiţiile existenţei unor orînduiri sociale diferite, iar din punct de vedere social-economic, implicaţiile şi consecinţele sale sînt în funcţie de caracterul orînduirii respective, de natura relaţiilor sociale pe fondul cărora acţionează. În capitalism, revoluţia tehnico-ştiinţifică se traduce, în fapt, printr-o seamă de realizări legate de dezvoltarea forţelor de producţie — fără a putea însă schimba natura exploatatoare a relaţiilor de producţie ci dimpotrivă, accentuînd contradicţia între aceste două laturi ale modului de producţie. Altfel stau lucrurile în socialism. Relaţiile de producţie noi oferă un cîmp foarte larg de dezvoltare rapidă a progresului tehnic, indisolubil legat de revoluţia tehnico-ştiinţifică. Cuceririle tehnico-ştiinţifice contemporane vin să consolideze baza tehnico-industrială a socialismului, desigur nu de la sine, ci în temeiul unei acţiuni conştiente de mare anvergură care ţine cont de cerinţele legilor obiective.

Relaţiile de producţie înseşi se perfecţionează continuu pe această bază. Socialismul şi dezvoltarea industrială sînt indisolubil legate între ele, iar ţările care au trecut la socialism fără a moşteni o industrie puternică au întreprins eforturi hotărîte pe linia industrializării socialiste. Precum se ştie, Lenin arăta că „nu se poate concepe socialismul fără tehnica marii industrii". Pornind de la concepţia materialistă, care arată că factorul hotărîtor al progresului social, al înfloririi economiei naţionale şi ridicării nivelului de trai al populaţiei îl constituie dezvoltarea susţinută a forţelor din producţie, partidele şi guvernele din ţările socialiste şi-au concentrat toate eforturile în direcţia industrializării. Realizările ţării noastre ca şi ale celorlalte ţări socialiste în această direcţie au demonstrat în practică marea importanţă a industrializării pentru construirea noii orînduiri.

Punctul de demarcaţie între teoreticienii marxişti ai revoluţiei tehnico-ştiinţifice şi adepţii burghezi ai teoriei „societăţii industriale" nu-l constituie recunoaşterea sau nerecunoaşterea rolului marii industrii, al progresului ştiinţei şi tehnicii şi nici respingerea posibilităţii de înfăptuire a acestei revoluţii în ţări socialiste sau capitaliste. Problema se pune în ce chip este interpretată ea şi ce consecinţe atrage după sine dezvoltarea industrială în ţări cu orînduiri sociale diferite? Scot ele de pe ordinea de zi sau împing pe un plan cu totul minor probleme ca cele ale deosebirii dintre diferite orînduiri sociale, ale luptei de clasă şi ale trecerii de la o orînduire la alta, impun de la sine o „societate industrială unică" sau, din contră, dau mai multă acuitate unor asemenea probleme, schimbă formele lor de manifestare sau le adaugă elemente noi?

Numeroşi reprezentanţi ai gîndirii sociale occidentale, printre care sociologi ca T. Parson, S. M. Lipset, S. Gurvitch, F. Ferrarotti, R. Bendix, Chombat de Lauwe, A. Touraine, R. Aron, în ciuda unor deosebiri de orientare sînt unanimi în a aprecia că omenirea a intrat într-o nouă eră caracterizată prin statornicirea unei „societăţi industriale". Creşterea absolută şi relativă a producţiei industriale; tehnicizarea treptată a agriculturii; urbanizarea intensă, schimbarea înfăţişării satelor şi a mentalităţii din mediul rural; apariţia de noi profesiuni şi mobilitatea profesională, iar legat de ea nevoia instruirii continue;

sistemul uzinal de producție; ierarhizarea strictă a profesiilor și funcțiilor, stratificările sociale etc. — toate, expresii ale influenței revoluției tehnico-științifice [1] — ar fi dus la cristalizarea unui „nou tip de civilizație" cu o problematică „proprie" care nu mai poate fi judecată nici după criteriile societății capitaliste nici după cele ale societății socialiste, ci după criterii aparte, ca o societate fără culoare social-politică. Acest nou tip de civilizație ar fi „societatea industrială unică" în care pe prim plan s-ar impune alte probleme decît cele ale deosebirilor de orînduire, de clase, ale luptei pentru prefacerea societății.

După adepții teoriei amintite, caracteristici mai importante ale „societății industriale" decît relațiile de producție, proprietatea etc. sînt considerate previziunea și programarea, știința și tehnica conducerii („managementul"), a prospectării cunoașterii pieței („marketingul"), a spiritului competitiv incitat și întreținut de mijloacele moderne de consumație și reclamă etc. Iar cheia de boltă a întregului edificiu... ar fi „spiritul științific modern" [2]. În același sens se pronunță și cunoscutul economist burghez american John Galbraith într-una din recentele sale lucrări.

Tratarea generală teoretico-ideologică, de către o seamă de gînditori burghezi a problemelor dezvoltării industriale contemporane, ale revoluției tehnico-științifice, este însoțită de caracterizări și considerațiuni necorespunzătoare: mersul real al vieții ne arată, de exemplu, că principalul conținut al epocii noastre este trecerea omenirii de la capitalism la socialism în timp ce teoreticienii din categoria amintită caută să arate că epoca în care trăim ar avea drept conținut principal tendința de adaptare a capitalismului la marile cuceriri ale științei și tehnicii. „Noi descoperim în liniile generale ale progresului — scria Max Sorre — o adaptare continuă la legile fizice" [3], ale tehnicii. Desigur, a considera capitalismul complet imobil și total refractar la unele schimbări dictate de revoluția tehnico-științifică ar însemna să nu ții seama de realități. Însăși apariția unor forme și elemente noi ale capitalismului monopolist de stat sînt o dovadă în acest sens. Numai că adaptarea respectivă nu schimbă natura orînduirii capitaliste, nu înlătură contradicțiile sociale ireductibile ale acesteia și nici nu constituie elementul esențial al epocii pe care o trăim. Tendințele spre coordonarea pe bază de program a unor domenii ale producției, investițiilor, cercetării în țările capitaliste constituie incontestabil un element nou în capitalism, dar activitatea de planificare în aceste țări, pe de o parte, nu poate depăși limitele impuse de proprietatea capitalistă asupra mijloacelor de producție, de contradicțiile antagoniste ale reproducției capitaliste, iar pe de altă parte, ea se înfăptuiește în direcția accentuării exploatării maselor muncitoare și a sporirii profitului monopolurilor. Același mers al societății contemporane ne arată că procesele principale ale epocii sînt legate de dezvoltarea socialismului și de accentuarea instabilității capitalismului, de amplificarea luptei revoluționare a clasei muncitoare, de amploarea revoluțiilor de eliberare națională.

Unele țări capitaliste au atins un grad înalt de dezvoltare industrială, dar nu poate fi trecută cu vederea realitatea unor mari frămîntări și lupte social-economice dictate tocmai de baza capitalistă pe care se înfăptuiește industrialismul. În Japonia, în cursul anului trecut, milioane de oameni ai muncii au demonstrat pentru revendicări economice și politice în cadrul tradiționalelor „ofensive de primăvară și de toamnă". În S.U.A., numai în prima jumătate a anului 1968, au avut loc 2 560 de greve la care au participat 1 345 000 de persoane. Exemplele pot fi mult amplificate. Ele conduc spre o concluzie majoră: contradicțiile lumii capitaliste, departe de a se atenua ca urmare a revoluției tehnico-științifice, se accentuează și se adîncesc, îmbrăcînd forme din ce în ce mai variate.

E drept că anumiți autori burghezi consideră pretinsa „atenuare" a contradicțiilor în „societatea industrială" între capitalism și socialism și între burghezie și proletariat ca fiind însoțită de accentuarea altui gen de contradicții. „Unii — arată M. Duverger — consideră că adevăratele aspecte sociale nu mai sînt cele dintre clase ci cele dintre națiuni, că există «națiuni bogate» și «națiuni proletare», între care se dezvoltă antagonisme. Un marțian care ar vizita Pămîntul, așa cum persanii lui Montesquieu au vizitat Europa, ar fi mai puțin sensibil la diferențele între țările occidentale și țările socialiste. În schimb diferența între națiunile industriale și națiunile slab dezvoltate i-ar sări în ochi" [4]. Decalajele între țările imperialiste și țările în curs de dezvoltare se datoresc, însă, nu faptului că omenirea a avansat pe linia industrialismului ci îndelungatei exploatări coloniale, naturii capitalismului contemporan, sistemului tot mai rafinat de exploatare a țărilor slab dezvoltate de către marile monopoluri capitaliste, schimbului neechivalent și exportului de capital ca și întregii politici neocolonialiste, care accentuează aceste decalaje. Aceasta este o dovadă în plus că societatea contemporană nu poate fi judecată numai după gradul de industrializare ci analiza trebuie să ia în considerație esența relațiilor de producție din diversele țări ale lumii.

Cercetarea științifică realistă arată că industrialismul care se impune pretutindeni astăzi constituie baza pe care se poate sprijini omenirea în ridicarea pe o treaptă superioară a civilizației. Această nouă treaptă cere, însă, în mod obiectiv să fie bazată pe proprietatea socialistă în stare să lichideze exploatarea omului de către om, să asigure dezvoltarea planificată a economiei, înflorirea științei și culturii, ridicarea sistematică a nivelului de trai.

UN MARE SEMN DE ÎNTREBARE

Unii adepți burghezi ai teoriei „societății industriale" printre care Duverger consideră că „societatea industrială", teoretic vorbind, a pus sfîrșit penuriei mijloacelor de trai asigurînd satisfacerea nevoilor de prim ordin — hrană, adăpost, îmbrăcăminte — și a deschis perspectiva „societății abundenței cînd se vor satisface și nevoi de ordin secund — confort, odihnă, cultură". Incontestabil, industrialismul permite crearea unei avuții naționale mai mari și țara industrială respectivă devine mai bogată. Dar progresul nu este de loc altruist în lumea capitalistă și nu-și împarte roadele egal membrilor societății. Nu trebuie uitat că avuția națiunii într-o țară capitalistă este, de fapt, avuția unei minorități, a burgheziei, care dispune de capital și-și însușește roadele sporite ale muncii mai productive, desfășurate pe baze industriale. Tocmai din acest motiv, autorul citat mai sus este nevoit să constate că „societățile cele mai dezvoltate din punct de vedere tehnic sînt departe de abundența generalizată: circa 20% din cetățenii S.U.A. sînt cu mult sub nivelul lui «american Way of life»" [5]. Acest fapt ridică în fața autorului un mare semn de întrebare asupra posibilităților capitalismului — chiar în țările cu un înalt nivel industrial — de a asigura abundența pe care teoretic o proclamă adepții „societății industriale".

Neglijînd rolul și importanța relațiilor de producție — de un gen sau altul, care determină un anumit mod al folosirii rezultatelor revoluției tehnico-științifice — în funcționarea mecanismului social-economic al societății, unii adepți ai teoriei „societății industriale" trag concluzii pesimiste cu privire la viitorul omenirii. Ei vorbesc adesea de un „prag al prăbușirii". G. Fridman și P. Naville, în lucrarea „Traité de sociologie du Travail" ... susțin ideea că progresul tehnic l-a scos pe om de sub dominația naturii dar, în schimb, l-ar fi făcut din ce în ce mai mult „sclavul tehnicii". Desigur, nu sînt de neglijat unele aspecte negative ale industrialismului. Trebuie avut în vedere, însă, cadrul social în care este folosită tehnica, cadru dat de relațiile de producție. Socialismul oferă premisele necesare pentru o folosire superioară a tehnicii, pentru preîntîmpinarea efectelor negative și înlăturarea lor promptă. Această constatare ne conduce direct spre viciul fundamental al teoriei „societății industriale" și anume neglijarea relațiilor de producție sau minimalizarea rolului lor în determinarea unei societăți.

Astfel, această teorie face abstracție, în mod voit sau nu, de deosebirile profunde, de natură calitativă, dintre relațiile de producție socialiste și cele capitaliste, în fapt, de deosebirile fundamentale în relația de proprietate care determină celelalte laturi ale relațiilor de producție, schimbul de activități între diferitele grupuri sociale și, bineînțeles, relația de repartiție. În timp ce proprietatea privată asupra mijloacelor de producție generează exploatarea omului de către om, determină însușirea inechitabilă a produselor muncii și — implicit — antagonismele de clasă, proprietatea socialistă servește drept fundament trainic pentru stabilirea unor relații de tip cu totul nou, calitativ superioare, între oameni, în virtutea cărora este desființată orice formă a exploatării omului de către om, iar însușirea bunurilor se face în folosul deopotrivă al individului și al societății în general. În același timp, spre deosebire de proprietatea privat-capitalistă, care generează impunerea în relațiile dintre state, a voinței celui mai puternic, a inechității și inegalității, proprietatea socialistă creează temelia viabilă a statorniciri unor noi relații între state, bazate pe egalitatea deplină în drepturi și stimă reciprocă, pe respectarea suveranității și inde-

[1] G. Friedman, Pierre Naville, Traité de sociologie du Travail, Paris 1961, t. I., p. 349.

[2] „Démocratie Nouvelle", noiembrie 1965, p. 77.

[3] J. Fourastier et A. Laleuf, Révolution à l'Ouest, P.U.F., Paris, 1957, p. 211.

[4] Citat din Traité de sociologie, p. 348.

[5] Maurice Duverger, Sociologie politique, P.U.F., Paris 1967, pp. 83—84.

pendenței naționale, pe avantaj reciproc și colaborare frățească. În condițiile existenței proprietății socialiste, deci, fructele revoluției tehnico-științifice actuale, ale industrialismului, ca expresie a acesteia, revin într-adevăr celor ce le creează, adică popoarelor înseși, tuturor celor ce muncesc.

De aceea a vorbi de „societatea industrială" în general, într-o epocă în care există țări cu orînduiri sociale diferite este cel puțin un non sens. Industrialismul își are, fără doar și poate, unele laturi comune în capitalism și socialism, legat de diverse aspecte ale forțelor de producție, ale organizării interioare a întreprinderilor etc. Dar sistemele diferite de proprietate, de relații de producție nu ne permit să vorbim de o „societate industrială unică" ci de țări industriale capitaliste sau socialiste.

Minimalizînd probleme fundamentale ca cele ale deosebirilor esențiale dintre capitalism și socialism, ale luptei pentru prefacerea revoluționară a societății, autorii teoriei „societății industriale" ridică, în schimb, la loc de frunte probleme care au o semnificație și importanță concretă într-un cadru dat ca acelea ale organizării și conducerii întreprinderilor, ale ierarhiei funcțiilor în societate, ale comportamentului omului la locul de muncă, ale „dictaturii consumatorului" etc. Toate aceste probleme nu sînt de neglijat, dar ele nu pot fi substituite celor social-economice și nici nu le diminuează importanța. Cercetarea lor are, bineînțeles, o latură pozitivă care merită să fie reliefată. Alături de lucrările marxiste de specialitate, unele cercetări ale teoreticienilor nemarxiști în aceste probleme — dacă eliminăm tendințele reacționare și înlăturăm generalizările apologetice, — oferă o serie de elemente valoroase care pot fi luate în considerație. Sub acest aspect prezintă interes, de pildă, ergonomia — știința studierii posibilităților și limitelor fizice și intelectuale ale omului în raport cu uneltele de muncă, cu metodele și procedeele tehnologice și cu mediul în care muncesc.

■

Revoluția tehnico-științifică contemporană nu poate fi deci judecată, în sine, fără a ține seama de realitatea majoră că există astăzi în lume țări cu orînduiri sociale diferite, iar desfășurarea ei nu poate să ducă — **nici în prezent și nici în viitor** — la o „convergență a sistemelor". Dimpotrivă, pe fondul revoluției tehnico-științifice contemporane, apar și mai evidente deosebirile esențiale între capitalism și socialism, antagonismele proprii orînduirii bazate pe exploatarea omului de către om. Departe de a-și fi dat încă măsura deplină a potențelor sale economice și sociale, de a-și fi pus în evidență întru totul superioritatea, socialismul — această etapă nouă, obiectiv necesară în dezvoltarea societății omenești — și-a verificat avantajele și calitățile incontestabile în focul practicii sociale. Socialismul a obținut realizări remarcabile în toate domeniile vieții economice, sociale și politice, transpunînd în viață aspirații seculare ale popoarelor respective, ale întregii omeniri. Perfecționîndu-se neîncetat, punîndu-și tot mai bine în valoare marile resurse și posibilități, socialismul pășește cu încredere înainte, arătînd oamenilor muncii de pretutindeni calea sigură spre o dezvoltare liberă și prosperă.

De la trimisul nostru

Reforma sindicatelor: riscuri pentru laburiști

Sfîrșitul lui decembrie i-a surprins pe englezi cu viscol și zăpezi cum nu văzuseră de mult. În ianuarie, vremea era umedă, dar relativ călduroasă (peste zero grade) ; în schimb, atmosfera politică era încărcată de nori și s-au semnalat descărcări electrice. Mai întîi, să scoatem din cauză cîțiva factori care în trecutul apropiat determinaseră asemenea momente de tensiune. Balanța de plăți, de pildă, a prezentat cifre alarmante pe luna decembrie, dar fenomenul nu era nou, și apoi s-au găsit unele justificări, fie și parțiale. În problema rhodesiană, acceptînd cu o anumită sportivitate consemnarea divergențelor în documentul final al conferinței Commonwealthului, premierul Wilson a obținut o destindere a atmosferei, chiar dacă nu și o apropiere între membrii asociației ; zvonurile persistente privind o nouă rundă de negocieri cu Smith au fost primite cu o oarecare resemnare. De asemenea, faptul că țările est-africane au lăsat intactă Angliei răspunderea pentru soarta asiaticilor posesori de pașapoarte britanice era destul de previzibil pentru ca realizarea previziunilor să nu șocheze. S-au auzit și oftaturi pe tema „relațiilor speciale" anglo-americane : peste ocean, Stewart Alsop a văzut în numirea ca ambasador a unui fost ziarist adesea critic față de administrațiile americane o confirmare a faptului că Marea Britanie nu își face griji pentru viitorul „relațiilor speciale" ; dar mai mulți confrați englezi au găsit imediat explicația în aceea că Alsop însuși reprezintă printre observatorii americani — o minoritate infimă, aceea care are nostalgia partnership-ului anglo-saxon. Soarta relațiilor anglo-americane dă puține insomnii, și oricum lumea era dispusă să aștepte contactele pe care urmează să le stabilească Michael Stewart, și apoi, probabil, premierul Wilson, cu noul ocupant al Casei Albe.

Deci nu balanța de plăți, nici Rhodesia, nici chiar Enoch Powell. Și totuși una din problemele mai vechi ale guvernului : raporturile între acest guvern și sindicate, principala masă de susținători ai laburiștilor. Relațiile guvern-sindicate nu erau satisfăcătoare în special de la măsurile excepționale adoptate în vara lui 1966. Controlul asupra prețurilor și veniturilor — exercitat, afirmau mulți sindicaliști, în special asupra salariilor medii și mici — avea totuși caracterul unei măsuri excepționale, aplicabilă pe o perioadă de timp limitată (după mai multe prelungiri, controlul amintit urmează să expire spre sfîrșitul acestui an). Pentru masele de sindicaliști și pentru mulți lideri sindicali, prezintă o gravitate mult mai mare proiectata legislație asupra „relațiilor industriale", cu caracter permanent, pe care guvernul a prezentat-o, e drept cu reținere și chiar cu mutații de accent distincte, la începutul lunii ianuarie.

Documentul propriu-zis — conținutul era cunoscut încă înainte de publicare — este o „Carte albă", declarație de intenții a Ministerului productivității și forțelor de muncă, la conducerea căruia se află Barbara Castle, reputată pînă de curînd ca element „la stînga centrului" în cabinetul laburist. Cartea albă urmează „raportului Donovan", studiu elaborat de un grup care a cuprins experți, reprezentanți ai sindicatelor și ai patronatului. Și raportul Donovan a fost la vremea sa contestat de mai mulți lideri sindicali, dar Cartea albă a provocat o opoziție incomparabil mai pasionată și categorică. O reușită emisiune a televiziunii engleze îi prezenta pe Barbara Castle și, respectiv, cîțiva lideri sindicali (plus purtătorul de cuvînt conservator în problema forțelor de muncă) în două studiouri, răspunzînd pe rînd redactorilor. Vehemența liderilor sindicali era atît de nestăpînită, încît dna Castle a părut să-și piardă, la rîndul ei, răbdarea — reproșînd televiziunii că „nu a selectat destul de reprezentativ" pe purtătorii de cuvînt ai sindicatelor. În seara următoare, un reportaj televizat ne prezenta mai mulți docheri (aproape douăzeci, apărînd fiecare cîte zece-cincisprezece secunde) ; erau unanimi în dezaprobarea măsurilor proiectate.

Care sînt, de fapt, aceste măsuri și ce anume ar modifica ele în drepturile și situația sindicatelor britanice ? Răspunsul trebuie să fie întrucîtva detaliat, întrucît Cartea albă se prezintă ca un „plan pachet", o mixtură de sugestii destul de divers orientate. Este vorba mai întîi — și asupra acestui punct mai puțin controversat au preferat să insiste exponenții orientării guvernamen-

Barbara Castle : subliniind avantajele...

George Woodcock : va prezida, neentuziasmat de reforme

Edward Heath : reformele — o satisfacţie dată conservatorilor

tale — de o sistematizare şi delimitare a sindicatelor. Sindicatelor paralele le sînt preferate sindicatele mai mari şi este posibilă chiar finanţarea fuziunilor sindicale ; ceea ce ar părea pozitiv, prin aceea că tendinţei de concentrare din industrie i se răspunde pe acest teren, dar este mai puţin pozitiv în cazul cînd sindicate mai combative, fuzionînd, ar fi „temperate". De asemenea, baza juridică a contractelor între sindicate şi patronat pare întrucîtva consolidată ; se mai prevede acordarea de compensaţii în cazul concedierilor abuzive (deşi, afirmă unii sindicalişti, normal ar fi ca abuzul să fie reparat prin reangajarea necondiţionată a celui concediat).

De fapt, două sînt prevederile cele mai îngrijorătoare pentru sindicate. Prima acordă guvernului dreptul de a cere sindicatului care a decis să declare grevă să efectueze un vot al tuturor membrilor : această prevedere a fost calificată ca avantajoasă pentru patroni, care pot amîna greva pe termen nedefinit prezentînd oferte aparent noi — fiecare din noile oferte determinînd un nou vot. Cea de-a doua se referă la o „perioadă de calmare" (cooling-off period) de 28 de zile în care greva este amînată pentru a se epuiza toate celelalte modalităţi de soluţionare a conflictului : „în momentul de faţă — arăta Jack Jones, secretarul ales al sindicatului muncitorilor din transporturi — exporturile engleze sînt ţinute în loc în porturi americane de o grevă a docherilor americani care au trecut printr-o asemenea perioadă de calmare — devenind pur şi simplu mai îndîrjiţi" ; într-adevăr „perioada de calmare" aminteşte incontestabil de prevederile legii Taft-Hartley aplicată în S.U.A., cu succese neconcludente, în evitarea marilor greve.

Stînga laburistă consideră cele două paragrafe ca o limitare a dreptului la grevă şi ca o regretabilă iniţiere a unei politici conservatoare de către un guvern laburist. Conservatorii — s-a pronunţat asupra subiectului însuşi liderul, Ted Heath — par destul de mulţumiţi de situaţie, convin cu mărinimie că orientarea lor a avut în cele din urmă o anumită influenţă, dar critică guvernul pentru că s-a oprit la jumătatea drumului. Între aceste reacţii neîmbucurătoare, guvernul afirmă că intenţiile sale sînt de fapt moderate şi că nu a dorit să limiteze dreptul la grevă în general, ci să reducă numărul grevelor „spontane" („wildcat strikes" — greve asupra cărora nu a deliberat întregul sindicat). Mai mult chiar, s-a anunţat că, pe de o parte, preşedintele Comisiei pentru relaţiile de muncă în industrie va fi secretarul general al T.U.C., George Woodcock (a cărui reputaţie nu este aceea de reformator entuziast), iar pe de altă parte, că guvernul este dispus să aducă îmbunătăţiri acestor proiecte. (Pentru ce, atunci — se întreba săptămînalul laburist de stînga „Tribune", — a fost anunţată o Carte albă şi nu o „Carte verde", forma obişnuită a proiectelor deschise dezbaterii publice ?). În orice caz, intenţiile guvernului nu par pasibile de a se traduce în măsuri legislative în cursul actualei sesiuni parlamentare, şi poate nici mai tîrziu ; o constata, cu regret, săptămînalul „Sunday Mirror" scriind : „De teama unui scandal cu sindicatele şi cu stînga laburistă, nu se va face nimic pentru a transforma aceste planuri în legi înainte de 1970". Poate că 1971 — limita actualului mandat laburist — este o cifră mai exactă, în cazul cînd speranţele de a remedia economia prin măsuri impopulare nu vor prevala asupra considerentului — confirmat de primele reacţii — că legislaţia sindicală conformă Cărţii albe nu ar fi un atu electoral, ci exact contrariul.

Londra, 28 ianuarie

reflector

UN PROCES STRANIU

La aproape doi ani după ce procurorul Jim Garrison din New Orleans a lansat „bomba" că ar fi descoperit firele complotului care a dus la asasinarea preşedintelui John Kennedy, a început procesul în cursul căruia va trebui să susţină acuzaţiile formulate împotriva omului de afaceri Clay Shaw.

Jim Garrison a obţinut de cîteva ori amînarea procesului intentat de el însuşi. Iniţial trebuia să înceapă la 11 februarie 1968. A fost amînat, la cererea procurorului, pentru 11 iunie, apoi pentru 10 septembrie 1968 şi, în sfîrşit, pentru 2 ianuarie 1969. Din nou Garrison a solicitat o amînare sub motiv că autorităţile de la Washington „îi pun beţe în roate", refuzînd să-i comunice, de pildă, radiografiile efectuate după asasinatul de la Dallas. În cele din urmă, a fost nevoit să accepte deschiderea procesului.

Este un caz considerat unic în analele justiţiei americane. Niciodată încă un procuror nu a formulat, în declaraţii publice, interviuri televizate, articole de ziar etc., acuzaţii de o asemenea gravitate, fără să dovedească nici una din ele. Iată cîteva exemple : preşedintele Kennedy, afirmă Garrison, ar fi fost ucis de focurile încrucişate trase de un grup de 14 transfugi cubani. Oswald, departe de a fi el însuşi criminalul, ar fi prevenit la 17 noiembrie 1963 despre asasinatul pus la cale pentru 22 noiembrie. Ucigaşii fiind foşti agenţi ai C.I.A., aceasta le cunoaşte identitatea, dar o ascunde. Mai mult, pretinde Garrison, Lyndon Johnson „ştie cît se poate de bine că nu Lee Harvey Oswald a apăsat de trăgaci". În sfîrşit, Jim Garrison susţine că poliţia din Dallas a fost „profund implicată în crimă" şi că Jack Ruby, cel care l-a împuşcat pe Oswald, era de asemenea implicat în conspiraţie.

Publicaţii ca „The New York Times", „Time", „Newsweek" etc. au condamnat vehement acţiunile lui Garrison, afirmînd că este un om lipsit de scrupule, care doreşte publicitate cu orice preţ, pentru a face carieră politică.

Pe Clay Shaw, Garrison îl acuză că, în septembrie 1960, s-ar fi întîlnit cu Lee Harvey Oswald şi cu un anume David Ferrie, — fost pilot, un individ declasat — care a murit între timp în urma unei congestii cerebrale — pentru a pune la cale un atentat împotriva preşedintelui Kennedy. Clay Shaw neagă această acuzaţie.

Primul martor al lui Garrison dispus să ateste existenţa acestei întîlniri conspirative, procurorul adjunct Dean Andrews, a fost condamnat între timp pentru sperjur : minţise, sub prestare de jurămînt, în ceea ce priveşte identitatea unui anume Clay Bertrand care ar fi fost de fapt, spusese el iniţial, Clay Shaw. Mai există doi martori ai versiunii lui Garrison : William Bundy, un morfinoman care execută în prezent o condamnare la închisoare, şi Perry Raymond Russo, agent de asigurări.

Procesul îl va obliga, se crede, pe procurorul din New Orleans să încerce să-şi dovedească acuzaţiile. În orice caz, el a hotărît să nu se prezinte personal în faţa tribunalului căci „se teme să nu fie, la rîndul său, victima unui atentat".

Relația industrie — independență națională

Pe latino-americani îi preocupă, îi obsedează chiar, viitorul. Și nu atît cu acele întrebări privind „deschiderea" spre o nouă eră — „dacă în anul 2000 se vor face excursii în Lună" sau „dacă în 1990 algele marine vor intra ca element de bază în alimentația omului" — atît de frecvente în prefigurațiile ziarelor europene asupra viitorului ci, mai degrabă, dacă peste două-trei decenii popoarelor latino-americane le vor fi accesibile acele cuceriri ale civilizației materiale care, în unele țări cu economie dezvoltată, sînt realități ale zilei de *azi*. În acest sens, latino-americanii își pun întrebarea dacă peste 20—30 de ani vor dispare sechelele semifeudalismului, care privează 80 de milioane de țărani de contactul cu secolul XX, dacă Patagonia argentiniană, nord-estul brazilian sau platourile boliviene vor rămîne sau nu „pete albe" pe harta Americii de Sud.

Economiștii, sociologii și publiciștii latino-americani se opresc tot mai mult asupra cauzelor care au determinat întîrzierea continentului pe traseul emancipării. Menținerea economiilor bazate pe produse primare, devitalizate și mai mult de monopolul exploatării bogățiilor principale obținut de firme străine, mai ales nord-americane, s-a conjugat și cu fenomenul pe care un ziar venezuelan l-a denumit „subdezvoltare politică". Denumire atribuită acelor concepții care — în perioada de avînt furtunos al revoluției tehnico-științifice — au manifestat indiferență în fața rolului social al acestei revoluții, ori au exprimat opiniile grupărilor politice ostile unor transformări înnoitoare. În deceniul al 7-lea al secolului nostru — cînd decalajul dintre țările cu economii moderne și cele în curs de dezvoltare se menține, chiar cu anumite tendințe de accentuare a unor discrepanțe alarmante, se impune prin forța lucrurilor căutarea unor soluții care — într-o perspectivă previzibilă — să micșoreze treptat acest decalaj. Teoriilor cu largă circulație în urmă cu un deceniu încă despre o dezvoltare asigurată, în primul rînd, de agricultură și de comercializarea mai eficientă a produselor primare, li se substituie acum — nu fără contradicții uneori foarte ascuțite — conceptul despre schimbarea structurilor economice mai ales prin intermediul unor industrii naționale capabile să impulsioneze toate compartimentele de activitate și să confere valori superioare produsului național.

Ziarul „Clarín" din Buenos Aires duce, de mai multe luni, o campanie susținută pentru afirmarea unei politici a dezvoltării în această direcție. Cu atît mai mult, cu cît tendințe și preocupări de această natură se fac simțite și în Argentina. De curînd, s-a pus piatra de temelie a unui mare complex hidroenergetic, destinat să valorifice industrial resursele regiunii patagoneze. La sfîrșitul anului trecut a fost elaborat planul de lărgire a capacităților industriei siderurgice. Prin construirea unui număr de 3 uzine, pînă în 1974 producția de oțel va crește de la 1,4 milioane de tone la 4 milioane. Într-un discurs pronunțat de președintele țării, Juan Carlos Ongania, cu prilejul inaugurării universității din Rosario, se schițează proiectele de dezvoltare a unor noi ramuri ale industriei naționale.

Ca obiectiv principal în conceperea politicii economice, realizarea proiectelor de industrializare depinde în foarte mare măsură de însușirea acestei orientări de către cercurile economice, prin reorientări ale investițiilor. Comentînd într-un ciclu de editoriale un document al „Confederației Generale Economice" din Argentina, ziarul „Clarín" din Buenos Aires aduce în fața opiniei publice acele teze și idei din documentul respectiv, care exprimă rezerva sau opoziția unor întreprinzători față de un efort hotărît spre întărirea industriei naționale. Subliniind că „numărul acestor întreprinzători este mic, dar, totuși, influența lor este activă", „Clarín" a desfășurat o campanie susținută, argumentată, împotriva acelor puncte de vedere anacronice care — exprimînd pasivitate sau neangajare în politica de industrializare—acționează împotriva efortului național pentru accelerarea dezvoltării. Patru din articolele de fond ale ziarului din luna decembrie, semnate de fostul director al publicației, dr. Roberto Noble (decedat în ianuarie), au chiar următorul marginal : *Ciertos empresarios contra el pais* (Anumiți întreprinzători împotriva țării). Fără industrie, fără transformarea structurilor economice — citim în „Clarín" — Argentina nu va putea să iasă din situația de țară agrară importatoare, care nici măcar în domeniul produselor agricole nu va putea face față concurenței produselor similare din țările industrializate. „Din nefericire — scrie «Clarín» — poziții contradictorii, care nu reprezintă o noutate, pentru că se repetă din etapă în etapă, dovedesc existența unui pericol ; așa cum se petrec lucrurile și în alte sectoare ale vieții naționale, și în conglomeratul pe care-l constituie întreprinzătorii, există unii care se fac vinovați de o deviere de la drumul just care duce spre soluționarea problemelor noastre naționale".

„Clarín" supune unei critici foarte aspre noua variantă argentiniană a teoriilor care, în orientarea direcțiilor de dezvoltare a economiei, acordă prioritate prelucrării și comercializării produselor agrare. Nerespingînd, fățiș, importanța industrializării, întreprinzătorii la care se referă „Clarín" vor să limiteze sectorul industrial la ramurile necesare prelucrării produselor agro-animaliere. „Clarín" consideră dăunătoare o asemenea poziție care „ar dori să păstreze vechile structuri și să convertească țara într-un producător de alimente naturale industrializate". „Clarín" analizează sub diferite aspecte caracterul dăunător al tezelor care urmăresc menținerea Argentinei în ipostaza unui „stat-fermă", specializat în producția agrară, și cu comerțul anchilozat în tiparul producției respective. Se uită adesea faptul, notează „Clarín", că însăși soarta comerțului se hotărăște în domeniul producției. O dezvoltare unilaterală și, mai ales, într-un domeniu de pe urma căruia veniturile țării nu înregistrează o creștere substanțială, este nesatisfăcătoare, se afirmă în articolul intitulat „Din nou despre controlul prețurilor" (12 XII, 1968). „De altfel — continuă expunerea punctului de vedere al ziarului pe această temă — orice expansiune a industriei ușoare, fără o producție de bază (producción básica), ne face mai dependenți și ne supune, cu din ce în ce mai mare gravitate, anomaliei ca — în virtutea sortimentelor produselor noastre — să vindem ieftin și să cumpărăm la prețuri ridicate".

Ziarul susține poziția acelor cercuri economice care se pronunță pentru o dezvoltare *multilaterală* a economiei, pentru ca Argentina să se transforme dintr-un „stat-fermă" (cu produse industriale importate) într-o țară cu „economie viguroasă, cu excedent de produse agricole, cu industrie grea și ușoară, așezată ferm pe sectoare de bază : petrol, siderurgie, cărbune, pe primul loc". În această ordine de idei, „Clarín" a închinat mai multe articole necesității unei dezvoltări nestînjenite a siderurgiei pe care, încă în urmă cu 8 ani, ziarul o considera „prioritatea națională nr. 1". „Pentru că siderurgia este temelia eliberării (de dependența străină) iar fără această eliberare nu există dezvoltare". Reluînd aceste aprecieri într-un editorial din 2 decembrie („Impulsar la siderurgia"), zia-

rul le consideră şi astăzi de o stringentă actualitate, criticînd ezitările şi rezervele care n-au permis acestei ramuri economice o dezvoltare corespunzătoare. Făcînd o expunere asupra progreselor economice înregistrate de ţările europene care, în ultimii 20 de ani, şi-au dezvoltat industria grea, de pe temelia căreia au decolat alte ramuri ale economiei moderne, „Clarin" subliniază că „fără siderurgie vom fi totdeauna dependenţi şi nu independenţi".

Cercurile economice împotriva cărora se ridică „Clarin" nu neagă rolul producţiei siderurgice pentru economia naţională, dar — comentează ziarul — punctul lor de vedere este greşit şi în privinţa destinaţiei acestor produse şi în privinţa originii lor. Căci cercurile respective ar dori limitarea consumului de oţel, de pildă, numai la necesităţile industriei agro-alimentare, optînd, totodată, pentru importul de produse siderurgice, pe considerentul că ar fi „mai economicos". Calificînd o asemenea poziţie, pe de o parte tributară teoriei despre „statul-fermă", pe de altă parte ca expresia neîncrederii în capacitatea argentinienilor de a putea realiza produse competitive în ramuri hotărîtoare ale economiei, „Clarin" susţine — sprijinind, în acest sens, proiectele guvernamentale — necesitatea unor *industrii naţionale proprii*, care să gireze o dezvoltare economică independentă. Facem oare un „fetiş", din industria siderurgică ? — întreabă ziarul. Asemenea acuzaţii — se dă răspunsul — sînt un paravan pentru întreprinzătorii care se eschivează a recunoaşte importanţa naţională a unei industrii de oţel proprii. „A avea oţel, petrochimie, celuloză, hîrtie sau petrol nu este o problemă a unui grup, ci a întregii comunităţi, care este, totodată, conştientă de marile interese care se opun dezvoltării noastre... Ideologia conform căreia trebuie să se termine cu «fetişul» oţelului reprezintă aceeaşi variantă, uşor modificată, a ceea ce se susţinea şi în deceniul al treilea, pretinzîndu-se, şi atunci ca şi acum, să se concentreze efortul naţional înspre sectoare ale industriei uşoare unde ar putea să existe economicitate, fără însă ca — de fapt, aceste sectoare să fie identificate" (13 I, 1969).

Polemizînd cu ideile conservatoare, retrograde, asupra orientării economice, o serie de editoriale ale ziarului „Clarin" atrag atenţia asupra concepţiei de perspectivă în opera de dezvoltare naţională, exprimînd — prin invocarea realităţilor dintr-o serie de alte ţări — convingerea că impulsionarea industriei este o condiţie obligatorie atît pentru modernizarea economiei, deci şi pentru competitivitatea ei internaţională, cît şi pentru *crearea unor pîrghii esenţiale ale independenţei naţionale*. Militînd cu consecvenţă împotriva grabei „integraţioniste", „Clarin" atrage atenţia asupra consecinţelor nefaste pe care le poate avea desfiinţarea barierelor vamale mai ales pentru acele sectoare ale economiei care abia sînt în curs de formare. „Clarin" respinge teza formulată la o recentă reuniune a Consiliului Superior al „Confederaţiei Generale Economice", potrivit căreia „trebuie evitat acest protecţionism care tinde spre concentrarea monopolistă a producţiei". „E un nou sofism, ripostează «Clarin» . Un lucru este concentrarea monopolistă pe care nimeni nu o admite, şi altul — un protecţionism sănătos pe care iniţierea industrială îl poate necesita. Este surprinzător să existe, în cadrul întreprinzătorilor, unii care să întoarcă spatele problemelor noastre reale"...

Supunînd unei analize critice diferite variante ale opoziţiei faţă de o dezvoltare industrială multilaterală, „Clarin" scoate în evidenţă incompatibilitatea acesteia cu interesele reale ale naţiunii. Disputa în jurul „oţelului naţional" este considerată de „Clarin" nu ca o simplă controversă, ci ca o luptă de opinii de evoluţia căreia depinde viitorul ţării. Iar acest viitor — afirmă „Clarin" — nu poate fi conceput cu o economie care s-ar specializa numai în producţia agro-alimentară a unui „stat-fermă". Referindu-se la „noile doctrine", care ar dori să atribuie Argentinei o asemenea „specializare" în cadrul proiectatei integrări a pieţelor latino-americane, „Clarin" le califică dăunătoare pentru destinele ţării, pentru independenţa ei. Pentru că „problema oţelului — scrie «Clarin» — este esenţialmente politică. Termenul său de referinţă este economia în ansamblul ei şi promovarea autonomiei acesteia pe baze strategice sănătoase. S-ar putea renunţa la oţel numai dacă s-ar renunţa la frontierele naţionale şi s-ar asuma rolul de provincie periferică într-o Americă Latină «integrată» cu centre industriale în Brazilia, Mexic sau Venezuela. Aceasta ar fi esenţa teoriilor despre «specializare», deşi susţinătorii lor n-o mărturisesc în mod public" („Impulsar la siderurgia"). De altfel, într-unul din editorialele sale, „Clarin" atrage atenţia asupra eşecurilor „Pieţei comune" latino-americane, pronunţîndu-se împotriva „iluziilor integrării". („Ce se va întîmpla cu A.L.A.L.C." * — 18 XII, 1968).

■

Poziţia ziarului „Clarin" în probleme cruciale ale dezvoltării argentiniene relevă greutatea specifică tot mai mare pe care o dobîndesc în viaţa publică a ţărilor latino-americane, în gîndirea politică din aceste ţări, idcile care concep progresul economic şi social pe calea folosirii mai eficiente a resurselor materiale şi umane proprii.

Interpretînd diferite teorii şi doctrine ale cercurilor economice conservatoare, care se opun proiectelor de industrializare sau manifestă rezerve în faţa lor, „Clarin" foloseşte ca metodă de analiză contrapunerea lor unor situaţii reale, unor nevoi stringente ale dezvoltării contemporane. Pledoaria lui „Clarin" pentru industria naţională, pentru oţelul argentinian, degajă cu o argumentaţie convingătoare şi un punct de vedere lucid, o preocupare patriotică pronunţată atît pentru soarta economiei de mîine a Argentinei, cît şi pentru rolul ei în afirmarea nestînjenită a independenţei naţionale.

Eugen POP

* A.L.A.L.C. = „Asociaţia latino-americană a liberului schimb".

reflector

NU VIOARA, CI ORCHESTRAŢIA

Declaraţia de săptămîna trecută a preşedintelui de Gaulle cu privire la intenţia sa de a-şi îndeplini mandatul pînă la capăt, adică pînă în 1972, a curmat speculaţiile cu privire la o eventuală retragere a sa anticipată, stîrnite de declaraţiile de la Roma ale fostului premier Pompidou. Nu însă şi nemulţumirile pe care aceleaşi declaraţii le-au generat în sînul formaţiei majoritare U.D.R. După trecerea a mai bine de zece zile, se degajează impresia că în cercurile gaulliste (cu excepţia „gaulliştilor de stînga") se ţine la precizarea că neaşteptate şi iritante au fost nu cuvintele rostite de Pompidou, ci orchestrarea pe care au căpătat-o, speculaţiile care s-au făcut pe marginea lor. În acest sens a răspuns Robert Poujade, secretarul general al U.D.R., în cursul unei recente conferinţe de presă. Şi tot în acest sens s-a referit, indirect, şi premierul Couve de Murville, în cuvîntarea sa televizată de luni seară, la spusele predecesorului său.

PIRAMIDE MODERNE

Senegalul ocupă locul al doilea în lume la producţia de arahide. Recolta din anul trecut — 1 122 000 de tone. Aproape jumătate din suprafaţa agricolă a ţării este cultivată cu arahide, ele ocupînd 80 la sută din volumul total al exporturilor senegaleze. Din populaţia ţării — 3 500 000 de locuitori — 77 la sută sînt agricultori,

deci mai mult de două milioane şi jumătate, iar din aceştia, cel puţin un milion de oameni îşi au soarta legată, permanent, de cantitatea şi calitatea producţiei anuale de arahide. În anii cînd producţia este îmbelşugată şi depăşit volumul contractărilor de vînzare, arahidele, ambalate în saci, iau forma piramidelor moderne pe care le vedem în fotografia de mai sus.

TELEIMPRIMARE „KANJI"

În Japonia a fost pus în vînzare un nou tip de telex, primul în stare să transmită cu mare rapiditate caracterele „Kanji" (caracterele specifice scrierii japoneze). Noul aparat poate memora 2 400 caractere şi poate transmite şi imprima pînă la 400 caractere pe minut, adică de trei ori mai mult decît telexurile obişnuite. Înregistrarea literelor se face fără zgomot.

reportaj pe glob

VARȘOVIA POZNAN CRACOVIA

Ștefan Vela

Am întîlnit în capitala poloneză același ritm însuflețit de muncă imprimat de clocotul creator al șantierelor, de efortul susținut al populației în dezvoltarea multilaterală a orașului. Ritm care mă impresionase și cu prilejul unor vizite anterioare și care constituie, de altfel, un atribut al Varșoviei noi. An de an, sînt finisate și date în folosință noi obiective industriale și sociale.

De data aceasta, am găsit în fața Palatului culturii și științei, pe Marszalkowska, un grup de blocuri turn de cîte 25—28 etaje, fiecare fiind prevăzut pentru 3 500 locatari ; mi s-a relatat că la parterul lor vor fi instalate unități comerciale care vor crea un centru comercial modern, capabil să deservească anual 32 de milioane de cumpărători. Puțin mai departe, pe malul Vistulei se lucra intens la cartierul „Powisle" cu complexe de edificii de locuit pentru 60 000 locatari, în timp ce pe malul celălalt al apei se muncea de zor la finisarea cartierului „Panienska".

Străbat cartierele noi Powisle și Panienska, pentru a ajunge în Orașul Vechi („Stare Miasto"). Străduțe înguste, cu căsuțe mici cu porți și ferestre din fier forjat, cu ganguri întunecoase. În Piața Orașului Vechi clădiri de cîte 2—3 etaje, diferit colorate, cu vitralii înguste, cu acoperișuri țuguiate — un peisaj medieval în centrul unui oraș contemporan. Mă gîndesc la Varșovia care urma să fie rasă de pe fața pămîntului și care în 1945 se afla distrusă în proporție de 90 la sută. Privesc căsuțele reconstituite în întregime pe baza vechilor planuri și mă gîndesc la voința hotărîtă a poporului polonez de a demonstra că un trecut istoric nu poate fi distrus.

Într-una din zile, am vizitat uzina de oțeluri aliate „Warszawa", una din cele mai noi uzine metalurgice din Polonia (marea majoritate a uzinelor metalurgice, mai ales cele din Silezia, au o tradiție de 100—150 de ani). În prezent, în uzină se produc 300 mii de tone de oțeluri speciale, dintre care o mare parte este destinată exportului. Pentru următorii doi ani se prevede extinderea producției pînă la 680 mii de tone de oțel anual. Directorul uzinei îmi vorbește despre relațiile de bună colaborare și schimburile de experiență cu metalurgiștii din România. Chiar anul trecut un grup de metalurgiști români au studiat organizarea și metodele de lucru ale uzinei, iar recent, tehnicieni și muncitori ai uzinei „Warszawa" au vizitat, la rîndul lor, cîteva uzine metalurgice din țara noastră.

Interesantă mi s-a părut, de asemenea, fabrica de magnetofoane — o unitate modernă, înzestrată cu aparatură de înaltă productivitate și cadre de specialiști bine pregătiți, care fabrică anual aproximativ 30 000 de magnetofoane, pe baza licenței firmei vest-germane „Gründig", atît pentru necesitățile interne ale Poloniei, cît și pentru export. Conducerea fabricii este mulțumită de timpul scurt în care a fost însușită tehnologia de fabricație și speră că, în viitorul apropiat, magnetofonul „Gründig" polonez va pătrunde în cît mai multe țări.

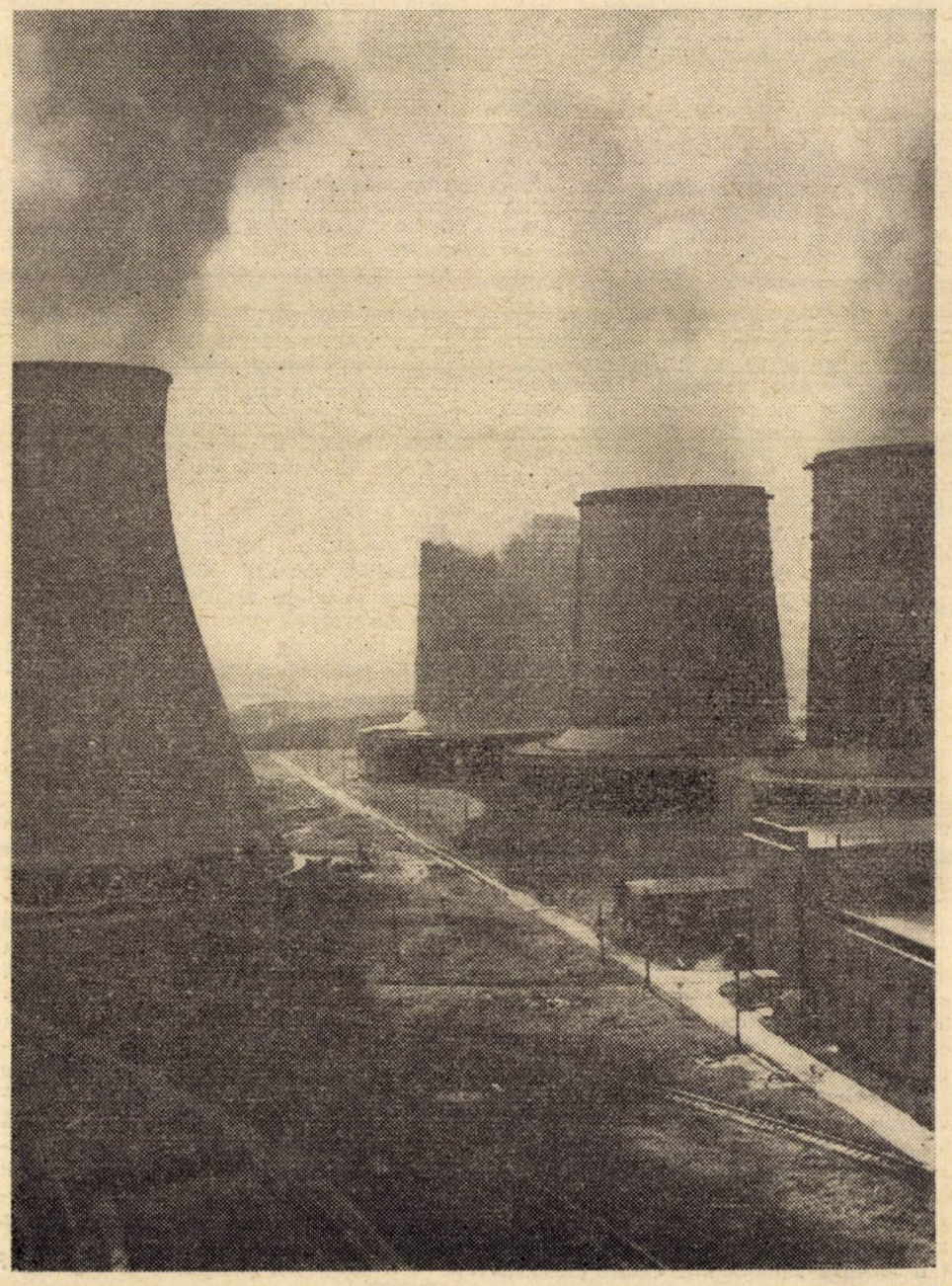

Termocentrala „Jaworzno 11" din voievodatul Katowice

Aici, ca de altfel în mai toate locurile pe care le-am vizitat în țara prietenă, am observat dorința de a cunoaște cît mai multe despre realizările oamenilor muncii din țara noastră, despre viața lor. Mulți dintre muncitorii și inginerii fabricilor vizitate, deși n-au fost în România, ne cunosc, deoarece lucrători din unitățile lor au fost la noi în cadrul unor schimburi de experiență sau muncitori și tehnicieni de-ai noștri au vizitat și au efectuat specializarea în producție în întreprinderile lor. În același timp, o serie de uzine poloneze livrează o parte din producție țării noastre sau primesc din România mașini și utilaje pentru înzestrarea lor tehnică. Îți face plăcere să vezi pe magistralele de fier ale Poloniei locomotivele Diesel românești, care se bucură de o bună apreciere din partea specialiștilor și muncitorilor feroviari. Din discuții reiese că pe toți îi bucură dezvoltarea colaborării economice și tehnico-științifice cu țara noastră. Expresie a relațiilor de prietenie româno-polone, extinderea continuă a acestei colaborări este în interesul celor două țări și popoare, al unității țărilor socialiste, al cauzei socialismului și păcii în lumea întreagă.

La Poznan, am avut prilejul să vizitez uzina constructoare de mașini „Ciegelski" — uzină cu o tradiție de peste 120 de ani. Aici se fabrică motoare Diesel navale de 500—10 000 CP, mașini-unelte, vagoane de clasă și de poștă ; 60 la sută din producția uzinei este exportată, fiind bine apreciată în multe țări ale lumii. Începînd din anul trecut, uzina are dreptul să efectueze operațiuni de export direct cu partenerii externi. Pentru asigurarea uzinei cu piese turnate, în localitatea Srem de lîngă Poznan se construiește în prezent un complex de turnătorii de fontă — 8 linii tehnologice cu o capacitate de 65 000 tone de piese turnate. De altfel, construirea unor uzine „satelit", aparținînd marilor uzine, este o practică obișnuită în organizarea industriei poloneze.

Poznanul este cunoscut prin monumentele sale vechi, prin primăria și piața rămase din epoca medievală. Dar Poznanul mai este cunoscut și prin tîrgul internațional ce se ține aici în fiecare an în luna iunie, printre ai cărui participanți obișnuiți se numără și România. Drapelul țării noastre a fluturat anul trecut în vîrful instalației de foraj F-200. Multe alte produse ale industriei noastre constructoare de mașini sînt, de altfel, cunoscute și apreciate în Polonia : locomotivele Diesel electrice, mașinile-unelte (ca strungul-carusel, freza de danturat etc.), autoturismele de teren M-461, cargourile și altele.

Deși ne aflăm în plină iarnă, încă de pe acum, la Poznan, au început pregătirile pentru ediția din acest an a tîrgului ; la uzina „Ciegelski", de pildă, am văzut machetele viitoarelor produse care vor fi expuse și care vor oglindi eforturile colectivului în întrecerea pentru progresul tehnic, pentru fabricarea unor mărfuri care să satisfacă mai bine exigența cumpărătorilor.

De la Poznan am plecat spre sud, în voievodatul metalurgiei și cărbunelui, Silezia. Pe parcurs, am avut prilejul, însă, să vizitez și uzinele de aparate electronice „Elwro" din Wroclaw, care produc mașinile de calcul ODRA 1013, folosite la calcule științifice, tehnice, de proiectare, în domeniul transporturilor etc. Mașinile au fost proiectate în întregime de către tehnicienii polonezi, Polonia fiind a doua țară socialistă, după U.R.S.S., care produce în serie mașini de calcul.

Cracovia. Muzeul Wawel : celebrul plafon al „sălii ambasadorilor", denumită și „sala capetelor"

Nu trebuie să-ți atragă atenția nimeni că ai intrat în Silezia și te apropii de Katowice, inima industriei miniere și metalurgice poloneze. Încă de departe se profilează munții de steril care indică intrarea în minele de cărbuni ; nori groși de fum se înalță deasupra uzinelor metalurgice și a bateriilor de cocs. În același timp, noile construcții de locuințe, centrele comerciale, complexele social-culturale ocupă spațiul liber de cîțiva kilometri care despărțeau înainte orașul propriu-zis de satele înconjurătoare. Uzinele metalurgice, minele, uzinele de construcții de mașini, uzinele cocsochimice se înșiruie, una după alta, pînă în centrul orașului. Alături de furnalele și cuptoarele Martin, aproape centenare, ale uzinelor metalurgice Koszciusko sau Bathori, constructorii activi ai Poloniei noi au înălțat, în cadrul programului de industrializare socialistă a țării zeci de alte cuptoare și furnale ultramoderne, echipate cu utilaje de producție poloneză. La Katowice uzinele de construcții de mașini „Zyamund" produc utilaje pentru cuptoare de oțel Martin și cuptoare electrice, linii de laminoare, reductoare, ciocane matrițoare, ciocane de forjă, prese, care pot fi văzute în fiecare din uzinele din Katowice, din alte orașe ale Poloniei sau chiar din alte țări, unde se exportă de cîțiva ani. Cu o producție de peste 125 de milioane de tone cărbune, Polonia este, totodată, unul din cei mai mari exportatori de cărbune din Europa ; în același timp, R.P. Polonă produce 15 milioane tone de cocs (locul 6 în lume), peste 7 milioane tone de fontă, 10 milioane tone de oțel, 7 milioane tone de laminate.

...Din nou la drum — de data aceasta spre Cracovia ,unul din cele mai frumoase orașe din Polonia, fosta capitală a Poloniei medievale, important centru cultural și științific. Dacă Varșovia se mîndrește, printre altele, cu „micul" său Oraș Vechi, iar Poznanul cu piața și primăria rămase din epoca feudală, Cracovia este în întregime un impresionant monument istoric. La castelul Wawel am văzut o mare colecție de goblenuri, la biserica „Fecioara Maria", un frumos altar sculptat în întregime din lemn, de o finețe deosebită.

Tot la Cracovia, se află cea mai veche universitate poloneză și una din cele mai vechi din Europa — Universitatea Jagellonă, care nu de mult a sărbătorit 600 de ani de la înființare. Sute de ani, Universitatea Jagellonă a fost forul științific principal al Poloniei, care a dat poporului și lumii numeroși oameni de știință de seamă. Mă uit cu emoție, ca la adevărate relicve, la unele materiale didactice de 100—150—200 ani : aparate fizice, instrumente medicale, hărți astronomice cu care s-au instruit generații întregi de studenți.

La Varșovia sau Poznan, la Katowice sau Cracovia, sau în orice alt oraș al Poloniei, peste tot, am întîlnit aceeași muncă plină de entuziasm pentru făurirea unei vieți noi, socialiste a țării, aceleași strădanii și eforturi creatoare în împlinirea celor mai nobile năzuințe ale poporului prieten.

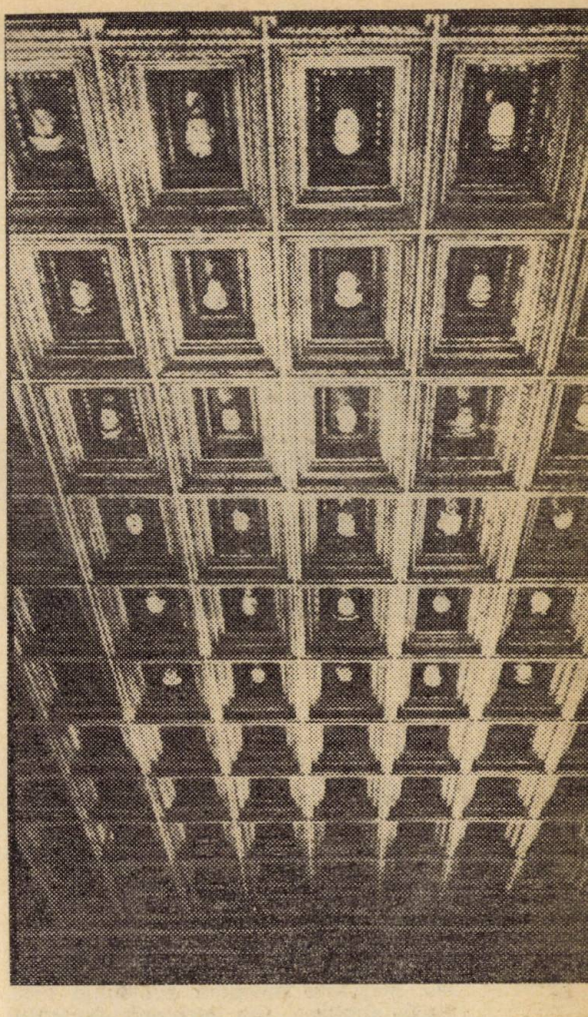

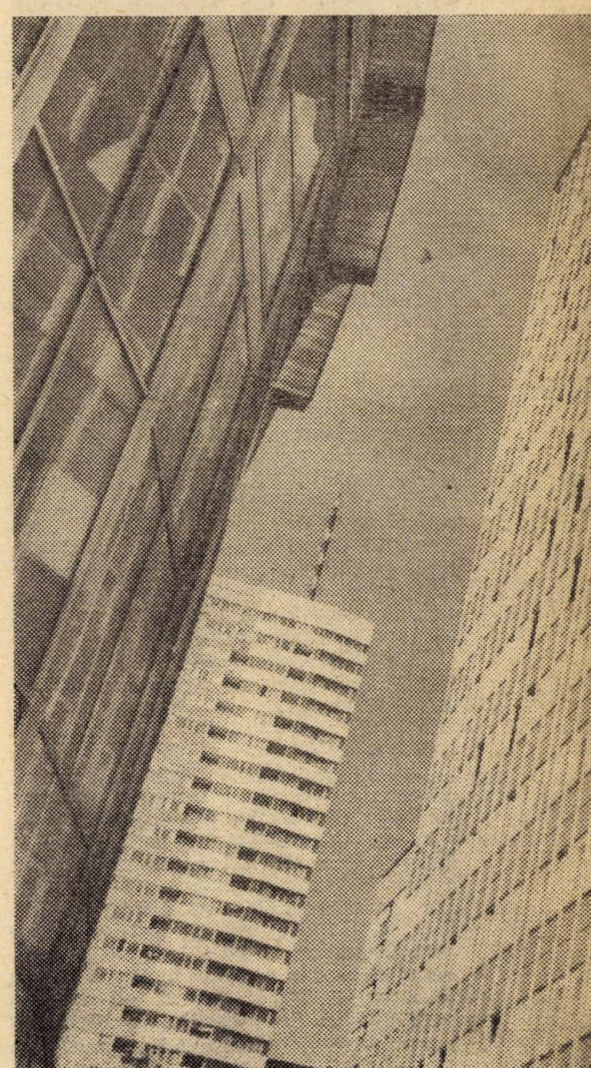

Verticale contemporane la Varșovia

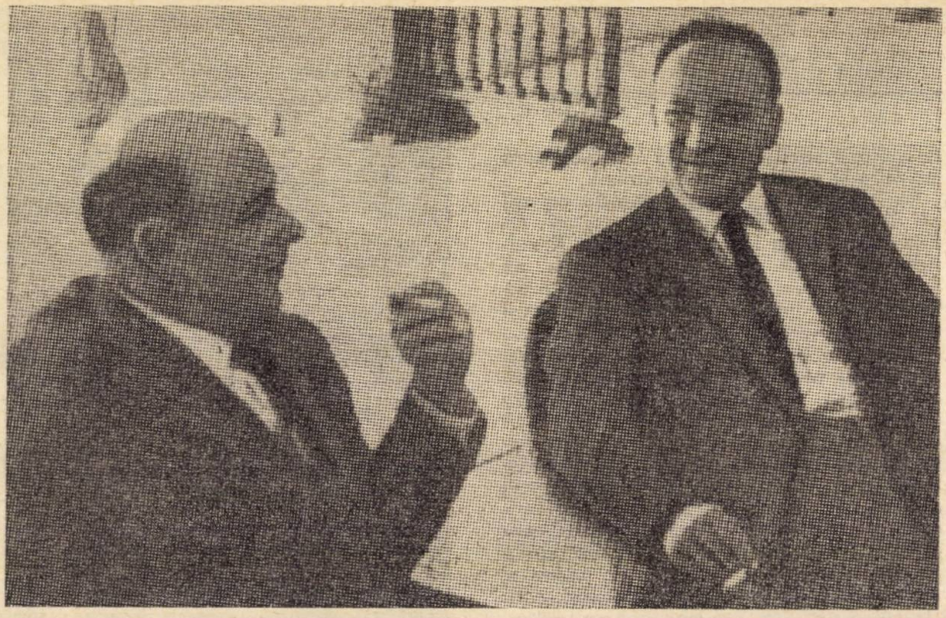

O convorbire între Glafcos Clerides, lider al ciprioților greci, și Rauf Denktaș (stînga), lider al comunității turce

CIPRU

Retrospectivă și perspectivă

O serie de fapte petrecute în 1968 ar putea să conducă, privite cronologic, spre ideea că zeița speranței și-a găsit în sfîrșit o reședință în Cipru. În primul rînd, în insulă s-a instaurat liniștea, mai ales începînd din iunie 1968, după abolirea (un element favorabil perspectivei rezolvării crizei) interdicțiilor de circulație între cele două zone ale comunităților — separate cîndva printr-o zonă numită „linia verde". Aceasta creează de la bun început un climat propice tratativelor dintre cele două comunități, reîncepute la 20 ianuarie a.c.

Ce s-a întîmplat însă în Cipru în 1968 ? Mai întîi, în februarie, arhiepiscopul Makarios a fost reales președinte al Ciprului. Programul său prevedea — între altele — acordarea unei autonomii administrative locuitorilor de origine turcă în domeniul cultural, religios, social și de învățămînt. Se preconiza ca reprezentarea lor în guvern și parlament să fie proporțională cu numărul lor (20 la sută) iar serviciile să fie unificate ; consilierilor turco-ciprioți să li se rezerve controlul asupra cheltuielilor bugetare turco-cipriote etc. Apoi, în aprilie 1968, s-a reîntors în Cipru, după un exil de 5 ani, Rauf Denktaș, unul din liderii populației turce din insulă. A fost unul din faptele care au încurajat tatonările în vederea reluării tratativelor dintre reprezentanții celor două comunități. După două luni de pregătire, ele au debutat, în iunie, pe teren neutru, la Beirut, și rezultatul la care s-a ajuns a fost reluarea convorbirilor la sfîrșitul aceleiași luni, dar la Nicosia. O primă consecință concretă a tratativelor a fost continua diminuare a tensiunii dintre cele două comunități. Tot în iunie, mandatul forțelor O.N.U. staționate în Cipru a fost prelungit cu încă 6 luni (și, ulterior, în decembrie, din nou prelungit) dar „căștile albastre" au fost reduse de la 6 500 soldați în 1964, la 4 100 în 1968, anunțîndu-se o nouă reducere a lor cu 25 la sută. După turneul efectuat în luna august de președintele Makarios într-o serie de țări scandinave, cărora li s-au adăugat Italia și Grecia, (turneu în care problema nr. 1 a discuțiilor a fost situația crizei cipriote, dar în care, scriau unii comentatori, președintele cipriot ar fi încercat o mediere între Grecia și unele țări amintite, care, se știe, nu au aprobat evenimentele petrecute în această țară în aprilie 1967) relațiile greco-cipriote au cunoscut momente de accentuată încordare. Georghadjis, ministrul de interne și al apărării din Cipru, a fost oficial acuzat de guvernul grec de a fi fost unul din organizatorii complotului din august care viza asasinarea premierului grec Papadopoulos. Noua criză a fost înlăturată prin demisia lui Georghadjis. Rezolvînd încordarea dintre Cipru și Grecia, această demisie a declanșat un mic conflict între cele două comunități. Liderii populației turce au apreciat ca „neconstituțională și lipsită de orice bază" numirea de către Makarios a înlocuitorului lui Georghadjis în persoana lui E. Comodromos. Desemnarea, susțineau ei, trebuia să se facă în comun cu vicepreședintele F. Kuciuk. Din fericire, episodul nu a luat proporții și nu a afectat relațiile dintre cele două populații ale insulei.

Tratativele au intrat în luna noiembrie într-o a doua fază. Fără a avea rezultate spectaculoase, ele s-au dovedit utile cel puțin pentru o cunoaștere mai aprofundată a punctelor de vedere și a eventualelor soluții, printr-un aport la destinderea tensiunii ca și prin recunoașterea rolului lor în rezolvarea crizei. În noiembrie, ministrul de externe cipriot, Kyprianu, a vizitat cartierul turc din Nicosia și a participat la o recepție organizată de liderul comunității turce. A fost prima vizită pe care ministrul de externe a făcut-o de la declanșarea crizei în urmă cu 5 ani. La rîndul lor ciprioții turci au eliberat (în decembrie) trei ostatici ciprioți greci. Pentru mulți observatori, aceste fapte au înlesnit viitoarele acțiuni conjugate ale celor două comunități în sprijinul satisfacerii unor revendicări. Este cazul grevei pe care ciprioții greci și turci care fac parte din forțele speciale de poliție ale bazei britanice de la Dhekalia au declarat-o în decembrie, cerînd mărirea salariilor. Era prima dată în ultimii 5 ani cînd ciprioții greci și turci se uneau pentru a organiza o grevă. Recent s-a anunțat că întreaga populație a insulei va participa la adunări și demonstrații pentru a cere desființarea celor două baze militare de la Dhekalia și Akrotiri, deținute de Marea Britanie.

Desfășurarea tratativelor între Clerides, liderul ciprioților greci, și R. Denktaș, liderul comunității turce, în cursul anului trecut, a permis unor observatori să remarce că s-ar fi ajuns la un acord de principiu în ce privește revizuirea Constituției, motivul fundamental al izbucnirii crizei acum șase ani, revizuire care urma să stabilească statutul celor două comunități, ca și raporturile dintre ele, în urma statutului de independență a țării. Fără a se da oficial publicității conținutul convorbirilor, acesta a putut fi totuși cunoscut în general. Dacă ideea unui stat federal are șanse la fel de reduse ca în trecut, în schimb asupra autonomiei locale, pe care o revendică ciprioții turci, s-a căzut la un acord de principiu, dificultățile survenind atunci cînd s-a pus problema formei și gradului de autonomie al populației turce.

Se pare că în esență, ciprioții turci cer ca în cadrul viitorului lor statut de autonomie, procentul contribuției lor materiale la administrația generală a Ciprului să se reducă de la 30 la sută, cît prevede actuala constituție, la 20 la sută, corespunzător proporției demografice din insulă. În disputata problemă a prerogativelor vicepreședintelui turc al insulei, liderii comunității turce au acceptat limitarea domeniilor în care vicepreședintele Kuciuk să-și poată exercita dreptul de veto, realizîndu-se în felul acesta un compromis în raport cu poziția de abolire totală a acestui drept. Modul în care a evoluat dezbaterea altor probleme sau proiecte, ca întrunirea reprezentanților ambelor populații pentru a discuta componența unei forțe polițienești comune cipriote, organizarea viitoarelor alegeri și reprezentarea minorității turce în parlament, este în general interpretat ca fiind de bun augur pentru înlăturarea divergențelor în cadrul tratativelor reluate acum. Cele două părți au convenit, deja, ca în cazul realizării unui acord să propună convocarea unei conferințe internaționale cu participarea celor două comunități și a celor trei puteri garante ale independenței Ciprului — Marea Britanie, Grecia și Turcia.

Fără a fi sceptice în ce privește perspectivele rezolvării crizei, declarațiile reprezentanților celor două populații ale insulei nu oferă, totuși, deocamdată elemente de reperare a datei în care acest acord s-ar produce ; ele vădesc însă neîndoielnic o dorință sinceră de a realiza acest lucru cu condiția, subliniată de unul din interlocutori, „de a se da dovadă în continuare de realism, răbdare și bunăvoință".

Dumitru CONSTANTIN

B.S.N. —Saint-Gobain

RĂZBOI ÎN „MENAJERIA DE STICLĂ"

Timp de o lună „duelul B.S.N. — Saint-Gobain" a pasionat în Franța largi sectoare ale opiniei publice. Unii observatori, economiști sau sociologi sînt poate oarecum grăbiți atunci cînd înlocuiesc aprecierea tradițională, globală și inexactă, că „francezii nu se interesează de industria lor" cu o apreciere nouă, tot globală și inexactă : „francezii se interesează de industrie". Este vorba despre altceva : pentru prima dată, fără să se fi produs un crah răsunător sau o vastă escrocherie implicînd firme celebre și persoane importante, fără să fi intervenit ceea ce se cheamă un scandal financiar, s-a ridicat (în parte) cortina care îndeobște ascunde profanilor misteriosul mecanism al operațiilor de bursă și tot atît de misterioasele pertractări de după ușile capitonate ale birourilor președinților — directori generali.

Cum s-a întîmplat ? Istoria pornește de la hotărîrea societății Boussois-Souchon-Neuvesel (B.S.N.) de a folosi un procedeu nu prea obișnuit în Franța, dar curent în țările anglo-saxone, oferta publică de cumpărare, pentru a încerca să obțină controlul asupra societății Saint-Gobain. Operația constă în solicitarea, peste capul consiliului de administrație al societății vizate, a deținătorilor acțiunilor ei, oferindu-li-se pentru ele un preț superior cursului bursei. Cum însă pentru a răscumpăra astfel, după canoanele clasice ale genului, cele 3 366 000 de titluri Saint-Gobain necesare pentru scopul urmărit, B.S.N. ar fi trebuit să dispună de aproximativ 770 milioane de franci, ceea ce comportă riscuri (dacă oferta de cumpărare eșuează ?), a recurs la o variantă inedită și ingenioasă. A oferit celor 200 000 de deținători ai acțiunilor Saint-Gobain să schimbe aceste titluri contra obligații B.S.N. convertibile după trei ani : dacă formula reușește, B.S.N. ajunge să controleze Saint-Gobain, iar acționarii acesteia își păstrează implicit calitatea ; dacă nu reușește, B.S.N. va putea doar parafraza formula istorică „totul e pierdut, afară de onoare", spunînd „nimic nu-i pierdut, afară de ceva din prestigiu". Dar un prestigiu nițel ciuntit în urma unei operații de bursă se recuperează tot în operații de bursă. Mai cu seamă cînd e vorba despre o societate ca B.S.N., care nu se consideră moștenitoare a unei tradiții istorice.

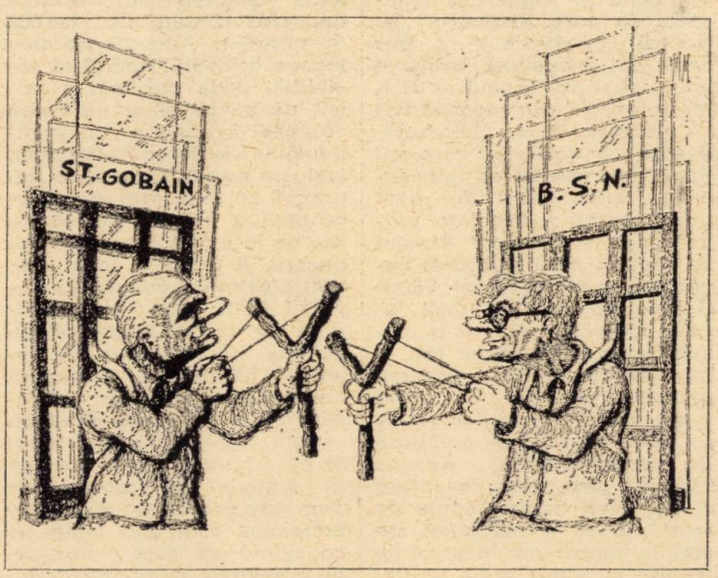

Geamgii...

(Din **L'Express**)

Sub semnul exclusiv al rentabilității...
Președinte : nepotul firmei Souchon, Antoine Riboud

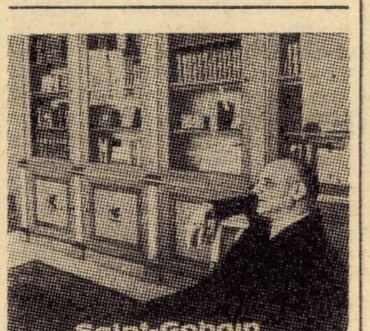

Trei secole, perfecție, rafinament...
Președinte : contele Armand de Vogüé

„DIN APELE ACESTOR OGLINZI, TREI SECOLE VĂ PRIVESC"

Cu Saint-Gobain e altceva. S-a și spus că înfruntarea dintre cele două societăți este aceea dintre capitalismul de tip vechi și capitalismul modern. În realitate, Saint-Gobain nu este o întreprindere sclerozată, deși originile ei trebuie căutate cu trei veacuri în urmă, în anii domniei lui Ludovic al XIV-lea...

În 1661, moartea cardinalului Mazarin, care guvernase în numele regelui timp de șaptesprezece ani (Ludovic se urcase pe tron la cinci), permitea și impunea tînărului monarh să-și ia în serios meseria de rege. Una din primele sale măsuri a fost disgrațierea mai marelui peste finanțe, Fouquet — și pentru că acesta confunda vistieria țării cu a sa proprie și, zice-se, pentru că din banii delapidați organiza serbări și făcea operă de Mecena cu un fast care punea în umbră curtea regală. Oricare ar fi fost motivările intime, măsura era binevenită — cu atît mai mult cu cît succesorul lui Fouquet a fost Colbert. Gospodar chibzuit și ministru harnic, acesta a pornit să pună rînduială nu numai în finanțele, ci în întreaga economie a țării, preocupat de ceea ce astăzi am numi industrializarea și modernizarea ei. A dus o adevărată campanie pentru crearea de manufacturi și, spre convingerea nobililor, pe care dorea să și-i asocieze dar care considerau înjositoare orice activitate în afara treburilor militare sau a celor bisericești, inventase un argument : industriile nu sînt degradante, mai cu seamă a fierului și a sticlei unde intervine... funcția purificatoare a focului.

Datorită eforturilor lui Colbert, o „scrisoare patentă" a regelui crea în 1665 Manufactura de sticle din Cartierul Saint-Antoine. Treizeci de ani mai tîrziu întreprinderea fuziona, tot pe baza unui ordin regal, cu Manufactura de sticle din Franța. Manufacturile acestea, care au furnizat geamuri, cristale, oglinzi, tuturor palatelor și castelelor construite de Ludovic al XIV-lea, sînt strămoșii actualei Saint-Gobain. Președintele societății, contele Arnaud de Vogüé, s-ar fi putut adresa acționarilor ei evocînd Galeria Oglinzilor din palatul de la Versailles, cam așa cum Napoleon vorbea soldaților săi luînd mărturie piramidele egiptene : „Din apele acestor oglinzi, ar fi putut spune **mutatis mutandis** președintele, trei secole vă privesc..." N-a făcut-o. Poate pentru că, purtător al unui nume de veche aristocrație franceză, va fi avînd puțină simpatie pentru elocvența napoleoniană. Poate, mai cu seamă, pentru că în polemica purtată cu B.S.N., a ținut nu să amintească antecedentele glorioase ale societății, ci să demonstreze că în materie de „modernitate" Saint-Gobain nu stă mai prejos de rivala sa. Fără îndoială însă, triseculara biografie a firmei gîdilă plăcut amorul propriu al unora dintre deținătorii de (fie și puține) acțiuni, iar altora dintre ei le inspiră încredere în soliditatea afacerii. Nu fără motive de ordin mai puțin sentimental. După cîteva transformări succesive eșalonate din veacul trecut și pînă în ultimii ani, pentru a se adapta unor condiții generale în continuă schimbare, Saint-Gobain revendică astăzi titlul mondial de „nr. 1 al sticlei" (cifră de afaceri în 1968 : 3 miliarde de franci). Dacă la aceasta se adaugă activitățile grupului în filialele sale, directe sau indirecte, precum și în alte domenii — petrol, chimie, hîrtie, textile artificiale — se ajunge la o cifră de afaceri globală de nivelul a 8 miliarde realizată în 143 uzine din 12 țări.

Ca să ne întoarcem la sticlă — aceasta a fost doar miza înfruntării — specialiștii afirmă că, într-adevăr, doar două firme pe lume sînt „challengeri" serioși pentru Saint-Gobain : societatea engleză „Frații Pilkington" și grupul „Owen" din Illinois (S.U.A.). Ambele nume au fost rostite, vom vedea — deși în ordini de idei cu totul diferite — în legătură cu operația inițiată de B.S.N.

CÎND AMBALAJUL NU VINDE CI CUMPĂRĂ PRODUSUL DE AMBALAT

B.S.N. poate revendica o vîrstă de „numai" un secol dacă se referă la societățile din fuzionarea cărora s-a născut în 1965 : Boussois, din nord, și Souchon-Neuvesel, din Lyon, care a dat firmei și pe combativul său președinte, Antoine Riboud. Cifra →

de afaceri pe care B.S.N. o reprezintă este mult mai mică decît a adversarului : 2 miliarde. Şi aci însă se includ, în afară de sticlărie, o serie de alte ramuri (cel mai caracteristic este poate rolul B.S.N. în exploatarea apelor minerale de la Evian : altădată, se întîmpla ca o mare industrie să-şi fabrice ea însăşi ambalajul ; astăzi, cînd se spune că „ambalajul vinde marfa", se întîmplă ca producătorul de ambalaj, dacă are dinamismul necesar, să devină propriul lui furnizor al produsului de ambalat — în cazul de faţă apa de îmbuteliat). Şi interesele B.S.N. depăşesc larg frontierele Franţei : în Olanda, de pildă, deţine „poziţii de forţă", în America Latină e cam la egalitate cu Saint-Gobain. Cîştigurile firmei (amortizare şi beneficiu net) au fost în perioada 1963—1967 de 12,8 la sută faţă de 9,2 la sută pentru Saint-Gobain. „Noi facem multe cercetări, balanţa noastră de brevete este pozitivă", subliniază contele de Vogüé. Este adevărat : Saint-Gobain posedă un sector de cercetări remarcabil, căruia îi consacră 60 de milioane de franci anual. B.S.N. acordă numai 10 milioane cercetării şi importă utilaj, cumpără brevete. Invocînd rentabilitatea, Antoine Riboud declară : „E adevărat, achiziţionăm utilaje şi procedee care sînt cele mai bune din lume, şi care ne permit să producem mai ieftin, să vindem mai bine".

Aci e potrivit să apară numele lui Alistair Pilkington, inventatorul unui nou mod de a fabrica sticla plată.

Sub această denumire se înţelege şi sticla pentru ferestre şi sticla pentru oglinzi, mai transparentă, „mai nobilă" scrie un reporter inspirat. Şi, firește, mai scumpă : cele două feţe trebuie să fie absolut paralele, şlefuite cu migală, ceea ce presupune două operaţii lente, costisitoare. Observînd întîmplător o picătură de grăsime care plutea pe apa spălătorului de vase, Pilkington se comportă ca Newton după căderea mărului : începu să mediteze la ce văzuse. Nu a descoperit de pildă că un lichid mai uşor se ridică deasupra unui lichid mai greu, între altele probabil pentru că învăţase asta din şcoală, dar, mare fabricant de sticlă, a căpătat punctul de plecare pentru o tehnică nouă pe care specialiştii o numesc „float glass" (to float = a pluti) : sticla, turnată pe o baie de cositor în fuziune, într-o atmosferă de gaz azotat, iese netedă şi transparentă. Nu chiar de perfecţia pe care o dau vechile procedee — dar cu 20—30 la sută mai ieftină. B.S.N. posedă o instalaţie de „float" în Franţa.

Şi Saint-Gobain de altfel, dar în alte ţări vest-europene: trei instalaţii de „float" în funcţiune şi două în construcţie. Nu în Franţa, arătînd că o anumită clientelă a firmei cere sticlă absolut fără defect şi că, pînă la punerea la punct a unei tehnici care să asigure această perfecţiune, Saint-Gobain rămîne fidelă experienţei sale. Cum însă de peste 60 de ani există între Saint-Gobain şi fondatorii care au constituit B.S.N., apoi între Saint-Gobain şi B.S.N., un acord de cartel, împărţirea pieţei permitea fiecăruia dintre parteneri să-şi orienteze producţia în raport cu debuşeele de care dispunea. „Le Nouvel Observateur" a pus celor doi preşedinţi aceleaşi nouă întrebări, făcînd un larg tur de orizont al preocupărilor lor actuale. Prima întrebare, despre convorbirile care au durat aproape un an între firmele respective : au avut drept obiect o asociere parţială sau completă ? Arnaud de Vogüé : „Nici umbră de negociere între B.S.N. şi Saint-Gobain în vederea unei fuziuni. Datorită punerii în comun în una sau două ţări a organismelor pentru vînzarea anumitor produse de sticlă plată, avem de multă vreme de discutat cu B.S.N. probleme de comercializare". Antoine Riboud : „Am avut convorbiri şi negocieri asupra căilor de restructurare a industriei sticlei în raport cu răsturnările tehnice şi schimbările ce decurg din tratatul de la Roma... În esenţă dl de Vogüé era de acord cu o restructurare în afara Franţei. În R.F.G., în Spania, în Brazilia, da — în Franţa, nu. Din cauza tradiţiei. Acasă, trebuia să rămînem «clandestini»".

SPECTACOL, CULISE ŞI CRONICĂ

Lupta publică începe la 23 decembrie, cînd apare în ziare comunicatul prin care B.S.N. lansează acţionarilor societăţii Saint-Gobain oferta sa de cumpărare. Luptă homerică, s-a spus. Mai mult sau mai puţin : eroii lui Homer se invectivau înainte de a se încăiera, în lumea business-ului contemporan invectiva apare după primele lovituri, se adresează mai puţin adversarului cît unui public în ochii căruia caută să-l minimalizeze — şi se exercită cu contribuţia masivă a arsenalului publicitar. La 30 decembrie Saint-Gobain publică la rîndul său în presă o scrisoare adresată acţionarilor, invitîndu-i — firește în termeni mult mai tehnici — să nu dea vrabia din mînă pe cioara de pe gard. Dar încă înainte de această dată, cîteva zile numai după comunicatul B.S.N., Saint-Gobain a luat contact cu „Publicis", în ordinea mărimii a doua agenţie franceză de acest tip, dar poate cea mai dinamică, mai imaginativă — iar B.S.N. cu agenţia „Havas", care ocupă locul nr. 1. „Publicis" turnează repede în uzinele Saint-Gobain scurt-metraje documentare în culori şi le difuzează în cîteva săli, „Havas" îşi organizează campania pe tema fuziunii, sub deviza „Industria franceză a sticlei va fi prima din lume" ; fiecare închiriază pentru clientul său sferturi şi jumătăţi de pagini de ziar, pagini întregi, pagini duble, pentru a publica îndemnuri contrare adresate acţionarilor societăţii Saint-Gobain, pentru a răspunde în sens contrar ipoteticelor întrebări ale acestora. Apogeul competiţiei publicitare rămîne, prin ineditul ei, operaţia „uzina deschisă" organizată în toate unităţile Saint-Gobain duminică 12 ianuarie : 120 000 de vizitatori. Afluenţă de asemenea la sediul social al societăţii, unde publicul e primit de un batalion de tinere călăuze îmbrăcate în „vert-bouteille" şi de cadrele firmei, inclusiv preşedintele care împreună cu colaboratorii săi apropiaţi a coborît din birourile de la etajul şase ale conducerii. A doua zi însă, luni, contralovitură : conferinţă de presă B.S.N. Bine : joi, conferinţă de presă Saint-Gobain. În ajun, Saint-Gobain a şi deferit Tribunalului comercial din Paris firma B.S.N., sub acuzarea că încearcă să încalce atît reglementarea franceză cît şi cea a Pieţei comune în materie de monopoluri. Cum însă procedura aleasă de reclamant este una lentă, se consideră că este vorba tot de o operaţie publicitar-psihologică menită să influenţeze pe deţinătorii de acţiuni. Duelul continuă în zilele următoare, în scris şi oral, prin campanii de afişaj, prin reuniuni organizate de o parte şi de cealaltă la Paris şi în provincie. Într-un asemenea ritm încît „L'Express" nota, referindu-se la data-limită a ofertei de cumpărare : „Unii se întreabă dacă statele majore ale sticlei franceze nu vor fi decimate de depresiune nervoasă înainte de fatidicul 27 ianuarie".

Şi nu este vorba numai de ritmul acestui foarte zgomotos spectacol ci şi de culisele în care războiul nervilor se poartă deopotrivă. La un moment dat, unii specialişti afirmă că, potrivit informaţiilor lor — aici apare numele grupului „Owen" — B.S.N. ar avea, direct sau indirect, legături cu acest grup american. Fapte verificate ? Ipoteză construită pe aprecierea că B.S.N. neavînd capacitatea de a înghiţi întregul „imperiu" Saint-Gobain, îşi propune să-l dezmembreze păstrînd numai sticla, şi, chiar în acest domeniu, numai unităţile rentabile (uzina din S.U.A. deficitară, „ar găsi uşor cumpărători" la faţa locului) ? Zvon lansat de Saint-Gobain pentru a stîrni în favoarea sa solicitudinea protecţionistă a guvernului ? Mister nedezlegat pînă la ora cînd închidem revista. Alt mister : cumpărăturile masive de titluri Saint-Gobain efectuate în tot acest timp la Bursa din Paris de unul şi acelaşi personaj. Misterios nu e personajul, pe care de altfel „Le Figaro" l-a identificat şi fotografiat : îl cheamă Jacques Simon, lucrează ca procurist al unui agent de schimb, Petit de Reimpré. Dar pentru cine a lucrat Petit de Reimpré ? Numele adevăratului cumpărător a rămas necunoscut. Antoine Riboud declară că, după evaluări aproximative, ar fi vorba de vreo 2 milioane de titluri (460 milioane de franci) şi lasă să se înţeleagă că Saint-Gobain însăşi le-ar fi putut achiziţiona pentru a lua acţionarilor săi posibilitatea de a opta. Dar dacă, dimpotrivă, B.S.N., nesigur de reuşita operaţiei pe care a declanşat-o, ar fi încercat astfel — deşi Riboud afirmă că de la 21 decembrie B.S.N. nu a cumpărat nici un titlu Saint-Gobain — să-şi asigure măcar o parte din acţiunile rîvnite, tot pentru a restrînge sfera de opţiune a acţionarilor ? Dar dacă a apărut un „al treilea" ?

Aceste întrebări, şi altele, vor primi — poate — răspuns în februarie. Luni noaptea la orele 24, opţiunea s-a încheiat. Rezultatele vor fi cunoscute către jumătatea lunii viitoare, după ce vor fi fost îndeplinite o seamă de formalităţi. Fără îndoială însă că discuţiile şi controversele între cronicarii vieţii economice franceze vor continua. Pentru că, dincolo de furtuna dintr-o „menajerie de sticlă", cu totul alta decît a eroinei lui Tennessee Williams, sînt în competiţie două concepţii, două metode, două stiluri de gestiune. În „Le Nouvel Observateur", profesorul Maurice Duverger, după ce analizează originile celor două societăţi, structura socială a conducerilor lor respective, caracteristicile lor, conchide că înfruntarea B.S.N.—Saint-Gobain „e pasionantă de urmărit" pentru că alegerea pe care o vor face acţionarii „va arunca o oarecare lumină asupra gradului de evoluţie al burgheziei franceze în materie industrială". În acest sens, şi Giscard d'Estaing a vorbit despre „un referendum". Trebuie să se ţină seama însă că micul acţionar (care este în general ceea ce se cheamă un francez mijlociu—funcţionar de pildă sau liber profesionist sau negustor) are în materie de economie contemporană noţiuni destul de imprecise şi păreri destul de întîmplătoare pentru ca zgomotoasa polemică publicitară dintre cele două societăţi să-l fi ameţit : opţiunea lui, oricare ar fi, va rămîne deci neconcludentă. În plus, opinii în materie economică mai au, dincolo de acţionarii unei societăţi, şi salariaţii ei : 100 000 la Saint-Gobain, 40 000 la B.S.N. De altfel, opiniile acestor categorii direct interesate s-au exprimat : partidul comunist, principalele centrale sindicale — Confederaţia Generală a Muncii şi „Force Ouvrière" — au cerut naţionalizarea industriei franceze a sticlei. Pentru că articolul lui Pierre Drouin în „Le Monde" spune drept : nu în concluzii, ci în titlu. Se cheamă „Un nou capitalism sălbatic".

Florica ŞELMARU

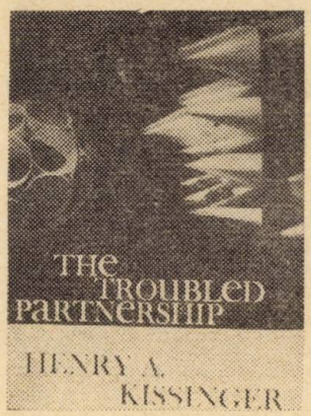

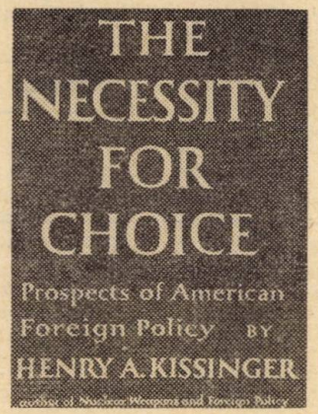

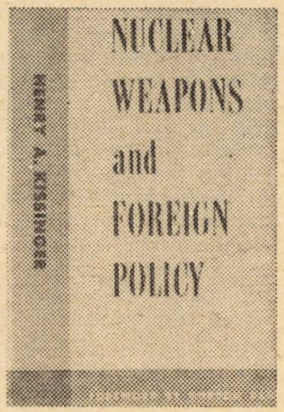

un teoretician în subsolul CASEI ALBE

Eugen Preda

Primii pași ai președintelui Statelor Unite duc, de regulă, după preluarea funcției, în aripa de vest a Casei Albe. Aici, la subsol, se află unul din locurile cele mai inaccesibile din lume. Pătrunderea în acest lăcaș, denumit prozaic „Situation Room" (în traducere aproximativă „Camera situației") constituie o premieră pentru noul președinte, chiar dacă este familiarizat în general cu sediul puterii executive, cum s-a întîmplat cu fostul și cu actualul ocupant al Casei Albe. Hărți strict-secrete, echipamente electronice și mijloace de comunicații ultra-perfecționate creează o ambianță super-modernistă acestui centru de comandament, la care parvin cele mai importante informații de la Departamentul de Stat, Pentagon, C.I.A., și de unde pot pleca directive-fulger.

„Ochiul" președintelui pentru „Situation Room" era personificat pînă acum de asistentul special pentru securitatea națională. Printre consilierii Casei Albe, el a ocupat în cursul ultimelor administrații un rol de prim plan în elaborarea politicii externe și militare. La începutul lunii decembrie 1968, cînd Richard Nixon l-a desemnat pentru acest post pe profesorul Henry A. Kissinger, președintele-ales a declarat ziariștilor : „Sub conducerea d-rului Kissinger va avea loc o reorganizare și restructurare completă a întregului mecanism al Casei Albe de planificare a securității". Unul dintre ziariștii prezenți l-a întrebat prompt pe noul desemnat dacă este adept al „liniei dure" în politica internațională. Răspunsul profesorului s-a limitat la invitația de a-i citi lucrările.

Miezul acestor lucrări, fie că se referă la Metternich și Europa post-napoleoniană („A World Restored", 1957), la generalul de Gaulle (vast articol apărut în „Harper's Magazine" la începutul anului 1966) ori la cancelarul Bismarck (studiu publicat în ultimul număr al revistei Universității Harvard — Daedalus), fie că abordează tematica politicii Statelor Unite, îl constituie, direct sau indirect, problema formulării, exercitării și aplicării puterii de stat americane în lumea contemporană.

„NOUL CLAUSEWITZ"

Ascensiunea profesorului Kissinger este urmarea unui fenomen care s-a manifestat în Statele Unite încă în primii ani ai deceniului al patrulea, și anume atragerea unor oameni de știință în umbra puterii, în vederea elaborării politicii oficiale. Cînd un reporter newyorkez a folosit pentru prima oară termenul de „brain trust" („trustul creierului") pentru a descrie un mic grup de profesori și alți experți care l-au asistat pe F. D. Roosevelt în campania electorală din 1932 și care ulterior au jucat un rol de seamă în trasarea politicii prezidențiale, el nu bănuia, desigur, că o formulare gazetărească avea să definească un concept al mecanismului puterii.

Născut în 1923 la Fuerth, în Germania, Kissinger emigrează la vîrsta de 15 ani, împreună cu părinții săi în Statele Unite, pentru a scăpa de persecuțiile regimului hitlerist. În 1943 devine cetățean american și în același an se înrolează în armată. După trei ani de serviciu militar, dintre care unul și jumătate în contraspionajul armatei americane din Europa, se dedică studiilor. Extrem de meticulos, tenace, făcînd dovada unui profund spirit analitic, urmează cu succes cursuri la New York și Harvard, pe care, după absolvire, le încununează cu un doctorat în filozofie.

Aproape îndată Kissinger este atras în „laboratoarele" centrului de putere din New York, oraș în care acționează financiarii și juriștii ce reprezintă, după opinia istoricului Arthur Schlesinger, inima sistemului social american și ale cărui „organizații de fațadă (sînt) fundațiile Rockefeller, Ford și Carnegie, și Consiliul pentru relații externe..." („A Thousand Days", Mayflower Dell, London, 1967, p. 115).

La mijlocul deceniului trecut, schimbările în raportul de forțe pe plan mondial în favoarea socialismului, procesul de prăbușire a colonialismului, construirea de arme nucleare de către Uniunea Sovietică și dispariția invulnerabilității militare a Statelor Unite, aduseseră pe primul plan al preocupărilor cercurilor politice și economice de peste ocean problema impasului doctrinelor strategice postbelice americane și necesitatea elaborării unei doctrine care să definească țelurile și mijloacele politicii imperialiste în noile condiții. În diferite formații care reuneau în mare parte aceiași oameni, mai multe „trusturi ale creierului" au trecut la elaborarea de recomandări în sensul reevaluării politicii externe americane. Din această a doua jumătate a deceniului trecut datează de altfel trei studii ample : „Raportul Gaither", „Raportul Rockefeller", și volumul lui Kissinger **„Armele nucleare și relațiile externe"** [1]. Primul studiu n-a fost dat niciodată publicității, deoarece, după cum s-a afirmat la vremea respectivă în presa americană, el recomanda războiul preventiv. La elaborarea celui de-al doilea a participat și H. Kissinger, care în anii 1956 și 1957 a fost director al proiectului special de studii al Fundației Rockefeller. În aceeași perioadă Kissinger a participat la activitatea unui grup de studii constituit de influenta organizație particulară „Consiliul pentru relații externe", care a deliberat timp de un an și jumătate în legătură cu dezvoltarea armelor nucleare și efectele lor asupra strategiei militare și politicii externe. La discuții au participat unii dintre cei mai de seamă oameni de afaceri, experți științifici și militari americani, iar dr. Kissinger a fost însărcinat să sintetizeze, în calitate de director de studii, concluziile.

Volumul a avut un profund ecou și autorul lui a fost calificat drept „un nou Clausewitz". Probabil că această etichetă nu l-a impresionat prea mult. De altfel, ulterior, presa americană a atribuit-o și altui teoretician „termonuclear", H. Kahn. Fapt este că volumul

[1] „Nuclear Weapons and Foreign Relations", Harper & Brothers, New York 1957.

→

lui Kissinger a formulat pentru prima oară o analiză amplă a ceea ce implica pentru Statele Unite întemeierea strategiei numai pe războiul nuclear global („doctrina represaliilor masive") și pleda în favoarea unei strategii mai elastice. El atrăgea atenția : *„Istoria demonstrează că superioritatea în doctrina strategică a fost izvorul victoriei cel puțin tot atît de des ca și superioritatea în resurse"*. În condițiile în care *„puterea și rapiditatea armelor moderne au pus capăt tradiționalei noastre invulnerabilități"*, analiza critică a politicii militare americane este însoțită de o largă examinare a efectelor folosirii armelor nucleare. Pentru Kissinger, necesitatea unei noi doctrine are în vedere depășirea stării de paralizie decurgînd pentru Statele Unite din alternativa război nuclear global sau nefolosirea armelor nucleare ca instrument al politicii externe : *„Esența impasului nuclear constă în faptul că reține cele două superputeri de la lansarea unui război global, deoarece fiecare poate forța pe celălalt să plătească un preț exorbitant pentru victorie"*. Deosebit de preocupat se arată autorul de faptul că acest impas are ca efect paradoxal creșterea rolului țărilor mici, nenucleare, în viața internațională. *„Puterea armelor moderne a făcut ca războiul (nuclear) global să devină nefolositor ca instrument al politicii, exceptînd actele de disperare"*. Diagnosticul fiind pus, prescripția se înscrie în logica acelei școli de gîndire a imperialismului american care năzuia la menținerea armei nucleare ca instrument al politicii. În consecință, fără a renunța la războiul nuclear global, noua strategie urma să includă cu preponderență sprijinirea pe războiul „limitat", inclusiv nuclear. În felul cum definește *„războiul limitat"* acesta *„nu este o alternativă la represalii masive, ci un lucru complementar"*. Adaptarea strategiei americane la doctrina „războaielor limitate" nu era de natură să lichideze „impasul nuclear", ea avea în schimb darul de a deschide noi posibilități, în ce privește presiunile atît în domeniul politicii externe cît și în cel al intensificării cursei înarmărilor.

În 1958, la Universitatea Harvard a luat ființă Centrul pentru problemele internaționale. Kissinger a devenit membru al acestui Centru, profesor de științe politice, director al programului de studii privind problemele militare și director executiv al seminarului internațional de pe lîngă Universitatea Harvard. În anii 1958—1959 a fost secretar științific al unui „grup de discuții" privind probleme politice și strategice. Din această colaborare a rezultat un nou volum : **„Necesitatea alegerii"**[2], în care reconsidera o parte din premisele pe care se întemeia cartea sa precedentă. Faptul e normal. Nici nu apucase să se usuce cerneala volumului pe care-l publicase în 1957, și, chiar în acel an „sputnik"-ul dăduse o nouă dimensiune întregii dezbateri în jurul problemelor strategice. Apariția rachetelor intercontinentale și frămîntările care au început în N.A.T.O. provocau adevărate convulsii în cercurile politice și militare americane. Țelul noului studiu apare și mai ambițios : *„Această carte reprezintă o încercare de a evidenția unele probleme majore care confruntă politica externă americană în una dintre cele mai critice perioade ale istoriei americane"*. Pentru dr. Kissinger, Statele Unite erau în fața unor opțiuni capitale, a necesității alegerii drumului, deoarece *„noi nu sîntem atotputernici. Noi nu mai sîntem invulnerabili. Remediile ușoare s-au spulberat. Trebuie să fim pregătiți să facem față complexității (...) Conducerea noastră este pusă sub semnul întrebării chiar de către aliații noștri"*. Autorul apreciază că, în mare măsură, această situație era inevitabilă ; în același timp însă, el consideră că la baza deteriorării poziției Statelor Unite se află faptul că *„nouă ne lipsesc o doctrină strategică și o politică militară coerente"*. Din multe pagini ale cărții, autorul apare mai puțin ca un „nou Clausewitz" și mai mult ca o pesimistă Casandră. Critica lui îmbrățișează domenii extrem de variate — de la sterilitatea diplomatică și pînă la neînțelegerea proceselor ce au loc în noile țări independente. Terapia pe care autorul o preconizează nu diferă însă esențial de cea exprimată cu patru ani înainte. Recurgînd la șabloanele vocabularului „războiului rece", la clișee anticomuniste de mult uzate, cartea desfășoară pe larg teoria „războiului limitat", considerat aproape ca un panaceu pentru toate dificultățile cărora le are de făcut față politica imperialismului. Totodată, aici se insistă asupra dezvoltării forțelor armate convenționale, care *„nu trebuie considerate ca o substituire a capacității de a desfășura războiul nuclear limitat, ci complementară acesteia"*.

Elementul nou al cărții îl reprezintă cercetarea situației relațiilor din N.A.T.O. Ca și pentru alți autori americani, și pentru Kissinger Europa înseamnă numai partea vestică a continentului. Mai mult chiar, apartenența la blocul nord-atlantic pare a fi singura în măsură să confere unei țări caracter european. Dr. Kissinger constată că *„în orice alianță, pericolul este întotdeauna prezent deoarece există tot atîtea focare de presiune cîte state suverane există. În fond, însăși esența suveranității constă în capacitatea de a adopta acțiuni independente"*. Pentru autor, *„soluția logică a problemei strategice a N.A.T.O. ar fi o specializare a funcțiunilor prin care noi ne-am concentra asupra forțelor nucleare, iar aliații noștri asupra armamentului convențional"*. Numai că o asemenea soluție nu îi apare acceptabilă pentru a fi oficializată de către membrii europeni ai N.A.T.O. De aceea, opinează să fie întreprinși *„pași drastici în direcția unei mai mari integrări politice (...), în direcția unei Confederații a Atlanticului de Nord"*. Sînt schițate măsuri pentru folosirea sub auspiciile N.A.T.O. a armamentului nuclear cît și a creării unor instituții federale *„oricît de atenuate ar fi acestea la început"*. Totodată sînt enunțate aici elementele unei ofensive diplomatice, mai ales în problema germană, nu atît în vederea ajungerii la o soluție, autorul îndoindu-se el însuși că tezele sale ar putea fi acceptate, cît pentru a demonstra o poziție activă. De aceea, nu pare de fel surprinzătoare una din concluziile de bază ale „Necesității alegerii" : *„Ceea ce ne este necesar chiar mai mult decît o politică diferită, este un stil diferit, o atitudine mai dinamică"*.

STUDIIND RELAȚIILE S.U.A. CU ALIAȚII

Cea de-a treia lucrare a lui Kissinger consacrată politicii americane apare după un interval de alți patru ani. Încadrarea lui Kissinger în Administrația Kennedy a fost episodică, deși unele din ideile sale au contribuit la anumite formulări ale politicii oficiale. El colaborează la „Studiile de politică atlantică" desfășurate sub auspiciile Consiliului pentru relații externe și finanțate de către Fundația Ford, precum și la cercetări ce îi sînt facilitate de Fundația Carnegie. Rezultatele acestei noi runde de studii sînt încorporate în volumul **„Asocierea frămîntată"**[3]. Bilanțul politicii atlantice apare întunecat, deoarece *„pentru prima oară de la război există o amenințare deschisă nu atît la adresa aplicării tehnice a planurilor americane, cît asupra validității concepțiilor americane"*. Vetoul opus de președintele de Gaulle în ianuarie 1963 intrării Marii Britanii în Piața comună a spulberat așteptările conducătorilor americani într-o apropiată asociere atlantică mai strînsă. Făcînd un amplu catalog al divergențelor din N.A.T.O. și al temerilor crescînde ale partenerilor mai mici față de evoluția politicii americane, autorul, deși ocolește factorul primordial al influenței evoluției raportului de forțe dintre cele două sisteme, atrage atenția publicului său : *„Nici un om nu are puterea ca el singur să disloce Alianța (atlantică). Schimbări fundamentale au avut loc în ponderea relativă a Europei (occidentale) și Statelor Unite, în natura alianțelor și în caracterul strategiei. Relațiile dintre aliați vor trebui să fie adaptate noilor condiții, indiferent cine va guverna la Paris sau la Washington"*.

Pentru aceasta, și mai ales în vederea acceptării schemei pe care o propune, dr. Kissinger se adresează *„acelor americani"* care au *„nostalgia modului de a acționa ca atunci cînd America ocupa poziția dominantă și Europa era neputincioasă"*, atrăgîndu-le atenția că *„perioada hegemoniei americane s-a încheiat la sfîrșitul anilor '50 și începutul actualului deceniu"*. Prezentul cadru internațional, mutațiile care s-au produs și care au un caracter ireversibil, implică după opinia autorului ca politica americană să acționeze ferm *„în direcția transformării alianței atlantice într-o comunitate"*. Premisele de la care el pornește pentru a efectua această demonstrație prezintă interes deoarece ele dezvăluie motivele reale ale eforturilor de a asigura predominanța americană printr-un „Commonwealth atlantic" : *1) „Nici un aliat nu e pregătit să-l lase pe altul să negocieze asupra a ceea ce consideră a fi interese vitale" ; 2) „negocierile cu răsăritul se vor dovedi sterile.*

[2] „The Necessity of Choice. Prospects of American Policy", Harper & Brothers, New York, 1961.

[3] „The Troubled Partnership. Re-Apprisal of the Atlantic Alliance". McGraw-Hill Book Company, New York — London — Toronto, 1965.

atîta timp cît ele nu vor merge mînă în mînă cu stabilirea unor ţeluri politice comune şi instituţii care să le realizeze"; 3) „exigenţele noii tehnologii se ciocnesc de concepţia tradiţională a suveranităţii naţionale". În fapt, se încearcă şi printr-o astfel de aserţiune să se solicite acceptarea limitării suveranităţii de către ţările mai puţin puternice din N.A.T.O., în concepţia lui Kissinger, menţinerea atributelor suveranităţii de către aceste ţări fiind principalul obstacol în calea unei „comunităţi atlantice" dominate de S.U.A. Analiza minuţioasă a relaţiilor Statelor Unite cu Franţa, Marea Britanie, R.F.G., încearcă să delimiteze punţi care să restabilească coeziunea N.A.T.O. Astăzi, se poate constata că opţiunile pe care le-a oferit Kissinger nu au fost reţinute, deşi ele au alimentat şi alimentează încă nu puţine dintre planurile dezbătute în cercurile N.A.T.O. Pînă la realizarea „Commonwealthului atlantic", dr. Kissinger cere Statelor Unite să cedeze aliaţilor ceva din controlul absolut asupra folosirii armelor nucleare, văzînd în instituirea Forţelor nucleare multilaterale *„principalul efort american de a restabili coeziunea N.A.T.O."*. Dacă autorul este convingător în criticarea inconsistenţei şi contradicţiilor doctrinelor americane, soluţiile preconizate, subordonate strategiei bazate pe arma nucleară ca element esenţial al politicii externe, rămîn tributare cursului care duce la menţinerea încordării internaţionale. Chiar atunci cînd propune „îmbunătăţirea" mecanismului N.A.T.O., aparent pentru a veni în întîmpinarea aliaţilor europeni, el nu întrevede aproape nici un rol pentru ţările mai mici, ci doar o pondere sporită pentru ţările mai mari. Totodată, Kissinger recomandă conducătorilor americani mai multă suplete diplomatică în relaţiile cu aliaţii din N.A.T.O.

Cu toate că preocupările sale cunoscute au fost consacrate problemelor generale ale strategiei nucleare şi ale revitalizării N.A.T.O., dr Kissinger — fără a participa efectiv, din 1962, la activitatea administraţiei — a îndeplinit o serie de misiuni legate de principala problemă a politicii americane din ultimii ani : agresiunea în Vietnam. „Din 1965, el a efectuat trei călătorii în Vietnam (la Saigon) pentru Administraţia Johnson" („Time", 13 decembrie 1968). Ziaristul francez Jean Lacouture relatează pe de altă parte că, în calitatea sa de consilier politic al lui Nelson Rockefeller, Henry Kissinger „şi-a înmulţit misiunile în Europa şi a jucat rolul unui secretar de stat ocult cînd au fost stabilite contacte la Hanoi, la sfîrşitul lui 1967, îndeosebi de către doi emisari francezi" („Le Nouvel Observateur" 9—15 decembrie 1968).

Înaintea numirii în actuala sa funcţie, dr. Kissinger a scris un amplu articol consacrat problemei vietnameze, articol care a apărut recent în revista „Foreign Affairs", organul Consiliului pentru relaţii externe. Articolul critică politica Administraţiei Johnson în ce priveşte atît conducerea războiului cît şi negocierile de la Paris. Aşa-numita „strategie a uzurii" folosită în Vietnam este atacată deoarece rezultatele ei militare nu pot fi traduse în avantaje politice permanente. *„Indiferent de modul în care ne-am angajat în Vietnam, oricare ar fi aprecierile în legătură cu acţiunile noastre, lichidarea onorabilă a acestui război este esenţială pentru pacea lumii. Orice altă soluţie ar dezlănţui forţe care ar complica perspectivele ordinii mondiale. Noii Administraţii trebuie să i se dea posibilitatea să păşească spre realizarea unei păci care să ofere poporului vietnamez acel element pentru care luptă de mult : posibilitatea de a-şi hotărî singur destinul".* Cum însă aceleaşi cuvinte pot avea, şi în fapt au, o valoare diferită în raport cu sensul ce li se acordă, fondul problemei apare mai clar atunci cînd autorul articolului încearcă să enunţe cum ar trebui să se desfăşoare, după concepţia lui, aceste negocieri. El pledează pentru altă procedură decît cea conturată pentru conferinţa de la Paris. Astfel, Conferinţa în patru ar trebui considerată în primul rînd ca şedinţă plenară, menită a conferi un caracter legal activităţii a două comitete negociatoare, care nu trebuie să fie create în mod oficial şi care s-ar putea întîlni chiar şi în secret : a) între Hanoi şi Washington — cu privire la evacuarea trupelor străine din Vietnamul de sud ; b) între Frontul Naţional de Eliberare şi Saigon — pentru a discuta structura internă a Vietnamului de sud. Un al treilea organism ar putea fi o conferinţă internaţională care să stabilească căile de garantare a acordurilor la care s-a ajuns în cele două comitete. Rămîne de văzut dacă această tactică va fi însuşită de noua Administraţie. Cert este că prima misiune încredinţată de R. Nixon lui H. Kissinger încă la sfîrşitul lunii trecute, în calitate de coordonator al unui grup alcătuit din vicepreşedintele S. Agnew, secretarul de stat W. Rogers şi şeful Pentagonului, M. Laird, constă în a pregăti un set de opţiuni „realiste" privind politica americană în problema vietnameză.

CONFRUNTAREA PRINCIPIILOR CU PRACTICA ŞI REÎNCĂRCAREA „BATERIILOR INTELECTUALE"

Actualul preşedinte s-a întîlnit pentru prima oară cu dr. Kissinger în decembrie 1967 la o serată oferită la New York de fostul ambasador la Roma, soţia unui defunct magnat al presei, Claire Booth Luce. În timpul campaniei electorale prezidenţiale, dr. Kissinger nu a fost solicitat de către candidatul republican, el continuînd să rămînă consilier al guvernatorului Rockefeller. Alegerea lui pentru funcţia de asistent special pentru problemele securităţii naţionale a fost bine primită de cele mai diferite cercuri ale spectrului politic american. În cursul campaniei electorale, R. Nixon a subliniat că „reconstrucţia N.A.T.O. trebuie să fie pusă în prezent în fruntea agendei acţiunilor americane" şi a insistat asupra creşterii rolului Consiliului Naţional al Securităţii . Instituit în 1947 prin legislaţia care a creat totodată Departamentul Apărării şi Agenţia Centrală de Informaţii (C.I.A.), Consiliul Naţional al Securităţii a fost desemnat să integreze politica militară, diplomatică şi economică. Consiliul Naţional al Securităţii este cel mai înalt for de recomandare a politicii externe şi militare. În componerea lui intră preşedintele, vicepreşedintele, secretarii de stat şi al apărării şi alte personalităţi civile şi militare desemnate de preşedinte. În vremea Administraţiei Eisenhower, Consiliul a căpătat două ramuri subordonate : un organism de planificare şi altul de coordonare a operaţiunilor. Aparatul Consiliului este condus de asistentul special al preşedintelui pentru securitatea naţională şi de un secretar executiv. Sub Administraţia Kennedy, activitatea Consiliului a devenit mai flexibilă, crescînd rolul asistentului special pentru securitatea naţională şi al aparatului său, ceea ce l-a făcut să capete denumirea de „micul departament de stat" al Casei Albe.

De fiecare dată cînd alegerile prezidenţiale se soldează cu o schimbare de administraţie, fie că, legal, preşedintele în funcţie nu mai poate candida, fie că nu mai doreşte să-şi înnoiască mandatul, o organizaţie din Washington, „Brookings Institution's", pregăteşte o culegere de eseuri asupra principalelor probleme cărora urmează să le facă faţă un nou preşedinte. În 1968, eseul final al acestei culegeri a fost încredinţat lui Henry A. Kissinger, manuscrisul [4] fiind încheiat la 27 septembrie anul trecut. Atunci cînd analizează lumea contemporană şi situaţia Statelor Unite, regăsim numeroase din ideile exprimate în cele trei cărţi la care ne-am referit mai sus. Recomandările sînt prudente şi nuanţate, degajînd doar teme de studiat, nu şi soluţii. Kissinger porneşte de la următoarea constatare: *„În domeniul militar lumea a devenit bipolară. Totuşi, era superputerilor se apropie de sfîrşit. Bipolaritatea militară nu a împiedicat multipolaritatea politică, dimpotrivă, a stimulat-o".* O concluzie nouă o reprezintă afirmaţia că războiul preventiv nu mai este de conceput : *„Esenţa puterii a fost camuflată în parte în epoca noastră de enorma superioritate nuclear-strategică pe care America a deţinut-o pînă nu de mult ; un război preventiv părea cel puţin de conceput (aluzia la «Raportul Gaither» este evidentă — n.a.). Acest grad de superioritate nu mai există astăzi ; el nici nu se poate redobîndi în împrejurări previzibile. Crizele viitoare se vor desfăşura pe fundalul unei paritaţi nucleare efective indiferent cum va arăta raportul numeric".* În consecinţă, Kissinger propune o examinare cuprinzătoare a politicii americane de securitate pentru următorul deceniu. Continuînd să susţină integrarea politică vest-europeană, el sugerează ca ţările riverane Oceanului Atlantic să se ocupe oficial, sistematic şi la cel mai înalt nivel de o serie de aspecte ale politicii lor.

Întrucît Kissinger a intrat în angrenajul Casei Albe, opiniile sale nu vor mai fi publice, cel puţin atît timp cît va aparţine eşalonului politic superior. În ce măsură îşi vor pune pecetea asupra procesului decizional, aceasta rămîne a se afla. Oricum, pentru prima oară în cariera lui, Kissinger va fi confruntat cu principiile pe care le stabilea în „Necesitatea alegerii" atunci cînd se referea la participarea la elaborarea politicii a intelectualului, care *„trebuie să-şi păstreze calităţile distinctive şi cele mai cruciale : urmărirea cunoaşterii, mai curînd decît obiectivele administrative...Este în consecinţă esenţial pentru el să se reîntoarcă din cînd în cînd în biblioteca sa ori în laboratorul său pentru «a-şi reîncărca bateriile». Dacă eşuează în a proceda astfel, el se va transforma într-un administrator care se deosebeşte de unii dintre colegii săi numai prin faptul că a fost recrutat din comunitatea intelectuală".*

[4] „Central Issues of American Foreign Policy". Largi extrase au fost publicate la 6 decembrie 1968 de săptămînalul vest-german „Die Zeit".

O nouă carte a lui William Manchester

„Sînt scriitori care se mulțumesc cu un public limitat, a declarat o dată William Manchester, dar eu am visat întotdeauna marele public, publicul lui Dos Passos, al lui Fitzgerald, al lui Steinbeck". E un vis care s-a realizat abia acum.

Multă vreme, Manchester, care este astăzi în vîrstă de 46 de ani, și-a cîștigat existența mai degrabă ca ziarist decît ca scriitor, colaborînd la numeroase reviste americane : „Harper's, „Reporter", „Saturday Evening Post" și în special la „Holliday". În acest răstimp a scris trei romane : „Orașul mîniei", „Umbra musonului" și „Cîștigătorul", care nu au avut însă prea mult succes. Ceea ce i-a deschis calea a fost întîlnirea cu președintele Kennedy în 1961. „Urma să-l văd doar pentru 10 minute, a spus Manchester, și am stat de vorbă timp de trei ore. Am devenit prieteni : Kennedy m-a convins că trăim în vremea comunicărilor directe, nu a parabolelor, și m-a încurajat să părăsesc ficțiunea și să insist asupra biografiilor".

În anii în care visa să devină romancier, Manchester publicase însă un profil al familiei Rockefeller, de la șeful spiței John Rockefeller la nepotul Nelson, și un portret al lui H. L. Mencken, ziarist, directorul unor reviste literare și unul dintre cei mai influenți intelectuali americani de la începutul secolului. În sfîrșit, în 1963 apare „Portretul unui președinte", biografia lui John F. Kennedy. Era primul mare succes internațional al lui Manchester. Cartea a plăcut atît de mult clanului Kennedy încît i-a făcut lui Manchester oferta de a scrie versiunea oficială a familiei Kennedy asupra atentatului de la Dallas. Înainte de apariția cărții, Manchester a fost implicat, după cum se știe, într-o ascuțită polemică cu clanul Kennedy, dar neînțelegerea n-a fost de durată : o mare parte din profiturile de pe urma cărții „Moartea unui președinte" au fost donate centrului de studii „Kennedy" din Harvard. După asasinarea lui Robert Kennedy, Manchester a devenit din nou unul din cei mai pasionați colaboratori și susținători ai centrului.

Acum, William Manchester predă la Universitatea Wesleyan din Middletown. El a anunțat că, după volumul despre Krupp, viitoarea sa carte va trata un subiect din istoria diplomației.

Narațiunea lui Manchester despre dinastia Krupp începe din anul 1500. Amănuntele cele mai suculente se referă la viața membrilor Krupp în epoca lui Bismarck, el oferind o imagine destul de edificatoare asupra întregii epoci și a familiei. Important este însă faptul că au fost riguros documentate pentru prima oară raporturile dintre Alfried Krupp și nazism. La baza cercetării lui Manchester au stat cele 13 587 de pagini ale actelor procesului din Nürnberg și cele 4 200 de documente ale cancelariei Reichului transferate în America. El n-ar fi putut să-și scrie cartea fără ajutorul unor rude „rătăcite" ale familiei Krupp, baronii von Wilmowsky, care au participat la atentatul împotriva lui Hitler din 20 iulie, și fără contribuția unor concurenți ai lui Krupp care cunosc foarte bine dedesubturile secrete ale uneia dintre cele mai puternice și discutate familii din Europa.

Începînd din acest număr, revista „Lumea" publică extrase ample din noua carte a lui William Manchester.

KRUPP

Dinastia armamentelor Krupp, „un nume pe care nu poți să-l pronunți decît lătrîndu-l", a fost timp de trei secole o forță unică în istoria Germaniei și ulterior a lumii.

Primul Krupp, Arndt, a sosit la Essen în 1587. Cel de-al doilea producea 1 000 țevi de tun pe an. Ele s-au acumulat pentru a fi folosite, cu un secol mai tîrziu, în războiul de 30 de ani. Tunurile Krupp au zdrobit Austro-Ungaria în 1866 și Franța lui Napoleon al III-lea în 1870. În primul război mondial, faimoasa „Bertha cea grasă" a lui Krupp a fost tunul care a bombardat Belgia și Parisul.

Între cele două războaie, Gustav, pe atunci șeful uriașului concern al familiei, a subvenționat reînarmarea secretă a armatei germane dinaintea lui Hitler, iar apoi, în 1933, cînd Hitler a preluat puterea, și-a legat soarta de zvastică, pe care a sprijinit-o cu vastele sale resurse financiare. Șase ani mai tîrziu, tancurile și tunurile lui Krupp însoțeau din nou armata germană, spre Est și spre Vest.

Fiul lui Gustav, Alfried, care a aderat la S.S. în 1931, a preluat controlul de la părintele său suferind, pe la mijlocul celui de-al doilea război mondial. Era destinat să fie ultimul din această lungă dinastie de regi ai armamentelor. Avea să fie, de asemenea, cel mai bogat, cel mai enigmatic, cel mai controversat, cel mai singuratic și, poate, cel mai trist.

Cele ce urmează constituie povestea modului în care s-a prăbușit, s-a ridicat din nou și apoi s-a prăbușit iar, definitiv. Există o zicală : „Cînd înflorește Krupp, înflorește și Germania". În 1942, cînd Alfried a preluat conducerea firmei, se părea că și lui și țării le merge bine. Hitler îi răsplătise serviciile făcute celui de-al III-lea Reich, promulgînd așa-numita „Lex Krupp", care stabilea pentru vecie suveranitatea personală a familiei asupra firmei.

De fapt era începutul declinului nazist și, de asemenea, începutul primei prăbușiri spectaculoase a lui Alfried Krupp. Hitler nu putea să înainteze mai departe, spre Moscova. În spatele frontului, în Ruhr, se întîmplase ceea ce era de neconceput. În ciuda tuturor promisiunilor lui Goering, bombardierele engleze începuseră să distrugă Ruhrul și, implicit, fabricile din Essen ale lui Krupp. Atît armata germană cît și așa-zisul „armurier al Reichului" erau supuși unei presiuni masive.

La fel ca și Hitler, noul Krupp și-a căutat adăpost sub pămînt. Unul dintre primele sale acte în calitate de conducător al imperiului familial fusese publicarea unei proclamații în care lăuda „glorioasa istorie a fabricării de arme de către Krupp", subliniind că salariații săi sînt „aderenți activi la ideologia nazistă" și promițînd „răzbunare împotriva aliaților". Dar, ca și führerul, el nu dorea să cadă victimă bombelor aruncate asupra regiunii. A ordonat unei echipe de mineri și ingineri să construiască un bunker Krupp sub vila Hügel, enormul său castel din Essen.

Ascunzătoarea era bizară. Chiar și astăzi, o vizită în anticamera bunkerului său particular uluiește. După ce se deschide o ușă mascată de bibliioteca familiei, vizitatorul coboară o scară abruptă și trece prin camera chinezească, decorată cu lac roșu și negru. Apoi începe un labirint de catacombe îmbrăcate în plăci de faianță albă ; o pivniță ca o cavernă ; bazinul de înot de un verde strălucitor, împodobit cu statui de marmură ; alte plăci de faianță, după care urmează formidabilul portal cu inscripția gotică : „Luftschutzbunker — 50 de persoane". Adăpostul a fost zidit — după război amenința fundațiile castelului — dar, cu 25 de ani în urmă, această ușă ducea spre o altă scară abruptă cu 120 de trepte, pe care noul Krupp o lumina cu ajutorul unei lumînări sau al unei lanterne. O dată ajuns jos, indiferent cu cine se afla, rămînea tăcut, prezența sa fiind marcată doar de vîrful incandescent al țigării.

Faptul că fuma fără încetare, aprinzîndu-și țigară de la țigară, era unul din semnele încordării de care era cuprins. Alt semn era pasiunea lui crescîndă pentru skat, un fel de bridge nemțesc, în care un jucător înfruntă doi oponenți, luptînd, ca să spunem așa, pe două fronturi. (Alți admiratori ai skatului au fost Adolf Eichmann și Wilhelm I. Aproape tot timpul cît a durat bătălia de la Verdun, maiestatea sa a jucat, într-o grandoare singuratică, la Schloss Pless. Pierdea în permanență. Alfried cîștiga însă întotdeauna).

În toate celelalte privințe, autocontrolul lui Krupp era excepțional. În fiecare dimineață, după o partidă de călărie, obișnuia să se așeze la volanul mașinii sale, tip sport, și să caute cu grijă calea printre dărîmăturile provocate de bombardamentele din noaptea precedentă. În timp ce secretarii măturau cioburile de sticlă din biroul său, el primea rapoarte despre pagubele provocate laminoarelor sale, despre creșterea nivelului apei în minele sale de cărbuni, despre distrugerea liniilor energetice. Ordona să se facă reparațiile necesare, trimitea echipe de șoc Krupp la fabricile vitale, la uzinele electrice, expedia oameni și mașini de pompat în mine, distribuia muncitori străini și prizonieri de război pentru lucrările de reconstrucție și rechiziționa echi-

pament nou din uzinele capturate în teritoriile ocupate.

Seara, la 7,30, eleganta sa limuzină B.M.W. era parcată din nou în fața vilei Hügel. Alfried ataca iar provizia de scotch englezesc a castelului. În timpul cinei nu vorbea niciodată. Musafirii săi nu-și puteau da seama la ce se gîndește sau în ce dispoziție este, dat fiind că toți subordonații lui Krupp se străduiau să vorbească încet, cu privirile ațintite spre capul mesei. Motivul cel mai probabil al preocupării gazdei lor era că asculta zgomotul bombardierelor inamice. Dacă veneau, aceasta se întîmpla de obicei cam în momentul cînd se servea coniacul. Cîteva minute după ora 9 seara, sirenele începeau să urle, Krupp își privea stoic ceasul — aici era vorba, de fapt, de afaceri — după care începea bubuitul tunurilor antiaeriene de 88 mm din jurul Ruhrului (fabricate din oțel Krupp și deservite de 100 000 de soldați).

Ca proiectant al primului tun de 88 mm folosit în Spania, Alfried putea să-și dea seama cu precizie de momentul în care raidul se apropia de punctul culminant. Dorea totuși să vadă cu propriii săi ochi. Așezîndu-și cu grijă paharul într-un loc în care, dacă s-ar fi răsturnat, n-ar fi putut păta fața de masă, își conducea musafirii în curtea elegantă, de unde privea aproape cu indiferență cerul. Chiar și copiii știau că era timpul să se refugieze în adăposturi ; deasupra capetelor, negrele avioane de recunoaștere (de tip Mosquito, rapide, cu fuselajul de lemn și cu două motoare) apăreau pretutindeni, acoperind Essenul cu semnale luminoase roșii și verzi și marcînd astfel obiectivele pentru bombardierele Lancaster care se apropiau.

Comandamentul aviației britanice era hipnotizat de legenda uzinelor siderurgice ale lui Krupp din Essen. Le era aproape imposibil să-și ia privirile de la acest obiectiv și să examineze coșurile fabricilor lui Alfried din alte părți. De fapt, această uzină continua să fie inima Konzernului, producînd în fiecare an peste 20 milioane de tone de obuze, tunuri antiaeriene de 128 mm, blindaje și turele de tancuri și tunuri speciale (de 380 mm, de 240 mm și 280 mm). Dar această uzină reprezenta doar capitala imperiului Krupp. El oferea și alte obiective atrăgătoare.

Astfel, de exemplu, uzina Grusonwerk din Magdeburg reprezenta o nesfîrșită sursă de tancuri, tunuri, piese de submarine și tunuri de 105 și 88 mm. În fiecare lună, ea livra Wehrmachtului 18 800 obuze de 75 mm. Avioanele Lancaster treceau, de asemenea, în cursul fiecărui raid deasupra Ruhrului, direct peste turnătoria Borbeck a lui Alfried, care a fost cea mai modernă uzină de muniții a Germaniei. Sub acoperișurile Borbeckului se aflau 75 000 de tone de mașini noi, 1 000 de mile pătrate de proiecte și planuri de neprețuit, precum și 60 000 de muncitori ai firmei, care transformau bogatele minereuri scandinave în tancuri „Tiger". Se poate spune că forjele, mereu aprinse, ale atotputernicei Friedrich-Alfred Hütte din Rheinhausen, exact dincolo de Rin, erau mai vitale pentru economia de război a führerului decît uzinele de fontă Grusonwerk sau Borbeck.

Dacă ofițerii de la comandamentul din Londra ar fi fost mai obiectivi, aceasta s-ar fi oglindit în numărul și forța raidurilor britanice. Lucrurile au stat însă altfel. Bombardierele Lancaster au aruncat 1 465 tone de explozive, prost distribuite, asupra Magdeburgului. Într-un raport al serviciilor americane de bombardament strategic se afirmă că „daunele provocate de aceste bombardamente au fost neglijabile". Despre atacurile asupra Borbeckului, raportul menționat declară că „numai unul" pare să fi „afectat" uzina din Borbeck.

Cel mai surprinzător este faptul că mai puțin de 100 tone de bombe au fost destinate celor 1 500 de acri ocupați de furnalele de cocs, de convertizoarele Thomas și de uzinele din Rheinhausen. „Nu a existat nici o dovadă că vreo bombă din cele 76 tone aruncate asupra Rheinhausen-ului, sau în apropiere de el, ar fi atins uzina respectivă". Între timp, vechea uzină de fontă încasa o cantitate ucigătoare de 16 152 tone explozibil și această cifră nu includea ultimul raid al comandantului aviației, Harris, care a fost atît de masiv încît nimeni nu s-a mai ostenit să calculeze daunele provocate. După război au fost oferite tot felul de justificări. Rheinhausen a fost „bombardat în mod excesiv". Germanii induseseră în eroare aviația britanică. Avioanele de recunoaștere par să fi nesocotit importanța sa ca producător de bare de oțel, în timp ce supraestimaseră importanța uzinei Krupp din Essen ca producătoare de oțel și de material greu.

Fără îndoială că uzina siderurgică a servit drept momeală, dar iluzia a luat naștere în Anglia, nu în Ruhr. Harris și personalul său urmăreau răzbunarea și au obținut-o.

Este de presupus că bombardamentul masiv ar fi dat în cele din urmă o lovitură serioasă firmei. În mod inevitabil, influența sa a fost resimțită — un singur atac a distrus depozite Krupp cu o suprafață de 25 de acri, iar următorul raid — 37 de depozite. Nu este vorba de un triumf al îndemînării, căci era aproape imposibil ca bombardierele să nu-și atingă ținta. Krupp avea la Essen uzine care se întindeau pe o suprafață de șapte ori mai mare decît centrul orașului și, pînă la sfîrșitul războiului, 30 la sută din ele fuseseră distruse. Raidul din 23—24 octombrie 1944 a distrus uzina electrică ; asaltul final din 11 martie 1945 a paralizat uzinele de oțel.

După cum a reieșit din documentele conducerii uzinei, producția s-a redus după fiecare atac masiv. Nu toți muncitorii uzinelor Krupp amenințau cerul cu pumnii. În 1944, absenteismul s-a ridicat la 33 la sută. După cifrele furnizate de britanici (dar care au fost puse la îndoială), între primul și al patrulea trimestru al anului 1944, producția de lignit a Ruhrului scăzuse de la 32,1 milioane tone la 17,8 milioane, iar producția de oțel brut — de la 3,4 milioane la 1,5 milioane.

Aceasta ar părea să reprezinte o justificare parțială a comandamentului britanic. Dar cifrele sînt elastice ; cu ele se poate face orice. Statisticile uzinelor distruse nu oglindeau și uriașa forță de recuperare a lui Alfried. Acesta reconstruia ținînd pasul cu distrugerile.

Mîndria comandamentului a primit cea mai serioasă lovitură din partea ofițerilor contraspionajului aliat care au verificat ulterior cifrele performanțelor obținute în Ruhr în timpul războiului. O consecință strategică pe care planificatorii bombardamentelor nu au întrevăzut-o — și pe care au încercat de atunci încoace s-o explice — a fost creșterea producției în perioada raidurilor masive. Mai tîrziu, Willi Schleiker, personajul nr. 3 din Ministerul pentru armament și producție de război al lui Hitler, a declarat că „pe măsură ce sporeau bombardamentele, sporea și producția germană pentru ca, chiar în ajunul înfrîngerii, în momentul în care Germania se prăbușea, Ruhrul să producă mai mult decît oricînd înainte". Schleiker a reamintit că Hitler îi spusese lui Speer, ministrul armamentelor : „Dă-mi 600 de tancuri pe lună și îi vom face praf pe toți inamicii din lume". În fapt, în noiembrie 1944, cînd aliații făcuseră prima breșă pe teritoriul german, Germania producea 1 800 de tancuri pe lună.

(Va urma)

Alfried Krupp

Una din aripile vilei Hügel

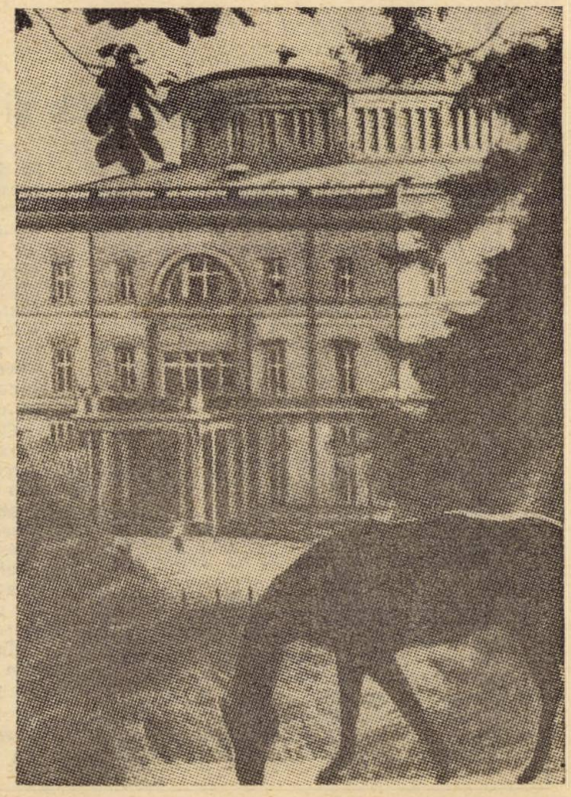

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

PARABOLELE LUI RICHARD NIXON

RICHARD NIXON vine la Casa Albă mai puţin îngrădit de angajamente precise decît toţi ceilalţi preşedinţi din ultimul timp. Pe această linie, discursul său inaugural, chiar apreciat în baza tradiţiei care îi cere să fie o efuziune de optimism, s-a distins pentru absenţa elementelor concrete.

Noul preşedinte a spus că îşi va închina funcţia şi energiile „cauzei păcii între naţiuni". El nu a menţionat însă Vietnamul, sau Uniunea Sovietică, sau China.

S-a angajat ca Administraţia lui să facă ţara să progreseze cu „negrii şi albii laolaltă, ca o singură naţiune, nu ca două naţiuni". Nu a rostit însă nici un cuvînt despre ceea ce intenţionează el să facă pentru a înlătura elementele urii rasiale — crima şi violenţa, nevoia şi ignoranţa — care reprezintă condiţiile obişnuite ale vieţii pentru atît de mulţi americani.

Prăpastia dintre principiu şi practică sugerează pericolul special de care trebuie să se ferească noua Administraţie. Este pericolul de a fi prea prudent şi prea înţelept, de a rămîne prea multă vreme neangajat, de a pune pe primul plan aparenţele, neglijînd, în acelaşi timp, realităţile, de a proclama idealuri fără a coborî pe pămînt pentru a rezolva problemele reale.

Cu alte cuvinte, Administraţia Nixon riscă să fie lipsită de eficienţă. Ea are slăbiciunea intrinsecă de a menţine opţiunile deschise pînă la punctul cînd ar putea ajunge opţiuni golite de conţinut. Ar putea să se transforme într-un nonguvern care să lase ţara şi poporul său într-o stare mult mai proastă decît se află astăzi.

Cu toate aceste rezerve, trebuie spus însă că există în momentul de faţă împrejurări speciale care justifică necesitatea de a preciza în mod clar ţelurile, lăsînd în umbră metodele de a le atinge. Căci ţara se află la mijlocul a două tranziţii delicate care impun o abordare atentă, îndemînatică.

Prima dintre aceste tranziţii îndepărtează ţara de o politică externă cu o orientare preponderent militară, spre o politică mai conciliatoare, îndeosebi în Asia de sud-est. Trăsăturile delicate ale acestui proces sînt bine cunoscute. Aliaţii trebuie liniştiţi cel puţin în asemenea măsură încît să fie determinaţi să-şi asume ei înşişi unele răspunderi. Forţe puternice din Statele Unite trebuie să fie abandonate pe nesimţite.

A doua tranziţie se referă la negrii de la oraşe. Ea presupune soluţionarea în bune condiţii a fazei finale şi dureroase de lichidare a vechiului sistem agrar din sud. În acest scop, resursele trebuie transferate de la aceia dintre noi care sînt puternici, au făcut studii superioare şi sînt capabili să-şi facă drum în viaţă, spre cei care nu se află în această situaţie.

Prima reuniune a cabinetului Nixon

● contrapunct

Art Buchwald

Dragă Dick şi Pat...

Cînd preşedintele Richard Nixon şi soţia sa Pat s-au înapoiat de la ceremonia depunerii jurămîntului, au găsit o notă din partea lui Johnson prinsă pe uşa de intrare a Casei Albe. Iată conţinutul ei :

Dragă Dick şi Pat,

Cheia se află sub preşul de la intrare. Puteţi dispune de toate alimentele pe care le-am lăsat în frigider. Am căutat să lăsăm casa în cea mai perfectă ordine, dar micul Lyn nu a reuşit să-şi găsească vreo cîteva jucării. Dacă găsiţi un ursuleţ maro cu un singur ochi, fiţi bun şi trimiteţi-l prin poştă pe adresa : Ranchul L.B.J., Johnson City, Texas.

Cîinii au ros în ultima zi covorul şi n-am mai avut timp să-l reparăm : daţi-l voi la reparat şi trimiteţi-ne nota de plată.

Cofretul cu siguranţele electrice se află în pivniţă, în spatele cazanului de la calorifer. Notele de plată pentru lumină sînt îngrozitor de încărcate ; e necesar, deci, să supravegheaţi ca servitorii să stingă toate lămpile.

Gunoiul se ridică vineri, iar vechiturile luni, dar aveţi grijă să nu le amestecaţi căci riscaţi o amendă de 25 de dolari. De exemplu, nu aruncaţi mesajele la buget împreună cu stenogramele informărilor făcute de secretarul de presă.

Lady Bird a lăsat o listă de meseriaşi care pot fi chemaţi în caz că aveţi nevoie de ei. Dacă faci apel la instalator şi îi spui că eşti preşedintele Statelor Unite, ai şanse să apară în numai 48 de ore. Electricianul va avea nevoie de ceva mai mult timp, locuieşte tocmai la Bethesda şi de obicei nu face reparaţii la domiciliu.

Cred că veţi găsi clădirea într-o stare destul de bună, cu o singură excepţie. Cînd ne-am mutat în ea, am descoperit hoarde de ziarişti care ieşeau din pereţii aripii de vest ai Casei Albe. S-a făcut tot ce s-a putut, s-au pulverizat prafuri, s-au pus momeli otrăvite, s-au instalat curse de şoareci, s-au astupat toate crăpăturile şi găurile din pereţi, dar ziariştii au continuat să se înmulţească.

În ultimul an, Lady Bird şi cu mine am hotărît să-i ignorăm. Vă sfătuim să faceţi la fel. A încerca să scapi de ei pare să fie mai dăunător pentru casă decît dacă sînt lăsaţi să roadă cu încetul temeliile Administraţiei.

Bazinul de înot trebuie curăţat de două ori pe săptămînă. Acest lucru îl făcea de obicei pentru mine Marvin Watson înainte de a-l fi numit ministru al poştelor. Dacă nu doreşti să faci dumneata singur această operaţie, vei reuşi probabil să-l determini pe Wally Hickel s-o facă pentru dumneata (ministrul de interne — N.R.). În fond, îţi datorează cel puţin atîta recunoştinţă.

La Casa Albă nu veţi avea prea mulţi vecini în jurul vostru, dar noi am rezolvat problema invitînd lume la prînz şi seara. Am avut dificultăţi o singură dată şi anume atunci cînd am invitat un grup de artişti şi scriitori care au pus în circulaţie o petiţie arătînd că nu au venit să mănînce cu noi decît pentru a-şi manifesta disprepul pentru ceea ce facem în Vietnam. Nu mi-a prea plăcut să-i văd consumîndu-mi proviziile.

În garaj se află cîţiva puieţi pe care Lady Bird nu a mai avut ocazia să-i planteze. Îi poate lua Pat. Soţia mea i-a lăsat lui Pat şi sapa ei de argint.

Cred că asta-i tot. Sper că o să vă placă această casă. Are un „je ne sais quoi" greu de explicat. Singurul sfat pe care vi-l pot da este să nu vă ataşaţi prea mult de ea. Proprietarii ei sînt oameni curioşi şi orice aţi face pentru ei, dacă nu reuşiţi să le fiţi pe plac, vă vor da afară la expirarea contractului de patru ani.

Al vostru,
Lyndon

(Din **International Herald Tribune**)

Sînt implicate interese puternice, în cercuri de multă vreme obişnuite să primească subvenţii guvernamentale. În aceeaşi situaţie se află şi exponenţii lor politici, în special în Congres. Pentru ca aceste tranziţii să se desfăşoare pînă la capăt, progresul trebuie să fie treptat, sau nu va exista de loc.

În această situaţie, a expune toate detaliile ar reprezenta o sinucidere. Trebuia să se procedeze aşa cum a procedat Nixon, expunînd obiectivele în termenii cei mai acceptabili pentru un număr cît mai mare de persoane. Cu alte cuvinte, necesităţile momentului de faţă cer un om care să vorbească în parabole.

Nu e vorba însă de orice fel de parabole. Trebuie să subliniem că Nixon a lăsat de o parte clişeele dragi forţelor întunericului. În discursul său inaugural, el nu a vorbit despre „lege şi ordine", sau despre „necesitatea de a se închide prăpastia securităţii" ; în schimb, el a subliniat cuvinte apropiate de forţele luminii — cuvinte ca „împreună", „negocieri", „pace".

Pe scurt, Nixon a vorbit în parabole. Au fost însă parabole potrivite.

Joseph KRAFT

Neue Zürcher Zeitung

PICCOLI ŞI PERSPECTIVELE DEMOCRAŢIEI CREŞTINE

PREMIERUL Rumor a renunţat la postul de secretar general al partidului democrat-creştin. Problema succesorului său trebuia clarificată de Consiliul naţional al partidului, care s-a întrunit săptămîna trecută, la Roma. Congresul va avea loc la sfîrşitul lunii iunie. Se pune, de aceea, întrebarea dacă democrat-creştinii îşi vor alege un nou conducător cu toate drepturile şi îndatoririle statutare, sau se vor mulţumi cu un provizorat, avînd în vedere confruntarea între diversele fracţiuni în cadrul partidului ? Cea mai puternică grupare, aceea a „moderaţilor", a propus ca locţiitorul secretarului general de pînă acum, Piccoli, să ocupe locul rămas vacant. Aripa stîngă şi adepţii lui Moro nu au văzut însă cu ochi buni demisia lui Rumor. Atîta timp cît nu vor putea să impună la conducere un om de-al lor, e de presupus că au tot interesul să promoveze o conducere mai slabă, care să nu poată influenţa alegerile delegaţilor la congres în favoarea ei sau a majorităţii actuale.

Funcţia de secretar general al partidului democrat-creştin conferă deţinătorului ei prestigiu şi putere. Pentru Fanfani, Moro şi Rumor ea a însemnat treapta de lansare spre cea de prim-ministru ; înaintea lor, acest post fusese ocupat de De Gasperi, Gonella şi Taviani. Astfel se explică şi de ce confruntările din ultima vreme au fost atît de vehemente.

Piccoli s-a prezentat „tinerilor" ca unul de-al lor, iar stîngii din partid i-a întins mîna. Intenţiile sale au devenit limpezi, pentru prima oară, cînd la 10 ianuarie, în săptămînalul „Discussione", şi-a oferit în mod oficial candidatura. Majoritatea, a scris el, va accepta aderarea tuturor simpatizanţilor care vor da dovadă de dorinţă de progres şi iniţiative curajoase ; va trage însă — a precizat el — o graniţă clară spre dreapta. O schimbare în conducere va accelera „schimbul între generaţii". Această atitudine i-a atras lui Piccoli simpatia unor grupări care înainte îl priveau cu reţinere.

În democraţia creştină italiană nici „moderaţii", nici aripa stîngă, inclusiv adepţii lui Moro, nu pot obţine majoritatea. Poziţiile cheie le ocupă Fanfani şi Taviani, amîndoi cu aderenţii respectivi. Ei sînt cei care au impus soluţia Piccoli. Asupra motivelor lui Fanfani nu există îndoieli. Temperamentul său pasional îl face să nu poată uita o nedreptate reală sau presupusă. În persoana lui Moro, el intuia pe cel care s-a făcut responsabil de înfrîngerile sale — adică scindarea, în 1958, a grupării conduse de el, destituirea din funcţia de prim-ministru în 1963 şi alegerea lui Saragat în funcţia de preşedinte al Republicii în 1964. Moro este, în primul rînd, pentru Fanfani concurentul cel mai periculos în cursa spre Quirinal ; cursa va avea loc în 1971, cînd mandatul actualului preşedinte va lua sfîrşit.

Moro făcea parte înainte dintre „moderaţi". Renunţarea la o grupare proprie a încercat s-o compenseze printr-un contact mai strîns cu aripa stîngă. Ca prim-ministru, el se bazase nu numai pe democrat-creştini ci şi pe socialişti şi republicani. Dar pentru că socialiştii i-au refuzat, în mai 1968, colaborarea, a fost nevoit să demisioneze. Majoritatea democrat-creştină a renunţat la serviciile lui Moro fără nici un gest de regret. Nefiind luat în seamă de către „notabili", după jumătate de an şi-a făcut auzită vocea ; s-a dezis de foştii săi asociaţi şi i-a închis lui Colombo calea spre secretariatul general al partidului. Totuşi, el n-a reuşit să iasă din izolare ; Fanfani şi Taviani s-au alăturat adversarilor săi. Dîndu-şi seama că viitorul său politic este în joc, Moro a apelat la toate energiile de care dispune.

Flaminio Piccoli, noul secretar general al partidului democrat-creştin

La ultima sesiune a Consiliului naţional al democraţiei creştine, Moro era de nerecunoscut. Nu s-a mai observat la el nimic din obişnuita răceală, diplomaţie şi predilecţie pentru formule nebuloase. Printr-o critică tăioasă şi anunţarea unei contra-ofensive, el şi-a provocat adversarii din partid. Moro s-a arătat „profund întristat" de starea actuală a democraţiei creştine italiene în general, şi de Piccoli în special. Cu „amărăciune" a vorbit despre atitudinea lui Fanfani şi Taviani şi a declarat că „părerea sa politică şi morală" despre ei nu putea fi decît „aspră". Înainte de începerea dezbaterii în Consiliul naţional, a explicat el, totul fusese hotărît într-un cerc restrîns. Moro ceruse mai întîi „autonomia" sa faţă de „moderaţi" ; acum, însă, a trecut în „opoziţie" şi s-a erijat în lider al stîngii. Sub steagul ei, are de gînd să înceapă lupta pentru mandatele delegaţilor la Congres.

Ofensiva lui Moro a făcut ca succesul lui Piccoli să nu fie deplin. La alegerea secretarului general de către Consiliul naţional, el a obţinut 85 de voturi, cu 87 de abţineri şi 5 buletine de vot nevalabile. Acest rezultat constituie un avertisment pentru Piccoli şi adepţii lui. Mai mult, s-ar părea că el nu se bucură de întregul asentiment nici chiar în rîndurile partizanilor lui.

Piccoli este destul de realist ca să-şi dea seama de faptul că libertatea sa de acţiune este destul de îngrădită. Imediat după alegere, el a dat o declaraţie de imparţialitate. Congresul viitor, a spus el, va fi „Congresul simplilor membri de partid şi nu al generalilor" şi, în general, se arăta hotărît să asigure libertatea discuţiilor. Piccoli se numeşte „secretarul general al întregului partid". E însă determinat să facă aceasta şi datorită poziţiei sale care îi interzice intervenţii radicale în lupta pentru conducerea democraţiei creştine.

Flaminio Piccoli s-a născut în regiunea Trentino, în 1915. De meserie ziarist, el conduce, în continuare, cotidianul „Adige", al cărui fondator a fost ; are o influenţă hotărîtoare asupra staţiilor de radio şi televiziune din regiunea sa natală. De la publicistică, Piccoli a ajuns la politică. A fost preşedintele „Acţiunii catolice" în dioceza din Trient şi secretar al democraţiei creştine în regiunea Trentino. În alegerile parlamentare din 1958 a obţinut un loc de deputat în Cameră. N-a deţinut niciodată funcţii guvernamentale. Cariera lui a evoluat în cadrul organizaţiei partidului. Este un „om de partid". De la congresul din 1964, a fost locţiitorul secretarului general.

Este destul de dificil de delimitat poziţia sa politică. La începutul activităţii lui, Piccoli s-a evidenţiat ca un apărător ferm al coaliţiei de centru, dar astăzi se angajează cu aceeaşi înverşunare pentru sprijinirea coaliţiei de centru-stînga. Unele afirmaţii făcute de el lasă de presupus că ar avea în vedere şi colaborarea cu unele forţe de stînga. Nu-i este însă necunoscută nici aşa-numita politică a „transformismului", cu alte cuvinte capacitatea de a schimba programul prin adaptarea la conjunctura politică a momentului.

Ziare despre ziare

Ciclul vieţii unei reviste

Revista „The Saturday Evening Post" care a decedat în aceste zile, a cunoscut o tinereţe plină de elan, vigoarea vîrstei mijlocii şi chinurile unui declin treptat.

La început, ea şi-a croit calea publicînd literatură. În perioada vîrstei mijlocii se situa la un nivel înalt în cadrul valorilor conservatoare. Dar noua masă de cititori pe care a încercat cu disperare s-o seducă, printr-un format mai atractiv şi articole menite să captiveze, nu a fost nici suficient de masivă, nici suficient de credincioasă.

„The Saturday Evening Post" a fost oglinda unei ţări care a manifestat îndoieli în privinţa destinului lumii, dar era încrezătoare în propriile ei virtuţi. Literatura, articolele şi reclamele publicate de revistă, pînă şi copertele ei, de un realism plin de imaginaţie, se adresau gusturilor simple.

Cititorii s-au năpustit asupra revistei. Pînă la 11 aprilie 1942, ea se vindea cu 5 cenţi, iar tirajul său se ridica la patru milioane de exemplare. În 1959, a ajuns la peste şase milioane de exemplare.

Colaboratorii îi erau la fel de devotaţi. Redactorii revistei aveau sistemul de a hotărî în răstimp de 72 de ore asupra oricărui manuscris, iar materialele erau bine plătite. Pe apele magice ale acestui săptămînal, autorii puteau lansa personaje care pluteau apoi în multe direcţii, aruncînd uneori ancora chiar la Hollywood. Deşi devenise la modă să se ia în derîdere revista ca reprezentînd un adăpost pentru cei care nu făceau literatură de calitate superioară, trebuie să arătăm că întotdeauna colaboratorii revistei au fost scriitori de frunte. Îi menţionăm, dintre ei, pe Edgar Allan Poe, James Fenimore Cooper, Jack London, Rudyard Kipling, Hariet Beecher Stowe, Stephen Crane, Theodore Dreiser, Bret Harte, Frank Norris şi Edith Wharton.

Cu excepţia lui Warren G. Harding, toţi preşedinţii de la William McKinley încoace au scris pentru „The Post" iar în 1964 revista a publicat articole semnate de patru preşedinţi : Harry S. Truman, Dwight Eisenhower, John Kennedy şi Lyndon Johnson.

Multă vreme, era uşor să recunoşti revista de la prima vedere, datorită copertei sale. Norman Rockwell care lăsa prea puţin pe seama imaginaţiei, dar exploata la maximum emoţiile, a desenat sute de coperte. În „The Post", una dintre primele reviste care a folosit culoarea în interior ca şi în exterior, reclamele spuneau la fel de mult despre lume ca şi literatura.

Ani îndelungaţi, revista a încurajat legenda că ar fi fost înfiinţată de Benjamin Franklin în 1728. Dar singura legătură constase în faptul că „Pennsylvania Gazette", publicată de Franklin, era tipărită în aceeaşi tipografie pe care o folosise „The Post" pentru primele sale numere în 1821. De asemenea, unul dintre întemeietorii lui „The Post" era partener al nepotului unui fost tovarăş al lui Franklin în tipografia acestuia.

După nouă ani, în care a apărut sub titlul „The Saturday Evening Post", săptămînalul a avut între 1830 şi 1845 alte cinci titluri. În cele din urmă, inscripţia „Înfiinţat în 1728 de Benjamin Franklin" a dispărut de pe copertă în 1942, nu însă şi de pe caseta din interior.

Cînd Cyrus H. K. Curtis a cumpărat revista cu 1 000 de dolari în 1897, după moartea fostului ei proprietar, el a devenit proprietarul unei publicaţii al cărei ultim număr avusese doar 16 pagini, 5 mici reclame şi ca ilustraţie figura unei doamne şi cea a unui bărbat chel.

În 1899, cînd George Horace Lorimer a fost numit redactor şef, el a anunţat că „The Post" „promite de două ori mai mult ca orice altă revistă şi va încerca să dea de două ori mai mult decît promite". În 1909, tirajul săptămînalului a trecut de 1 000 000 de exemplare.

Martor al decăderii revistei „Collier's", „The Post" şi-a văzut propria sa supremaţie ameninţată de teribila realitate a televiziunii ca şi de competiţia revistelor ilustrate „Life" şi „Look". Pentru a-şi justifica existenţa, a început să pună accentul pe articole şi mai puţin pe literatură.

Cînd tirajul a început să scadă, firma Curtis Publishing Co. a căutat să diagnosticheze boala şi să aplice remediile. În 1962, Matthew J. Culligan, cunoscut ca un maestru în domeniul reclamei, a preluat postul de preşedinte al companiei de publicitate.

Din partea grupului redacţional a apărut o figură nouă, aceea a lui Clay Blair, fost la revista „Time". Primind la vîrsta de 37 de ani sarcina de a salva „The Post", el a declarat oamenilor săi că revista ar trebui şi să creeze ştiri şi să le relateze. Personalul redacţional a reuşit să facă acest lucru.

Wally Butts, fost antrenor de fotbal şi director atletic al Universităţii Georgia, a dat în judecată „The Post" cerînd despăgubiri de 10 milioane de dolari după ce revista a publicat în 1963 un articol în care Butts era acuzat că i-a dat lui Paul „Bear" Bryant, antrenorul de fotbal american al Universităţii Alabama, informaţii care au permis Alabamei să înfrîngă Georgia cu scorul de 35—0. Blair a caracterizat articolul din „The Post" ca o „glumă sofisticată" dar tribunalul a considerat că o parte din material avea un caracter calomnios. Lui Butts i s-au acordat în cele din urmă 460 000 de dolari despăgubiri, iar Bryant a ajuns la o înţelegere în baza căreia a primit 300 000 de dolari. Unele articole apărute între 1962 şi 1966 au provocat o serie de alte acţiuni împotriva lui „The Post" prin care se pretindeau sume de peste 120 milioane de dolari.

O dată cu primul număr din 1965, „The Post" a început să apară o dată la două săptămîni, luptînd din greu să se menţină în viaţă prin articole despre Mafia, asasinarea preşedintelui Kennedy, serviciile de spionaj britanice, C.I.A., războiul din Vietnam.

În ultimii săi ani, cu o redactare mai îngrijită şi un nivel mai înalt, „The Post" a devenit o tribună pentru o serie de autori proeminenţi ca Saul Bellow, Arthur Miller, Graham Greene, John Updike, John Hersey şi John O'Hara.

Problema revistei era aceea a firmei care o publica. La Philadelphia, Curtis Publishing Co. îşi urma calea, înregistrînd succese şi manifestînd dispreţ faţă de concurenţă. Chiar atunci cînd redactorii au schimbat natura revistei, Curtis nu a făcut reclamă acestei schimbări şi nici nu a adus laude imaginii mai atrăgătoare pe care o prezenta publicaţia.

Publicul nu a ajuns niciodată să afle că „The Post" nu mai era legată de iluziile trecutului.

Israel SHENKER

(Din **The International Herald Tribune**)

puncte de vedere

The Times of India

MANILA SE REORIENTEAZĂ

SE PARE că politicienii filipinezi se întrec în a cere recunoaşterea realităţilor şi relaxarea atitudinii ţării lor faţă de ţările socialiste. Înşuşi preşedintele Ferdinand Marcos a vorbit despre necesitatea de a adapta politica externă la noile evenimente din Asia de sud-est. Neangajarea nu mai constituie un cuvînt interzis la Manila.

Noua stare de spirit a fost determinată mai ales de realizarea faptului că S.U.A. nu intenţionează să-şi prelungească la infinit amestecul militar în Vietnam. „Dacă americanii se vor retrage din Vietnamul de sud, ei nu se vor opri pînă cînd nu vor ajunge la Honolulu şi San Francisco". Acest comentariu aparţine unui adept ferm al politicii americane în Vietnam, Salvador Lopez, fost ministru de externe şi reprezentant al Filipinelor la Naţiunile Unite. Curînd, reacţiilor emotive iniţiale le-au luat locul studii serioase despre modul în care Filipinele trebuie să-şi reformuleze politica, pentru a face faţă noii situaţii.

Raportul unei misiuni trimise de preşedintele Marcos în Europa răsăriteană pentru a explora căile de dezvoltare a unor contacte avantajoase cu ţările socialiste s-a dovedit a fi în principal o reafirmare a dreptului Filipinelor de a hotărî ceea ce convine cel mai mult propriilor interese. Rezultat al cerinţei privind o politică externă independentă, asupra cercurilor conducătoare filipineze s-au exercitat în ultimul timp presiuni tot mai mari pentru stabilirea de relaţii comerciale cu ţările socialiste. Preşedintele Marcos doreşte un consens naţional asupra acestei probleme. El a iniţiat audieri publice în ambele Camere ale Congresului, în cadrul cărora oficialităţi din diferite departamente sînt consultate în legătură cu toate implicaţiile pe care le pot avea aceste relaţii.

Căutarea deschisă a unei noi poziţii în relaţiile externe a aruncat o lumină nouă asupra speranţelor şi temerilor filipinezilor. Un lider al Partidului Liberal, de opoziţie, a cerut zilele trecute să i se spună dacă propunerea privind normalizarea relaţiilor cu ţările socialiste nu contravine legii în baza căreia Partidul Comunist din Filipine a fost interzis cu mai mulţi ani în urmă. Răspunzînd, ministrul justiţiei a subliniat că această lege nu interzice nici comunismul ca ideologie, nici contactele legale cu ţările socialiste. Într-o altă formă, problema a fost ridicată la o întrunire recentă a Consiliului pentru politică externă. Ideea a fost respinsă de senatorul Raul Manglapus, liderul mişcării socialist-creştine, care a arătat că Tailanda, care adăposteşte cartierul

general al S.E.A.T.O., are relații diplomatice cu Uniunea Sovietică.

Inevitabil astăzi, în Insulele Filipine se discută mult despre necesitatea unei revizuiri a aranjamentelor militare cu S.U.A. Ceea ce îngrijorează cel mai mult pe liderii filipinezi este problema bazelor americane în Filipine. Un comitet special al Congresului, care se ocupă special de această problemă, a propus revizuirea drastică a acordurilor referitoare la funcționarea acestor baze. El a cerut desființarea grupului de consilieri militari comun cu S.U.A. Comitetul a afirmat deschis că acordurile existente sînt în favoarea S.U.A. „Prezența consilierilor militari americani în Filipine nu numai că aruncă o lumină proastă asupra ofițerilor noștri, ci periclitează practic dezvoltarea unor forțe armate cu adevărat independente", a afirmat acest comitet. De asemenea, comitetul a recomandat revizuirea a două articole din Pactul de ajutor militar încheiat cu S.U.A. care interzic Filipinelor să obțină arme și echipament pentru propriile lor forțe armate fără aprobarea anterioară a S.U.A. Comentarii aspre din partea comitetului a atras și statutul bazelor S.U.A. Ca și în Japonia și Tailanda, sentimentele localnicilor sînt lezate de faptul că bazele S.U.A. nu sînt supuse legilor locale ale filipinezilor.

Perioada actuală este pentru Filipine o perioadă de tranziție, de la identificarea totală cu strategia S.U.A. în Asia de sud-est spre libertatea de acțiune în relațiile externe. În prezent, Manila este foarte nemulțumită de unele observații despre Filipine făcute de Edwin Reischauer, eminent specialist american în relații internaționale și fost ambasador american în Japonia. În raportul asupra problemelor de politică externă ale S.U.A. prezentat de „Brookings Institution" lui Nixon, Reischauer a afirmat că S.U.A. trebuie să se dezangajeze de Filipine „unde dezvoltarea economică nesatisfăcătoare, intensificarea corupției, creșterea numărului delictelor și decăderea morală provoacă dificultăți".

Nu este surprinzător faptul că asemenea afirmații au provocat agitație în Filipine. Președintele Marcos a fost prompt în a trimite o comunicare lui Nixon, probabil o ripostă la afirmațiile făcute de decanul de la Harvard.

Președintele filipinez dorește, evident, ca trecerea spre o nouă orientare în relațiile internaționale ale țării sale să se facă fără nici un conflict cu S.U.A. Se pare că acesta a fost scopul său cînd l-a ales ca ministru de externe pe Carlos Romulo, președintele Universității din Filipine, în locul lui Narcisso Ramos, demisionat. Carlos Romulo a fost unul dintre principalii arhitecți ai alianței americano-filipineze. Prin declarația făcută recent că nu va pleda pentru interesele americanilor decît în măsura în care coincid cu cele ale filipinezilor, el și-a prezentat adeziunea la noua stare de spirit a concetățenilor săi.

G. M. TELANG

Siempre!

CIUDAD DE MEXICO

BĂTĂLIA PETROLULUI ÎN PERU

ACTUALUL guvern peruvian s-a instaurat, după cum se știe, în urma unei lovituri de stat militare. Președintele Belaunde Terry nu a putut să-și termine perioada pentru care a fost ales ca urmare a acestei lovituri de stat. Dar împrejurările în care au avut loc aceste evenimente sînt în mod excepțional diferite de cele obișnuite, la această concluzie ajungîndu-se pe măsură ce se lămurește problema petrolului. În împrejurări încă neelucidate, guvernul lui Belaunde Terry a încheiat un acord cu puternica companie petroliferă „International Petroleum Company", care acționa vădit împotriva intereselor Perului. Primul act al noului guvern a fost să facă public acest acord care leza interesele naționale și, puțin după aceea, să emită decretul de expropiere al companiei respective.

Înlocuirea guvernului Belaunde Terry prin cel militar a fost în mod clar un act nedemocratic, dar și mai clară pare a fi concluzia că deteriorarea relațiilor dintre Statele Unite și regimul din Peru nu-și are originea în acest procedeu. Istoria continentului latino-american este împînzită de rebeliuni militare patronate de marea țară din nord, rebeliuni care o dată victorioase sînt recunoscute și „binecuvîntate" de către Departamentul de Stat al acesteia. Dar de ce nu s-a întîmplat la fel în cazul Perului? Răspunsul nu poate fi găsit decît în chestiunea petrolului și în atitudinea patriotică și demnă a peruvienilor față de guvernul atotputernic din Nord.

Peru trăiește azi o experiență similară celei prin care a trecut Mexicul acum 30 de ani și care s-a transformat într-unul din momentele epocale ale istoriei mexicane, în punctul culminant al revoluției pentru independență economică *). Ca și Mexicul, Peru revendică în beneficiul poporului său una din resursele de bază, fără a cărei stăpînire deplină nu se poate concepe dezvoltarea națională independentă. Interesele companiilor străine se resimt inevitabil la luarea unei asemenea măsuri. În apărarea acestor interese, guvernul cel mai puternic din emisferă întrebuințează resursele sale multiple împotriva statului care a îndrăznit să revendice, ca drept și patrimoniu al propriului său popor, exploatarea acestei bogății de bază.

Este necesar ca America să vadă în conflictul petrolului din Peru un pericol pentru toate țările latino-americane, iar dincolo de simpatii și resentimente, calificarea acțiunilor guvernului peruvian trebuie să fie dată numai de poporul țării respective. Dacă țările noastre nu pot să-și exercite suveranitatea și autoritatea asupra resurselor lor fundamentale, independența este o formulă, o iluzie.

Ieri, Mexicul a susținut bătălia petrolului, astăzi o susține Peru. Dacă Mexicul a fost singur, Peru nu trebuie să fie. Prin experiența noastră proprie, avem o mare responsabilitate morală în a întinde mîna și stimula Peru pentru apărarea hotărîrilor sale suverane.

„Integrarea latino-americană", „Alianța pentru Progres" și toate formulele care se proclamă, pentru o „fericită armonie continentală", se împrăștie ca un vis în zorii zilei, față de realități ca acestea. Astăzi Peru, ca și Mexicul ieri, sperăm că va ști să răspundă întîlnirii sale cu destinul.

* În 1938, președintele Mexicului Lázaro Cárdenas a naționalizat terenurile aparținînd unor companii petrolifere americane și engleze. Acest act al guvernului mexican a dat naștere unui conflict cu S.U.A., care era pe punctul de a se transforma în conflict armat. (N. Red.).

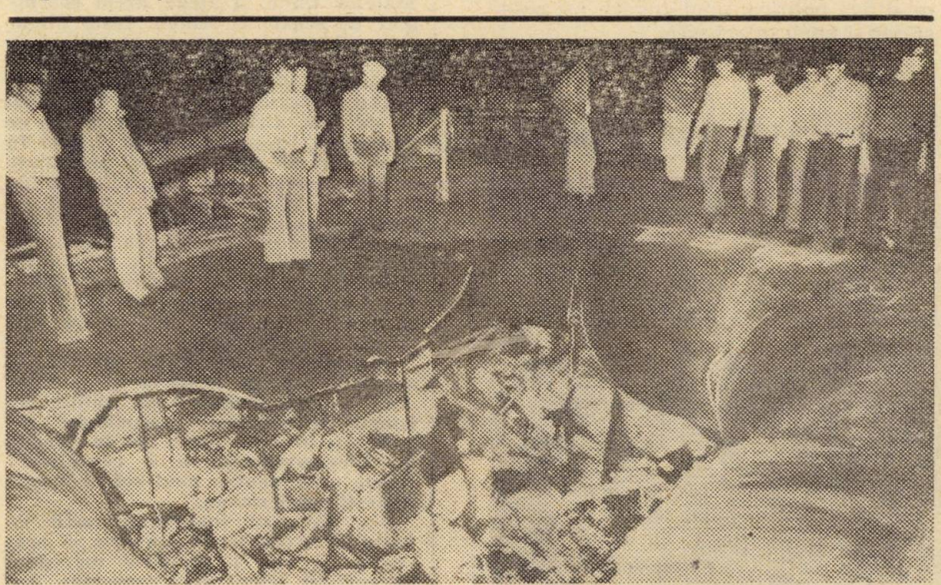

Bordul portavionului nuclear american „Enterprise" după recentul accident. În vreme ce naviga în largul Oceanului Pacific, o bombă scăpată de un avion ce se pregătea să aterizeze a produs, după cum se știe, o serie de puternice explozii de pe urma cărora 15 marinari și-au pierdut viața, iar 85 au fost răniți

AFRIQUE nouvelle

DAKAR

PREZENȚA PORTUGHEZĂ ÎN AFRICA DUPĂ SALAZAR

SCHIMBAREA de guvern, chiar dacă nu de regim, intervenită în Portugalia, făcuse să se nască întrebarea dacă nu va surveni o eventuală modificare a politicii africane a regimului. Dr. Marcelo Caetano, noul prim-ministru, era considerat mai puțin intransigent decît predecesorul său. Chiar i se punea în seamă, în unele cercuri, proiectul de abandonare a Guineei-Bissau, în mare parte deja ocupată de patrioții din Partidul African al Independenței Guineei și Capului-Verde (PAIGC), pentru a se putea concentra mai bine efortului de rezistență în Angola și în Mozambic. Tot lui i se atribuia, în cazul acestor două „provincii" din urmă, dorința de a-și asocia mai strîns elitele africane în conducerea administrativă.

Ocupat cu instalarea guvernului său în „metropolă", dr. Caetano n-a avut timpul necesar pentru a-și materializa intențiile — și-au zis partizanii săi. Trebuia să se aștepte acest lucru din altă parte? Franco Nogueira, care a revenit în funcția sa de ministru al afacerilor externe al Portugaliei, a declarat foarte recent că „politica portugheză în Africa va fi continuată fără schimbări". Portugalia va menține deci efortul militar — nemăsurat pentru mijloacele sale — pe care i-l impune mișcarea națională din provinciile africane. Acest efort, care mobilizează aproape 120 000 de oameni și absoarbe 40 la sută din bugetul național, este compensat, în parte, de avantajele economice pe care le deține „metropola" din posesia acestor teritorii dependente. Economia Portugaliei e fondată în așa fel încît ea s-ar prăbuși în cazul deposedării. Portugalia ar deveni atunci unul din cele mai fragile și mai slab dezvoltate state europene. Acest lucru vor să-l împiedice conducătorii ei.

Între timp, lupta armată în Guineea-Bissau, în Angola și în Mozambic se intensifică. Succesele Combatanților Libertății cîștigă chiar în importanță. Deși comunicatele militare portugheze au tot dezmințit aceste succese, afirmînd că toate atacurile sînt respinse și că rebelilor li s-au aplicat grele pedepse, corespondenții presei străine, în număr din ce în ce mai mare, ajung fără dificultăți excesive în pădurile deținute de patrioți și care se întind pe mii de km².

Înzestrați cu arme și echipament militar modern de către Comitetul pentru Eliberare al Organizației Unității Africane, patrioții se organizează, își consolidează pozițiile cucerite și hărțuiesc trupele portugheze compuse în mare parte din soldați insuficient pregătiți pentru războiul de pădure.

Un exemplu, printre multe altele, demonstrează curajul lor. Cîteva zile abia după vizita pe care amiralul Americo Tomaz, președintele Republicii Portugheze, o făcuse la Bissau, în februarie 1968, un comando al PAIGC a ajuns, strecurîndu-se în spatele liniilor fortificate, să bombardeze aeroportul capitalei.

Pentru Angola, guvernul revoluționar în exil și Mișcarea populară de Eliberare a Angolei, iar pentru Mozambic, Frontul de Eliberare a Mozambicului, au anunțat profunde infiltrări în regiunile de sub controlul guvernamental.

Pînă cînd își va putea continua Portugalia efortul militar și va putea rămîne indiferentă la ofensiva diplomatică internațională lansată contra ei? Chiar reafirmînd hotărîrea de a nu-și modifica politica, noul guvern nu poate să nu-și pună întrebarea.

René BENARD

Patrioți angolezi în acțiune

Richard Milhous NIXON

președintele Statelor Unite ale Americii

Al 37-lea președinte al Statelor Unite a fost instalat la Casa Albă după 22 de ani de activitate politică intensă.

S-a născut la 9 ianuarie 1913, în localitatea Yorba Linda din California. Al doilea dintre cei cinci copii ai fermierului Frank Nixon și al soției sale, născută Hannah Milhous (de unde al doilea prenume al actualului președinte), avea 9 ani cînd tatăl său, pierzîndu-și ferma, s-a mutat în orașul Whittier. Distingîndu-se în cel de-al doilea an de studii la colegiul din Whittier, obține o bursă care-i permite să-și continue studiile la Universitatea Duke din Carolina de Nord unde, trei ani mai tîrziu, își ia diploma de licențiat în drept. Profesează avocatura la Whittier, iar în 1942 pleacă la Washington, unde este angajat la secția juridică a Biroului de control al prețurilor. După un an se înrolează în marină, unde va servi trei ani, întîi ca locotenent, iar după 15 luni — în calitate de căpitan de corvetă pe un vas din Pacific.

Demobilizat în 1946, îmbrățișează cariera politică. Obține în Camera Reprezentanților un prim mandat, pe care îl va reînnoi în 1948, doi ani înainte de intrarea sa în Senat. În anul 1952, Dwight Eisenhower, desemnat candidat republican la președinția Statelor Unite, îl alege drept coechipier pe senatorul Nixon. Lista Eisenhower-Nixon învinge în alegeri și în 1952 și în 1956. În calitate de vicepreședinte al Statelor Unite, Richard Nixon vizitează, în perioada 1953—1959, 56 de țări. Călătorește din ce în ce mai mult. Numai din 1963 și pînă în momentul alegerii sale ca președinte a făcut, după cum s-a calculat, de trei ori ocolul lumii. A cunoscut, în decursul activității sale, două înfrîngeri politice consecutiv: în 1960, John Kennedy îl depășește cu o mică diferență de voturi în alegerile prezidențiale. În 1962 nu reușește să împiedice realegerea lui John Brown ca guvernator al Californiei.

Experiența dobîndită în cei 14 ani petrecuți în Congres și la Casa Albă — este singurul om politic din istoria de 110 ani a partidului republican ales de două ori în funcția de vicepreședinte — e considerată foarte utilă pentru noul șef al Administrației americane.

Din discursul inaugural, rostit de Richard Nixon la 20 ianuarie și prezentat de noi în numărul precedent al revistei, vom mai consemna aici următoarea frază: „Îmi voi consacra mandatul, energiile și toată înțelepciunea cu care mă voi putea înarma, cauzei păcii între națiuni".

F. A.

poșta redacției

DATE FIXE

Ion Roncov, elev, Deta, județul Timiș. Atît alegerea cît și instalarea președintelui Statelor Unite au loc, întotdeauna, la aceleași date : alegerile — în prima zi de marți după prima luni din noiembrie ; depunerea voturilor electorilor — în prima zi de luni după a doua zi de miercuri din decembrie ; numărarea voturilor electorale — la 6 ianuarie, iar instalarea noului președinte — la 20 ianuarie, ora 12.

„PETE ALBE"

Eftimie Ionescu, satul Ulmig, județul Sălaj. Articolul „Sfidarea Amazonului", publicat în nr. 4/1969, reprezintă un prim răspuns la propunerea dv. de a scrie despre „petele albe de pe suprafața globului, despre ținuturile învăluite încă în taine legendare, unde trăiesc populații puțin cunoscute, iar lumina științei încă n-a pătruns, așa cum sînt Amazonia, Patagonia, Țara de Foc, Noua Guinee, Mato Grosso".

ASASINAREA LUI BARBU CATARGIU

Octavian Metea, Alexandria. Despre împrejurările misterioase în care a fost asasinat Barbu Catargiu se relatează pe larg în Almanahul Flacăra pe anul în curs. Nu considerăm necesar să reluăm și noi această problemă. Cît despre ceea ce dv. numiți „paralelismul între asasinarea lui Barbu Catargiu și asasinarea lui John Kennedy", el se reduce la faptul că ambii au fost uciși cu focuri de armă și, în ambele cazuri, au planat dubii asupra identității asasinilor. Nu sînt singurele cazuri de acest fel din istorie, iar mai departe ni se pare cu neputință să se stabilească altă asemănare între ele. Așteptăm alte contribuții.

STATUIA LIBERTĂȚII

Matei Simandan, Arad. Statuia Libertății, situată în portul New Yorkului, pe insula Bedloe (rebotezată în 1960 insula Libertății), a fost inaugurată la 28 octombrie 1886. Ea a fost înălțată ca un simbol al creării Statelor Unite și totodată al prieteniei franco-americane. Ideea aparține Franței, iar costul statuii propriu-zise — 250 000 de dolari — a fost acoperit prin contribuții strînse în Franța. În Statele Unite s-au colectat cei 350 000 de dolari necesari pentru a plăti soclul de granit și beton. Statuia a fost sculptată de Frédéric Auguste Bartholdi. Înălțimea statuii propriu-zise este de 46 metri, iar a soclului este cam de două ori mai mare.

I. Jelecuteanu, comuna Vinga, județul Arad. 1) Datele solicitate de dv. în legătură cu cele mai importante caracteristici, tiraje etc. ale ziarelor din întreaga lume apar în mod curent în revista lunară „Presa noastră". Noi publicăm articole despre marile trusturi de presă (cum a fost cel despre concernul Springer din nr. 1/1969), prezentări de ziare și reviste etc. 2) Numai redacția respectivă este în măsură să vă explice diferențele dintre cifrele publicate în ziar și cele din almanahul acestuia.

Traian Moșneguțu, București. Cu prilejul sărbătorilor naționale ale diferitelor țări, șefii de state și de guverne sînt felicitați de omologii lor din statele cu care întrețin relații diplomatice. Nu dispunem de adresele solicitate de dv.

Nelu Botez, Medgidia. Serialul „Cronica unei dinastii" a apărut în numerele 11, 12, 13, 14 și 15/1968 ale revistei „Lumea".

Avram Chiș, Șimleul Silvaniei, județul Sălaj. Vă sugerăm să consultați lucrările N. Titulescu : „Documente diplomatice" și I. Oprea : „N. Titulescu".

Werner Paulnici, orașul Victoria. Datele solicitate în legătură cu crearea Organizației Națiunilor Unite pot fi găsite în lucrările despre O.N.U. a căror consultare am recomandat-o în repetate rînduri prin intermediul „Poștei redacției".

ÎN ATENȚIA DIFUZĂRII PRESEI

Abonatul **Dumitru Bulz, din comuna Romuli nr. 149, județul Bistrița-Năsăud** ne semnalează că nu a primit „Lumea" nr. 1 și 2/1969. **Neculai Stoica din satul Biruința, oficiul poștal Topraisar, județul Constanța,** reclamă neprimirea numerelor 1, 16 și 26/1968, iar **Ioan Bănuș din comuna Prigor, satul Balovenii Vechi, nr. 110,** nu a primit nr. 48 și 52/1968.

COLECȚII „LUMEA"

C. Lungulescu, București. După cum am mai precizat, pentru a nu încărca excesiv spațiul oricum aglomerat al „Poștei redacției", am decis să publicăm numai cererile de cumpărare a unor exemplare din revista „Lumea", nu și ofertele de vînzare. Astfel, **prof. Costică Ștefănescu din comuna Gheorghe Lazăr, județul Ialomița,** dorește să cumpere o colecție „Lumea" completă, începînd cu nr. 1/1963 pînă la nr. 52/1968.

DIN NOU DESPRE „FARFURIILE ZBURĂTOARE"

Dan Lucian Picu, București. Dv. ne comunicați motivele pentru care, după cum spuneți, „în calitate de pasionat investigator al problemei OZN și, mai mult decît atît, ca martor ocular al unui fenomen de acest gen, nu pot fi de acord cu concluzia comisiei Condon care își propune cu orice preț să tragă cortina dezinformării asupra unui eveniment care ar putea deveni capital pentru omenirea viitoare". Evident, în răspunsul nostru anterior n-am putut decît enumera — fără expunerea de motive strict necesară — cîteva dintre concluzii. Atunci cînd vom intra în posesia celor trei volume, vom face o prezentare mult mai cuprinzătoare. Obiecțiile dv. pot primi însă răspuns chiar și pe baza materialului informativ de care dispunem în prezent. Astfel, dv. scrieți că „fenomenul OZN are un caracter global și deci nu poate fi încă elucidat. De aceea nu pot fi de acord că, din cele peste zece mii de cazuri analizate, doar 600 au putut fi trecute la categoria insolit, iar restul explicate". Dv. puneți la îndoială atît obiectivitatea cît și, după cîte se pare, competența comisiei Condon. Rezultatele studiului ei au fost însă analizate de un grup de renumiți oameni de știință, numiți de Academia națională de științe a S.U.A., care au ajuns la următoarele concluzii. În ceea ce privește numărul cazurilor studiate, ei apreciază că „a fost adecvat scopului propus și anume studierea științifică a fenomenului OZN". În ceea ce privește metodologia, „considerăm că metodologia și modul de abordare au fost bine alese, în acord cu standardele acceptate ale investigației științifice". Și, în sfîrșit, în ceea ce privește rezultatele : „Concluziile și interpretările comisiei sînt pe deplin întemeiate pe dovezile și analizele prezentate". Mai departe, dv. menționați că „fenomenul OZN are un caracter temporal, fiind observat și cu mii de ani înainte de era noastră, fapt atestat, printre altele, și de biblie. Din aceste relatări se desprinde clar ideea unei circulații cosmice foarte intense". Raportul Condon conține un capitol special intitulat „OZN în istorie", în care sînt menționate și analizate critic relatările despre obiecte zburătoare misterioase cu începere din anul 213 î.e.n., cu referiri la Pliniu, Carol cel Mare, Halley, Helena Blavatsky, cartea lui Ezekiel etc. Și în această privință este deci de dorit să așteptați, înainte de a trage concluzii personale, cunoașterea textului integral. În scrisoarea dv. se mai menționează că „fenomenul OZN poate fi argumentat chiar cu probe materiale, care nu pot fi în nici un caz trucate : de exemplu, fotografii sau acțiuni cu urmări în mediul înconjurător : stingerea luminii, a curentului etc. De aceste lucruri, însă, sus-numita comisie nu se ocupă". Ba se ocupă. Studiind 35 de fotografii de „farfurii zburătoare" făcute între 1966 și 1968, cercetătorii au stabilit că nouă erau trucate, șapte erau fotografii ale unor obiecte naturale sau făcute de mîna omului, iar 19 erau fie neinteligibile, fie neconcludente. Teoria potrivit căreia puternicul cîmp magnetic generat de „farfuriile zburătoare" ar opri în loc mașinile, scoțîndu-le din funcție sistemul electric, a fost infirmată de cercetările specialiștilor de la uzinele Ford. Ei au demonstrat că un cîmp magnetic extrem de puternic ar putea opri o mașină dar, în același timp, ar schimba în mod permanent caracteristicile magnetice ale metalului din corpul automobilului. Comparînd o mașină așa-zis imobilizată de o „farfurie zburătoare" cu mașini-martor de același tip, ei au constatat că nu există nici o deosebire între caracteristicile lor magnetice. Evident, și celelalte aspecte despre care dv. presupuneți că au fost anume evitate de comisia Condon au constituit, dimpotrivă, obiectul unei cercetări amănunțite. Ajungem la ultima dv. obiecție : „M-a surprins total negativ propunerea comisiei Condon de a se sista cercetările ca fiind inutile. Să nu uităm că cea mai frumoasă aventură omenească este împingerea mereu mai departe a limitelor cunoașterii". Principiul este, desigur, just. În ceea ce privește însă aplicarea lui în cazul dat, iată opinia Academiei naționale de științe a S.U.A. : „În timp ce studierea unor aspecte particulare ale fenomenelor atmosferice poate fi utilă, un studiu în continuare al OZN în general nu este o cale promițătoare pentru a se ajunge la o mai bună înțelegere științifică a fenomenelor. Pe baza cunoștințelor actuale, cea mai puțin probabilă dintre toate explicațiile posibile ale fenomenului OZN este ipoteza unor vizitatori extratereștri dotați cu inteligență".

Profesorul Condon, raportul și o „farfurie"

poșta redacției

TET

Gheorghe N. Luxandra, comuna Stîlpeni, județul Argeș. 1) Anul Nou vietnamez (Tet) se sărbătorește la 16 februarie. 2) Nu există o statistică exactă a victimelor războiului nigerian. Noi am publicat cifrele estimative, făcute cunoscute de cele două părți în conflict, cifrele presupuse de Crucea Roșie și de alte organizații internaționale etc., dar nici una nu reprezintă o certitudine.

CEI 12 PREȘEDINȚI DEMOCRAȚI

Mihai Galan, Deva. Pe lîngă cei 14 președinți republicani, Statele Unite au avut 12 președinți aparținînd partidului democrat și de asemenea doi președinți (George Washington și succesorul său John Adams) reprezentînd partidul federalist, patru președinți (între 1751 și 1767) din partidul democrat-republican, patru din partidul whig și unul din partidul unionist. Ultimele patru partide au dispărut de mult din viața politică a Statelor Unite. Reținem propunerea dv. de a prezenta și pe cei 12 președinți proveniți din partidul democrat.

O ENIGMĂ DIN TIMPUL CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Cum asasinarea amiralului Darlan constituie încă una din enigmele celui de-al doilea război mondial, îmi îngădui a veni cu unele precizări la comunicarea făcută în „Lumea" nr. 4, din 16 ianuarie 1969. În tot timpul instrucției, Bonnier de la Chapelle a declarat: „Consider crima pe care am comis-o ca expresia sentimentelor mele de credință. Am socotit că amiralul nu era calificat să ocupe postul care i-a fost atribuit... Cînd am înțeles că instalarea lui avea să dureze, m-am decis să-l distrug... Țin să precizez că am acționat de unul singur". În ziua de 25 decembrie 1942, Bonnier de la Chapelle a fost condamnat la moarte, de către Curtea marțială din Alger, iar în ziua de 26 decembrie 1942, la ora 7,30, a fost executat pe cîmpul de tragere din Hussein-Dey. Deși au trecut 26 de ani de atunci, în jurul asasinării amiralului Darlan continuă să se facă tot felul de presupuneri, cu atît mai mult cu cît, în ianuarie 1943, au fost arestați Henri d'Astier de la Vigerie, secretar adjunct la afacerile politice ale Înaltului comisariat al Africii franceze, și abatele Cordier, locotenent atașat Biroului 2 și colaborator al lui de la Vigerie, care n-ar fi fost străini de asasinarea amiralului. Cîteva zile mai tîrziu a fost arestat și comisarul Garidacci, șeful Brigăzii a patra mobilă, care făcuse cercetările. Toți au fost însă eliberați după cîteva luni de detențiune, generalul Giraud semnînd, în septembrie 1943, o ordonanță de neurmărire. „O crimă politică nu se judecă la fel ca o crimă oarecare. Cei care, mai tîrziu, vor deschide dosarul, mă vor judeca" — a scris, în memoriile sale, generalul Giraud. Ceea ce a dat, în special, naștere la tot felul de presupuneri și speculații politice a fost faptul că, după eliberare, Henri d'Astier și locotenentul-abate Cordier au fost decorați, iar comisarul Garidacci și-a reluat postul, întrucît „delictul de care s-a făcut vinovat a fost personal, nu penal". Nu a fost uitat nici asasinul. În ziua de 25 decembrie 1945, Camera de revizuire a Curții de apel din Alger a anulat decizia Curții marțiale de condamnare la moarte a lui Bonnier de la Chapelle. Asasinarea amiralului Darlan a făcut și continuă să facă obiectul multor lucrări. De ea s-au ocupat și amiralul Docteur în „La grande enigme de la guerre: Darlan", și generalul Giraud în „Un seul but: la victoire — Alger 1942—1944", și J. Soustelle în „Envers et contre tout: d'Alger à Paris 1942—1944", și Michel Goué în „Qui a tué Darlan". Ceea ce nu înseamnă însă că s-ar fi făcut lumină.

G. BUDIȘTEANU
București

BĂTĂLIA DE LA MONTE CASSINO

Citind la „Poșta redacției" despre interesul manifestat de unii cititori pentru filmul bătăliei de la Cassino, am alcătuit următoarea scurtă relatare pe baza mai multor surse de informație, principalele date find luate din articolele istoricului și publicistului italian Silvio Michele, apărute în „Vie Nuove" în 1964, și din Atlasul Istoric Kinder-Hilgermann, ediția 1964. Bătălia de la Cassino a fost una din consecințele imperfecțiunii planului strategic aliat de scoatere a Italiei din război. Înlăturarea lui Mussolini (25 iulie 1943) a fost urmată de tratative îndelungate purtate de guvernul Badoglio cu aliații, în vederea obținerii armistițiului. Cu tot secretul convorbirilor, pînă cînd armistițiul a fost anunțat oficial (abia la 8 septembrie 1943), comandamentul german avusese răgaz să treacă la aplicarea planului de continuare a războiului în peninsula italiană pe linii succesive de apărare. Debarcată încă de la 3 septembrie în Calabria, armata a 8-a engleză a înaintat destul de repede pînă la nord de Foggia, în timp ce armata a 5-a americană, debarcată la 9 septembrie la Salerno, ajungea la nord de Napoli. La 2 octombrie, Churchill exprima comandantului șef englez, generalul Alexander, dorința de a se întîlni peste cîteva săptămîni la Roma, dar în cele trei luni ce au urmat, aliații, cu toată superioritatea lor materială, abia au izbutit să străpungă o primă linie de apărare germană, linia Reinhardt, care tăia șoseaua de stat nr. 6 — antica via Casilina — calea cea mai scurtă din Campania spre Roma. Experiența de război pe uscat dobîndită de americani în Pacific, unde fusese vorba numai de debarcări și cuceriri de mici spații terestre insulare, copleșite în prealabil de bombardamente aero-navale, se dovedea insuficientă în fața unui adevărat front terestru, cu spate adînc, relief muntos și condus de un comandament experimentat. Pe deasupra, în tactica aliaților se manifestau uneori și divergențe, americanii urmărind în general zdrobirea adversarului prin masa mijloacelor materiale, în timp ce englezii, mai puțin înzestrați în această privință, căutau înlăturarea rezistențelor prin manevră. La 15 ianuarie 1944, aliații ajungeau în valea fluviului Liri, la confluența rîurilor Gari și Rapido, în fața așa-numitei linii germane „Gustav", organizată de mareșalul Kesselring la 180 km sud de Roma. Era o linie de apărare clasică, bine cunoscută din timp de pace, la marginea Abruzzilor, spre șesul Campaniei. Traseul ei se desfășura de la nord-est spre sud-vest, între masivul Maiella și muntele Maio (940 m), avînd centrul în zona orașului Cassino, aflat la poalele muntelui cu același nume, înalt de 519 m. Două zile mai tîrziu, începea și prima fază a bătăliei de la Cassino, care, în ideea comandamentului aliat, trebuia să antreneze cea mai mare parte a forțelor germane spre a asigura o nouă debarcare la Anzio (Nettuno), în spatele frontului german, de unde să se dezvolte o ofensivă rapidă spre Roma. Debarcarea (22 ianuarie) nu întîmpină nici o rezistență, dar efectul surprinderii nu a fost exploatat și generalul Lucas, cu toate informațiile furnizate de cercetare, nu s-a aventurat spre Roma, dînd răgaz adversarului să-și aducă trupe în jurul capului de pod. Posibilitatea reală de succes a operației de la Anzio este și astăzi discutată, tot așa cum istoria nu poate spune dacă Hanibal, plecînd direct spre Roma, după Cannae, așa cum îl sfătuia Maharabal, ar fi cucerit orașul sau ar fi fost oprit sub zidurile sale. Între timp, la Cassino, pe un timp de iarnă cu totul nefavorabil, în fața unor cîmpuri minate cu 600 000 de mine și sub focul încrucișat al armelor automate și tunurilor mici și mijlocii, diviziile americane 34 și 36 au fost decimate în timpul încercărilor lor de a trece rîul Rapido și de a ocupa localitățile Cassino și Caira. Francezii, comandați de generalul Juin, au izbutit să creeze o amenințare în flancul stîng german, ajungînd la Belvedere dar, treptat, luptătorii din gropi și din tranșee înțeleseră că cheia dispozitivului advers era muntele Cassino, străjuit de istorica mînăstire benedictină, întemeiată în anul 529. Germanii stabiliseră inițial în jurul zidurilor o zonă de 300 m fără instalații militare. O parte din documentele de valoare aflate în abație fuseseră evacuate la Roma. O dată însă cu apropierea aliaților, călugării rămași au fost siliți să plece, iar mînăstirea a fost utilizată în scopuri militare. Pentru infanteristul american ce pornea la atac, mînăstirea părea să fie fortificația de unde venea focul cel mai ucigător. Generalul Clark a hotărît efectuarea unui bombardament aerian asupra mînăstirii. Cînd norul de fum al exploziilor se destrămă, nu se mai zăreau decît ruinele unor ziduri care dăinuiseră peste 14 veacuri. Cassino a avut astfel soarta Parthenonului (1687) și a catedralei din Reims (1914—18), fără ca distrugerea ei să aducă un avantaj marcant atacantului. Efectul moral a trecut repede, focul german din adăposturile constituite din stînci și ruine dovedindu-se tot atît de ucigător. Atacurile frontale au mai continuat cîteva luni. Cassino a fost cucerit casă cu casă, pînă ce o manevră franceză de străpungere prin munții Aurunci, în flancul drept german, a ușurat pătrunderea tancurilor în dispozitivul apărării (13 mai 1944). Drumul spre Roma a fost astfel deschis. Dar cu ce preț! Trupele germane în retragere nu și-au mai putut reorganiza rezistența decît la nord de Siena, în iunie 1944, iar apoi pe linia „gotică" (frontul Apeninilor), în septembrie 1944. Pe acest nou front, luptele aveau să dureze alte opt luni, capitularea armatei germane din Italia avînd loc după 19 aprilie 1945, cînd americanii aveau să străpungă ultima linie germană la Bologna.

N. KOSLINSKI
București

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația: București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 187

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

— miniu de plumb
— pămînturi decolorante
— seleniu pur
— tiosulfat de sodiu cristalizat

COMBINATUL

CHIMICO-METALURGIC

„GH. GHEORGHIU-DEJ"

Baia Mare, str. Eliberării nr. 15

oferă următoarele produse:

— precum și instalații de purificarea seleniului pentru industria de semiconductori și instalații de fabricarea tiosulfatului de sodiu pentru uz fotografic

TURIȘTI!

U.J.C.C. Harghita

CABANA HOMOROD

Pe traseul turistic Odorhei-Miercurea Ciuc km 18, cazare: 5 camere cu 16 locuri. Împrejurimi: între munții Harghitei lîngă izvoarele de apă minerală Homorod.
Specialitatea casei : Papricaș cu ciuperci și kürtöskalacs.
Deschis permanent.

CABANA CHIRUI

Pe traseul turistic Odorhei-Miercurea Ciuc km 32, cazare: 5 camere cu 16 locuri, iar din trim. II/1969 este prevăzut cu camping.
Specialitatea casei : Mămăliguță cu brînză de la stînile apropiate, rachiul de brad „Fenyöviz".
Deschis permanent.

Lei 2

Nr. 8 13 februarie 1969

LUMEA

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

Reportaj pe glob

CONGO-BRAZZAVILLE

Proiecte externe ale Administrației Nixon

Peru și I.P.C.

În exclusivitate pentru LUMEA

Cosmonauții

ȘATALOV, VOLÎNOV, HRUNOV ȘI ELISEEV

despre

ZBORUL LOR ORBITAL

Bologna. Tovarășul Luigi Longo prezentînd raportul la tribuna celui de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Italian

O imagine de la sesiunea Consiliului pentru comerț și dezvoltare, ale cărei lucrări s-au încheiat luni seara la Geneva

Greva politică declarată la Bilbao de 12 000 de muncitori metalurgiști, ca protest împotriva arestării unui lider sindical, este considerată drept una din cele mai viguroase riposte față de instaurarea „legii excepționale" în Spania

Dar-es-Salaam. Președintele Tanzaniei, Julius Nyerere, depunînd o coroană la mormîntul dr. Eduardo Mondlane, conducătorul mișcării de eliberare din Mozambic. După cum se știe, Mondlane a căzut victimă săptămîna trecută unui atentat colonialist. În dreapta, soția și copiii defunctului

CABINETUL DE ARTĂ
BIBLIOTECA
SIBIU

LUMEA

Nr. 8 (277) — 13 FEBRUARIE 1969

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Liana Enescu*

DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI

6 PRAGA. Săptămîna politică cehoslovacă. *Eugen Ionescu*
9 BUDAPESTA. Ecouri la vizita premierului iugoslav. *Al. Pintea*
10 LIMA. Ce s-a întîmplat după 3 octombrie. *Carlos Ortega*

ARTICOLE

7 Proiecte externe ale Administrației Nixon. *Felicia Antip*
18 Meridiane vest-europene (2). *Sergiu Verona*
23 Ciudatul proces de la New Orleans

DIN ACTIVITATEA PARTIDELOR COMUNISTE ȘI MUNCITOREȘTI

12 Poziția Partidului Comunist Italian în problemele luptei pentru democrație, pace, socialism. *Din raportul prezentat de Luigi Longo la al XII-lea Congres al P.C.I.*

DIN ȚĂRILE SOCIALISMULUI

14 Cuba : noi surse de energie. *Dr. ing. Simion Faur*

REPORTAJ PE GLOB

16 Secvențe congoleze. *Radu Pascal*

INTERVIUL NOSTRU

20 Cosmonauții Șatalov, Volînov, Hrunov, Eliseev despre zborul lor orbital

24 Fața nevăzută a lunii... ianuarie. *Radu Cosașu*

SERIAL

25 Krupp. *William Manchester*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—30 South Viet Nam in struggle, Pravda, The Financial Times, Clarin, International Herald Tribune

PROFIL

30 RASHID KARAMÉ, primul ministru al Libanului

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr

UNIVERSALITATEA PRINCIPIILOR FUNDAMENTALE ALE DREPTULUI INTERNAȚIONAL

pag. 4

Corespondențe

PRAGA: Săptămîna politică cehoslovacă

pag. 6

BUDAPESTA: Vizita premierului iugoslav

pag. 9

LIMA: Ce s-a întîmplat după 3 octombrie

pag. 10

Proiecte externe ale Administrației Nixon

pag. 7

În exclusivitate pentru „Lumea"

JONCȚIUNE ÎN COSMOS

Ne vorbesc cosmonauții ȘATALOV, VOLÎNOV, HRUNOV, ELISEEV

pag. 20

CIUDATUL PROCES DE LA NEW ORLEANS

pag. 23

Serial

ARMELE LUI KRUPP

pag. 25

săptămîna

în telegrame

Orientul Apropiat

UN PRIM PAS DIPLOMATIC

În timp ce agențiile de presă semnalau un nou incident izbucnit, după atîtea altele, în valea Iordanului, în timp ce Libanul se neliniștea din cauza întăririi dispozitivului israelian la frontiera comună, în timp ce noi manifestații tulburau Ierusalimul, iar diverselе luări de poziții și declarații continuau să se multiplice, opinia publică a aflat că, în sfîrșit, convorbirile preliminare bilaterale dintre cele patru mari puteri (Franța, U.R.S.S., S.U.A., Anglia) au demarat. Așteptatul răspuns pe care Washingtonul trebuia să-l dea propunerii franceze referitoare la convocarea unei întîlniri a reprezentanților „celor patru" în vederea unor consultații privind criza din Orientul Mijlociu nu fusese deci negativ. Curînd după emiterea notei de răspuns, în cursul primei sale conferințe de presă, președintele Nixon declarase: „decît să stăm cu brațele încrucișate așteptînd să se producă ceva nou, continuînd să sprijinim din plin misiunea Jarring, vom avea conversații bilaterale la O.N.U., în vederea consultațiilor dintre cele patru mari puteri".

Salutînd acordul la care s-a ajuns, secretarul general al O.N.U., U Thant, aprecia că hotărîrea celor patru puteri de a începe în cadrul Organizației Națiunilor Unite convorbiri bilaterale „constituie un început de bun augur în căutarea în comun a unei păci juste și durabile" în această zonă. „Consiliul de Securitate — arăta el în continuare — nu-și poate exercita funcțiile în problema Orientului Apropiat decît cu interesul activ al marilor puteri și cooperarea părților direct interesate în conflict".

Celor patru parteneri le revine acum sarcina extrem de dificilă de a găsi o soluție care, pe de o parte nu trebuie să ducă la revenirea situației instabile dinainte de iunie 1967, iar pe de alta să evite o „rezolvare impusă" a conflictului. În nota de răspuns a Statelor Unite se insistă asupra limitării obiectului viitoarelor discuții la căutarea „mijloacelor menite să-l ajute pe ambasadorul Jarring să promoveze un acord între părțile interesate". Avînd în vedere ultimele acte de ostilitate din regiune, Parisul e foarte puțin încrezător în posibilitatea unui dialog direct între părțile în litigiu.

În același timp, Franța a respins propunerea lui M. Stewart privind organizarea unei consultări la Londra asupra situației din Orientul Apropiat între țările Uniunii Europei Occidentale (cei „șase" plus Anglia). „Franța și-a exprimat poziția asupra Orientului Apropiat și noi înțelegem să urmăm procedura pe care am stabilit-o" — a declarat agenției France Presse Michel Debré. După unii observatori, declarația ministrului Debré dovedește că Parisul ține ca prevăzuta concertare a celor „patru mari" să se desfășoare, conform și dorinței americane, numai în cadrul O.N.U. Marile puteri, membre permanente ale Consiliului de Securitate, au — spun francezii — responsabilități speciale în Orientul Apropiat, ceea ce nu se poate afirma despre unele țări din U.E.O.

Noua situație este privită atît la Cairo cît și la Ierusalim cu numeroase rezerve. Deși R.A.U. a văzut în răspunsul S.U.A. o încercare de desprindere de vechea poziție americană față de statele arabe, și un editorial din „Al Ahram" spunea: „Acceptarea de către președintele Nixon a ideii unei conferințe în patru constituie, fără îndoială, un succes pentru țările arabe. Ea va marca un progres cert în căutarea unei soluționări a situației explozive din Orientul Mijlociu", cercurile politice manifestă însă îngrijorare și o oarecare amărăciune. Îngrijorare față de o reglementare a conflictului care nu ar ține cont de țările în discuție, fiind o exprimare doar a voinței celor patru puteri; amărăciune în fața menținerii deciziei guvernului american de a livra Israelului 50 de avioane supersonice de vînătoare „Phantom". O îngrijorare asemănătoare s-a manifestat și în rîndurile oficialităților de la Ierusalim. Israelul se aștepta din partea Washingtonului la un „nu" politicos dar ferm față de propunerea franceză, observă ziarul belgian „Le Soir". Răspunsul american a surprins și a adus o oarecare tensiune în relațiile cu S.U.A. Curînd însă, „asigurările" date de guvernul Nixon în legătură cu intenția sa de a susține cele două puncte esențiale — misiunea dr-ului Jarring și căutarea unei soluții acceptate de părțile în litigiu — au mai înseninat atmosfera, deși Israelul pare hotărît să nu renunțe la beneficiul unor „frontiere sigure". Într-un interviu acordat revistei „Newsweek" (exact la o săptămînă după interviul președintelui Nasser), primul ministru israelian, Levy Eshkol, a spus că țara sa nu revendică „nici o parte din teritoriul ocupat pe țărmul vestic al Iordanului", tără a face însă vreo aluzie la restituirea colinelor Golan sau la un compromis în legătură cu Ierusalimul. Respingînd planul în cinci puncte al președintelui R.A.U., premierul israelian a declarat totuși: „sînt gata să-l întîlnesc pe președintele Nasser indiferent unde sau cînd".

Conversațiile pregătitoare bilaterale între cele patru mari puteri cu privire la Orientul Apropiat vor începe săptămîna aceasta. De joi reprezentantul S.U.A. la O.N.U., Charles Yost, a avut o serie de întrevederi cu delegații Franței, Uniunii Sovietice și Angliei. El s-a întîlnit de asemenea cu dr. Gunnar Jarring care, recent, a declarat că își va continua misiunea în Orientul Apropiat indiferent de data la care se va stabili prima conferință a reprezentanților celor patru mari puteri la O.N.U. Reuniunile cvadripartite nu vor putea începe însă înainte de sfîrșitul acestei luni sau, mai probabil, după întoarcerea președintelui Nixon din călătoria sa în Europa occidentală.

Luxemburg

U.E.O., FRANȚA ȘI ANGLIA

Consiliul U.E.O. și-a terminat lucrările într-o atmosferă lipsită de dramatismul la care unii observatori se așteptau, dar încărcată de echivoc, „fiecare delegație interpretînd în felul său procesul verbal" — se spune în comentariul agenției France Presse.

Agitația din cadrul ultimei sesiuni a Uniunii Europei Occidentale, alcătuită din „cei șase" ai Pieței comune plus Marea Britanie, se datorează „bombei engleze", cum au numit comentatorii belgieni proiectul prezentat de Michael Stewart. Într-adevăr, ministrul britanic al afacerilor externe a propus extinderea discuțiilor din cadrul U.E.O. asupra unor probleme acute ale vieții internaționale actuale. Proiectul fiind admis de ceilalți membri, pe agenda ședinței de săptămîna aceasta a fost înscris, în afară de inevitabila problemă a primirii Marii Britanii în Piața comună, conflictul din Orientul Apropiat. Atenția observatorilor a fost îndreptată, bineînțeles, spre răspunsul Franței, binecunoscute fiind refuzul ei de a accepta orice formulă ce ar putea implica recunoașterea unor competențe supranaționale ale U.E.O., adică un pas pe calea integrării politice vest-europene — ca și poziția ei de respingere constantă a candidaturii engleze.

Văzînd în propunerea britanică o nouă încercare de a eluda opoziția franceză, folosind în acest scop calea ocolită a U.E.O. — Franța s-a opus caracterului obligator al acestor consultații de politică internațională. Aprobînd proiectul în principiu, ea a cerut ca discuțiile să păstreze totuși un caracter facultativ. Acceptarea, chiar și parțială, a Franței a surprins. „După părerea mea, delegația franceză n-a dat dovadă niciodată de atîta înțelegere în legătură cu dorința Marii Britanii de a intra în Piața comună" — a declarat vineri, după reuniunea U.E.O., Michael Stewart.

Delegația britanică a găsit în discuțiile cu privire la caracterul obligatoriu sau facultativ al ședințelor prilejul unei revanșe, declarînd că „poarta va

La recenta reuniune U.E.O. de la Luxemburg. De la stînga la dreapta: C. Thorn, ministrul de externe al țării gazdă, Pietro Nenni, ministrul de externe al Italiei, Jean de Lipkowski, secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe al Franței, lordul Chalfont, ministru de stat la Foreign Office, și Joseph Luns, ministrul de externe al Olandei